

Львівська бібліотека
АН УРСР

ВІДДІЛ РУКОПИСІВ
Кмз 50

DO ZASTAPIENIA

Daty

historij polskiej

1
Chiffre de la population comparé
de 1846 à 1857.

Valeur et rapports de la propriété
foncière.

Impôts directs fonciers, indirects,
quels sont-ils, Droits d'enregistrement
de mutation de succession.

Impôts de consommation boissons p. ex.
combien le propriétaire gagne sur le
consommateur, combien le gouvernement
gagne sur le fabricant.

manière de parvenir à impôts.

Ex. P. ex. Proportion des impôts suivant
la classe des terrains.

Rapport de l'impôt foncier et
de l'impôt industriel.

Prix de la main d'œuvre; budget
d'une ferme.

Routes—

Quelles sont les routes impériales.

Routes de communication,
Corps des ponts et chaussées—

Commerce et débouchés de la province

Administration.

Systeme administratif et
communal.
Etat civil.

Jurisprudence.

Organisation de la justice.

Juifs. leur organisation.

Instruction publique - Ecole
leur organisation.

Rapports de la garnison avec les
pays frontaliers.

Budget annuel de la province.

Compagnies d'assurances contre
l'incendie etc.

Cantonnement des troupes.
recrutement.

On demande des anecdotes.

2
Pour la nationalité
polonaise —

Tryk w szkole
w urzędach —
seatr

Trahtat 2/18/5^e

Dearest to your
mother

1830 — 1831

Listopad i Grudzien 1830 —

Styczen ~~Luty~~ 1831

3

17° Stycznia - Manifest Nikołaja.

25° - akt detronizacji -

Luty 1831

7° Syin ogłasza w stanie wojny województwa zajęte przez nieprzyjaciela -

8° Dekret o przysiędze posturzenia Sejmu -

13° Zwycięstwo Dwernickiego nad Geismarem pod Stoczkiem -

17° Bitwa pod Dobrem (Skrynieki - Rosen) -

19° Bitwa pod Wawrem, który skutkiem zwycięstwa Palena z Rosenem -

20° Bitwa pod Olaszyną -

25° Bitwy pod Białoteką (Szachowski pobity) i pod Grochowem -

26° Syin ogłasza cały kraj w stanie wojny - Skryniecki mianowany ~~z~~ wodzem - Moskwa ministrem wojny -

Kwiecień 1831

3° Ukaz względem powstania na Litwie —

10° Bitwa pod Gzaniami (Pradziński zwyciężył Rosjan) —

12° Stacjonowanie armji Moskiewskiej pod Siedlcam —

18° Odroczenie projektu wzamowienia włościan w dobrach publicznych —

Marec 1831

20° Bitwa pod Wawrem (Geismar zbity) —

31° 7ta pod Dębem Wielkim (Zwycięstwo nad Rosjanami) —

Maj 1831

5° Uchwata Sejmu względem ziem zabranych —

19° " " " " reprezentacyi tych ziem —

20° " " " nakazujaca wystawienie 1 pułku strzelców z każdego województwa —

18° Uchwata Sejmu względem tych postoi i terenów którzy nie podpisałi aktów z dnia 18/2 i 25/1 —

30° Uchwata nakazujaca powiększenie w ciwoi= nasob podatku rekrutowego od żydów —

przed bitwą gwardii

„ Rozdział 189. Tom I — Kordy dowodzący był niecierpliwym zwrócić się
do redyina, abyby skomun. raz na zawsze wykreślił się
od niezłownego obawianka wytrwałości „ —

M. Sk. - Alojzy Piernacki -
M. S. W. - B. Piemożowski -
M. S. Z. - Gustaw Katakowski -
M. W. - Morawski od 26 Lutego -

—
Maj
M. S. W. - Giszewicki Senator -
M. S. Z. - Hordynicki -

—
Prezes Senatu: Mirowski -
Marszałek Izby poselskiej: Wł. Hr. Ostrowski -

1764

17

7° Maja - Sejm konwokacyjny - Moskale
w Warszawie - Protestacyja Marszałka
starej łaski Adama Matuszkowskiego i 20^{ciu}
senatorów i posłów - Adam Czartoryski
obramy marszałkiem - Protestacyja hetmana
Praniczkiewicza i Radziwiłła -

12° Maja - Sejm odjmuje Praniczkiewicza
hetmanstwo -

- Radziwiłł pobity pod Stonimem -

27° Sierpnia - Sejm elekcyjny pod łaską
Tomasza Sosnowskiego -

7° Września - Stan. Aug. obramy Królem -

25° Listopada - Koronacya -

3° do 20° Lpudnia Sejm pod łaską
Matuszkowskiego.

1766

6° Października: Sejm pod łaską
Czaplicka - sesya 21° znowi konfe-
deracya r. 1764, w skutek czego Liberum
veto przywrócone -

1767

Wkroczenie nowych wojsk rosyjskich. -
~~Konfederacya dysydentów~~ - Liczne konfe-
deracye dysydentów -

23° Czerwca Konfederacya Radomska
w której pod przymusem Moskalei stronni
przyjęto na utrzymanie interesu
dysydentów i gwarancji Moskiewskiej.

Gwalty moskiewskie, uwiezienia -

5° Października Sejm pod łaską
Karola Radziwiłła - Fort Kowalewski
skry porucznik Kaliski uwieziony -
w nocy z 13 na 14° Sottyl biskup
Kijowski, Krakowski, zatuski biskup
Kijowski, Poznański wojewoda Krakowski
hetman polny korony i syn jego, porwani
i przez pułkownika Tzelströma do Katury
wywiezieni -

Andrzej Zamojcki szlachta preces korony,
która oddano Młodziejewskiemu biskupowi
Poznańskiemu - wielu sejmujących uwiezono
z Warszawy -

1768

30° Sierpnia: Protestacja uniejsza
papierskiego —

24° Lutego Traktat z Rosyją podpisany
przez 70 osób ~~z~~ ~~którzy~~ ~~się~~ =
mowców — dyktowany przez Papnina.
W tym traktacie forma rządu prze-
pisana, materii status zdecydowane,
liberum veto najmocniej zachowane; —
Nowem wieczna anarchia zapewniona,
wszystko pod gwarancją Rosyji. —

Przerie Zaporozców na Ukrainie —

24° Lutego - Sporządzenie aktu Konfederacyjnego
Barze —

18° Sierpnia - Zdobyte Krakowa przez
Generata Apraxyn — Konfederaci tam
wzięci na dybis wystani —

4° Listopada Turcy Rosyji wojnę
wypowiada —

1769

Odniesienie rzezi przez Synyckę —
wojna Turcji z Rosyją —
wzięcie Chocima przez Rosyji —

24 Sierpnia Jego Zjazd Fryderyka
II i Zofia cesarza w Kessie —
wzięcie Krakowa przez Konfederatów —

1° listopada - Uniwersał jenie-
czakom Konfederackim wydany
w Biale — Zawoławani
wyznosi się do Eperies —

Grudzień - Szaniawski pod
Lubą pobity —

1770

7° Lipca - Turcka flotta
pod Bresnem spalona -

18° Lipca - Turcy nad Prusami pobici -

1° sierpnia 5° pod Kabit 5° -

9° Lipca Generalna Konfederacja
oglasza Antyregnum -

Austriacy opiewaja starsztwo spiskie -

Pruskie wojska wehdza do Warmii
i do wojewodztwa Wielkopolskiego -

Pruscy wzroza falszywe monety i
pod karami kara je przyjmowai -
Lubinscy porabia drzewki dla zotimoz -

24° grudnia - Upadek ministerstwa
Ksiera Choiseul -

7

1771

26° kwietnia Sawa pod Lencskiem
pobity przez Suwarowa -

20° czerwca: Bitwa pod
Lanckroną (Suwarow
pobit Konfederatow)

24° czerwca - Rozyczenie
panowai imi Paskop-
skie i Krym -

6° Lipca - Traktat Austriji
z Turcyja (Bukowina) -

6° Wrzesnia - Zwycietwo
oginskiego ^{St. w. Lit.} przez Radziq -

23° oginski pobity przez
Suwarowa w Stowiszach -

3° listopada - Porwanie króla -

1772

17° Lutego - Rozbiór
Polski podpisany w
Petersburgu -

~~22° Maja~~ 22° Czerwca poddanie
się Syna -

15° sierpnia Kapitulatory Cz =
Aochowy -

25° Czerwca Protestacja
Generalności Konfederacji
przeciw rozbiorowi -

83

1874
78
14 26

Vol. I Ridolfoske Corado det
ghirlandijs - ouvrages page ....
notice biographique - page ....

Plenipotencya

Mocą, której Anna Głogowska posiadając Dobra Doliniany Parcy
 Dechona i Pomonięta w Obrodzie Brzezan'skim do wykonania prawa
 wyboru Posłów na Sejm krajowy w Galicyi upraszam na Pełnomocnika
 Dając Onemuż moc i władzę w moim za-
 stępstwie i w imieniu moim prawo wyboru posłów na Sejm krajowy
 wykonania, do komisji wyborów starania - osoby na Posłów wy-
 brać się mając oznaczenia - w tej mierze głosowania i to wszyst-
 ko dopełnienia - co ustawy i porządek rzeczy do przeprowadzenia wybo-
 ru posłów seymowych wymagają - W dowód czego moją i uproszonych
 świadków własnoręcznie podpisuję -

Lwów dnia 2. Kwietnia 1861

Anna Głogowska

Jako świadek

Teodorz Baumil

Jako świadek

Dobiesław Horczyński

Liczba porządkowa 25 wykazu głosowania

9

Karta legitymacyjna

dla { *Wci Pani Anny*
Głogowskiej — w *Dolinianach*
z zaproszeniem do wzięcia udziału w wyborze *Brzech*
posłów do sejmu krajowego, który - to wybór w ciele wyborczym właścicieli
większych majątności w *Brzeżanach* dnia *5. Kwietnia*
1861 o godzinie *9* przed południem w domu *Moerla*, w sali *Kapucynów*
się odbędzie.

Brzeżany dnia *25. Marca* *1861*

C. k. naczelnik obwodu:

Jana

Od c. k. Naczelnika Obwodu Breżan'skiego

Do Wielmożnej Pani
Anny Głogowskiej

Wyborcy w ciele wyborczém posiadaczy większych majątności

Ex Offo.
Dzień wyboru *5. Kwietnia 861.* w Dolinianach.

PEŁNOMOCNICTWO

W

W^{mu} ..... i spadkobierców ..... nadaje
W^{ych} P.P. adwokatów ..... doktorowi praw i adwokatowi krajowemu, mianując substytutami

zupelną i nieograniczoną moc, we wszystkich
sprawach ..... sądowic jakoteż pozasadownic, a mianowicie u władz finansowych, poli-
tycznych i administracyjnych zastępywania, sporów wytoczenia, w wytoczonych
terminach, na terminach i komisjach stawania, wszelkich oświadczeń i prośb w sprawach spor-
nych i niespornych podawania, uchwał, wyroków i pierwszych pism odbierania, przeciw nieko-
rzystnym orzeczeniom sądowym i urzędowym wszelkich prawnie dozwolonych środków uzy-
wania, przysięg, uzupelniających i szacunkowych ofiarowania, przysięg spór kończących prze-
kazywania, przyjmowania lub odkazywania, ugód sądowych i pozasadowych zawierania,
od sporów rozpoczętych odstępywania, osobowych i rzeczowych egzekucyj zadanu i takowych
przeprowadzania, wszelkich bezpieczeństw tymczasowych uzyskania, pieniędzy i przedmiotów
pieniężną wartość mających odbierania i z klauzula tabularną kwitowania, ekstatulacyj zada-
nia, i na takowe zezwalania, uchwał tabularnych przyjmowania, dokumentów do ksiąg
publicznych wpisanych podnoszenia, przy wyborze zarządowcy masy rozbiorowij jako
tę, ugodnej i wydziału wierzyteli uczestniczenia, pertraktacyj spadków przeprowadza-
nia, oświadczeń warunkowych przyjęcia spadku wnoszenia, wykazów spadkowych sporzą-
dzania, amortyzacyj uzyskania - słowem przedsiębrania we własnej osobie lub przez
substytutów dowolnie ustanowionych wszystkiego, cokolwiek dobro interesów
wymagać będzie. Zezwala się oraz na wpisanie pełnomocnictwa tego do ksiąg publicznych
i przyjmuje się obowiązek zapłacenia tak honorarium jako też wydatków *W*^{mu} pełnomocnikowi
we Lwowie.

W dowód czego .....

dnia ..... 186 .....

OBJAŚNIENIE

OD REDAKCYI ENCYKLOPEDIYI ROLNICZEJ.

Niezmierna ważność rolnictwa dla tego kraju, uznana ogólnie potrzeba szukania i obmyślenia środków, aby stan jego podnieść, wkłada na każdego o dobro ogólne troskliwego, obowiązek przyłożenia ręki do tego obszernego i niełatwego zadania. Wiadomo, że liczne są drogi, które do tego celu prowadzą. Jedne są prawodawczą natury, inne są natury moralnej, w zahartowaniu charakterów, w podniesieniu poziomu obyczajów, w większym zamiłowaniu pracy i oszczędności znajdują swoje rozwiązanie; inne jeszcze leżą w mnożeniu dobrych wzorów, które się przedstawiają współziomkom w gospodarstwach umiejętnie prowadzonych, w próbach, doświadczeniach, zastosowaniach, wystawach, laboratoryach; inne wreszcie leżą w zbadaniu coraz gruntowniejszem nauki rolnictwa i nauk z niem związanych. Oświecać i torować te wszystkie drogi jest zadaniem literatury rolniczej. Dzieła specjalne, badają różne pojedyncze gałęzie; pisma peryodyczne utrzymują świadomość o rzeczach nowych i bieżących. Każda z tych gałęzi, w właściwy sobie sposób oddaje usługi. Brak jednak czuć się daje w naszej literaturze rolniczej dzieła encyklopedycznego, któreby skupiało i ogniskowało w sobie wszystkie nabytki wiedzy naukowej czysto rolniczej, wszystkie zdobyte praktyki i doświadczenia obecnej nam epoki, tak w kraju jak zagranicą, a obok tego zestawiało w jedną całość to wszystko, co z nauk przyrodzonych i społecznych w bezpośrednim znajduje się z rolnictwem stosunku, i na ugruntowanie rolnictwa jako nauki wpływa. Brak ten spowodował zamiar zajęcia się wydaniem dzieła, mającego mieć tytuł „Encyklopedia Rolnictwa i rzeczy w ścisłym z niem związku będących.“

O ważności, pożytku i potrzebie takiego dzieła zbytecznym byłoby się rozszerzać. Uznano je już wszędzie; są dzieła tego rodzaju we wszystkich literaturach Europejskich, mnożą się, udoskonalają ciągle.

Wszystkie niemal ważniejsze umiejętności mają już obecnie takie podręczniki encyklopedyczne, będące nietylko ułatwieniem w praktycznym użytku, ale ułatwieniem do wyrobienia pojęcia o stanie i stopniu umiejętności, jej niedostatkach i postępach. Nie wyłączają one, ani nie zmniejszają wartości dzieł specjalnych, ale owszem rozpowszechniają ich znajomość, a nieraz dają łatwość do zaznajomienia się z ich wartością i klucz do ich lepszego zrozumienia. Takie zesummowanie i skupienie się umiejętności w jedną streszczoną całość ma uznaną już korzyść praktyczną i naukową, jest obok tego ważnym materiałem dla historii nauki i historii literatury, ale co naj-

ważniejsza, natura dzieł tego rodzaju jest taka—że zbierając i ześrodkowując wiele sił intelektualnych, budzą takie, któreby może pozostały bezczynne, podnoszą kwestye, które były w zaniedbaniu lub uśpieniu, ożywiają więc działalność, wpływają na wszechstronne obejrzenie przedmiotu, skupiają i jednoczą rozstrzelane pojęcia i wiadomości.

Z pośród kilku systemów, według których Encyklopedye rolnicze są układane, Redakcja wydawnicza zatrzymała się na tym, który unika wielu niedogodności systemów jednych, a łączy najwięcej dogodności drugich. Jestto droga pośrednia pomiędzy układem słownikowym, a przedmiotowym. Zatrzymuje Redakcja porządek abecadłowy, ale biorąc te tylko wyrazy, których użycie jest utarte, które mieszczą w sobie szerszy zasób treści, szykuje je w ten sposób, aby każdy przedmiot rozdzielony na kilka głównych wyrazów, do dna w nich był wyczerpany. Pojedynczym wyrazom bez treści, a z odsyłaczami tylko do główniejszych artykułów, o tyle tylko Redakcja dała miejsce, o ile za konieczne to uważała, aby poszukiwanie chcącym znaleźć przedmiot ułatwić, bez uciekania się do indexów końcowych dzieł zamykających, w których mieścić się będzie spis artykułów i ich treść szczegółowa, spis użytych dzieł, nazwiska autorów powoływanych, i spis współpracowników Encyklopedyi. Tym systemem Redakcja starała się dzieło zrobić praktycznym w użyciu, dać wszelkie ułatwienie poszukującym przedmiotu, uniknąć zbytecznej rozciągłości i licznych zesłań, nieodzwrotnych przy użyciu wszystkich wyrazów bez wyboru i kwalifikacji, a zarazem zbytecznego rozdrobnienia i zbytecznego skupienia przedmiotów.

System to nie nowy, Redakcja nie przypisuje sobie jego wynalazku, ale tém większe dający rękojmię dokładności, że w kilku najlepszych tego rodzaju dziełach został już wypróbowany.

Z przyjęcia systemu tego wynikło, że Redakcja widziała się spowodowaną, w ogłaszającym się jednocześnie spisie wyrazów, mających być zamieszczonemi w Encyklopedyi przy wielu z nich i to przy najważniejszych, zamieścić w ogólnych zarysach treść artykułu samego. Rzeczą tę uważała Redakcja za konieczną dla zorientowania się piszących, iżby nie wkraczali sobie w przedmioty obrabiane, jak niemniej, aby nie były opuszczone te, których wprowadzenia Redakcja dla zupełności dzieła pragnie. Nie jest to ograniczenie, ani pęto dla piszącego, bo z bogacić i urozmaicić mu przedmiot traktowany nie przeszkadza, ale jest wskazówką dla niego, gdzie i co mieścić się winno. Dla architektoniki więc dzieła Redakcja uważała wskazówki te za konieczne, inaczej zgubiłby się musiała w labiryncie powtarzań, sprzeczności i niesystematyczności.

Spis wyrazów i treści przedmiotów, zawrzeć się mających w głównych artykułach, uwidoczni na pierwszy rzut oka, jak obszerny udział mogą wzięść w Encyklopedyi Rolniczej ludzie różnych powołań i różnych zawodów. Owszem bez udziału znacznej liczby ludzi, specjalnie różnym zawodom poświęconych, dzieło to nie mogłoby celowi i zadaniu swemu odpowie-

dzieć. Chęcią i postanowieniem jest Redakcyi wyczerpnąć wszelkie środki, aby zgromadzić to wszystko, co dziełu zamierzonemu nietylko zupełne wykończenie i wyczerpanie przedmiotu, ale i ściśle zastosowanie do potrzeb i warunków miejscowości nadać może. Zaprasza więc Redakcyja do współpracownictwa nie tylko ziemian i pisarzy rolniczych, ale badaczy przyrody, technologów, weterynarzy, techników, ekonomistów, osoby trudniące się statystyką miejscową, badaczy przeszłości ekonomicznej kraju i tych, którzy w podróży po nim zbierali charakterystykę i ustrój rolniczy pojedynczych okolic. Każdy w swój sposób przyczynić się może do złożenia całości, przynosząc owoc swój pracy naukowej lub doświadczenia, i z takich tylko pierwiastków, a nie z kompilacyi książkowych i tłumaczeń, złożyć się może dzieło odbijające życie nasze rolnicze i stanowić mogące istotny przewodnik w rzeczach, nasze rolnictwo składających.

Ponieważ nie wątpimy, że znajdzie się dostateczna liczba współpracowników do dzieła pożytecznego, uważamy za stosowne dać niektóre wskazówki osobom, pisać mającym dla Encyklopedyi, aby prace ich z widokami Redakcyi i planem ogólnym dzieła szarmonizować.

Redakcyja jest zdania, że dzieło do użytku ciągłego wszystkich rolnictwem i technologią rolniczą trudniących się, służyć mające, aby było nie kosztowne i praktycznie pożyteczne, musi nie być zbyt rozciągle. Nie chciałaby więc, aby miało przechodzić sześć tomów, wielkości mniej więcej tomów Encyklopedyi Powszechnej Polskiej. Jeżeli zaś będzie to możliwem, aby w pięciu tomach się mieściło. Przy tych rozmiarach dzieła, przedmioty nie mogą być traktowane tak, jak są traktowane w dziełach specjalnych. Pewne ściśnienie treści, takie jednak, aby za tem nie poszło zubożenie jej, będzie bardzo przez Redakcyę pożądanem. Ścieśnienie to rozmiarów w opracowywanych przedmiotach będzie mogło być większe w rzeczach pomocniczych, jako natury drugi plan w dziele rolniczem zajmujących. Rzeczom głównym i zasadniczym jak: uprawie roli, nawozom, hodowaniu inwentarzy, chemii rolniczej, mechanice rolniczej, uprawie i naprawie łąk, znajomości zbóż i traw pastewnych, leśnictwu, muszą być szersze granice zostawione. Aby zaś tę proporcję w rozmiarach utrzymać, zastrzega sobie Redakcyja wolność czynienia w razie koniecznej potrzeby w nadsyłanych artykułach odpowiednich zmian. W samym sposobie opracowywania przedmiotów czysto rolniczych, byłoby do życzenia, aby autorowie wszędzie, gdzie natura rzeczy tego dozwala, podawali obok zasad teoryi, zastosowania praktyczne w krajach rolnictwem celujących, oraz metody w kraju praktykowane. Stosuje się to głównie do uprawy roli, użycia nawozów, sprzętu, zmianowania, wychowu inwentarzy, zakładania folwarków, urządzenia lasów, i t. p.

Wszędzie na końcu powołanie źródeł, z których autor czerpał, i dzieł w tym przedmiocie najważniejszych jest bardzo pożądanę przez Redakcyę.

Najbardziej cennymi przymiotami dla Redakcyi w nadsyłanych pracach będą: gruntowność, jasność, prostota i czystość języka.

Ponieważ według planu Redakcyi, wszystkie obliczenia cyfrowe muszą być wyrażane na miarę, wagę i monetę miejscową, byłoby więc do życzenia, aby autorowie wszędzie gdzie z cyframi będą mieli do czynienia, kładli miary, wagi i monety powyższe. Ilekroć się zaś mówi o stosunkach zagranicznych, tam pozostawienie cyfr, wedle systemów miejscowych, z redukcją tylko ostatecznych rezultatów na tutejsze jest najwłaściwszem.

Niektóre obszerniejszą treść mieszczące pod sobą wyrazy, podzielone są na ustępy oznaczone numerami. Dla ułatwienia i przyśpieszenia pracy, Redakcyja nie miałaby nic przeciwko temu, gdyby pojedyncze te ustępy przez oddzielnych autorów były obrabiane.

Redakcyja wreszcie prosi o nadsyłanie jej opisów, prób i doświadczeń, naukowo prowadzonych obliczeń, opisów ulepszeń wynalazków lub metod nowo obmyślanych, opisów miejscowości wyłącznym i oddzielnym trybem zarządu odróżniających się, zgoła tego wszystkiego, co ogół rolników obchodzić może, choćby te rzeczy w ramy spisu dołączonego przedmiotów nie wchodziły. Redakcyja w miarę ich ważności zrobi z nich użytek, już to w formie przypisów do artykułów właściwych, już to mieszcząc je w osobnym zbiorze dodatków i uzupełnień.

Przyjęte przez Redakcyę i drukowane w Encyklopedyi prace, Redakcyja na żądanie autorów płacić będzie wedle zasad u nas istniejących dla prac tego rodzaju, lub wedle umowy z autorami zawartej.

Ponieważ Encyklopedia wychodzić będzie zeszytami, porządkiem alfabetycznym, nadsyłanie więc przedewszystkiem liter początkowych jest konieczne dla wcześniejszego zaczęcia i jednostajnego biegu publikacyi (*).

Redakcyja mając zamiar dać taką liczbę drzeworytów w texcie, jaka się konieczną okaże dla dokładnego przedstawienia przedmiotów, i dla praktycznej dzieła użyteczności, prosi PP. Autorów, aby rysunki które dla swych prac za konieczne uznają do nich załączali, lub wskazali dzieła i miejsca w tychże, z których odpowiednie drzeworyty użytymi byćby mogły.

(*) Następujące terminy ustanowione zostały przez Redakcyę do nadsyłania prac gotowych dla Encyklopedyi:

Najdalej do 1 Lipca b. r.	artykuły do liter	A, B, C,
„ do 1 Października b. r.	„	D, E, F, G,
„ do 1 Stycznia 72 r.	„	H, J, K,
„ do 1 Kwietnia 72 r.	„	L, Ł, M,
„ do 1 Lipca 72 r.	„	N, O, P,
„ do 1 Października 72 r.	„	R, S, T,
„ do 1 Stycznia 1873 r.	„	U, W, Z, Ż.

Uprasza Redakcyja PP. Autorów, aby do tych terminów wykończenie i nadsyłanie pism swych zastosować raczyli.

SPIS WYRAZÓW

które zawierać w sobie będzie Encyklopedia rolnicza.

A.

- Absorbeyca** v. Pochlanianie soków przez grunta.
- Agronomia**, patrz Rolnictwo.
- Akademie** rolniczo-leśne, p. Zakłady naukowe rolnicze i leśne.
- Aklimatyzacya roślin**. Zasady wyrażania się i przyswajania roślin, w związku Geografia roślin.
- Aklimatyzacya zwierząt domowych**.
- Alkohol** v. wyskok, spirytus, skład chemiczny, wytwarzanie się przez fermentacyą, własności fizyczne i chemiczne, w z. Gorzelnictwo, Próbierze.
- Altana**.
- Ameryka**. Jej produkta konkurujące z naszymi na targach europejskich.
- Analiza chemiczna**. Jej cel ze względu na rolnictwo, praktyczne sposoby analizowania ziemi, wody, nawozów.
- Anatomia porównawcza** zwierząt domowych.
- Anatomia roślin**.
- Amoniak**, jego skład, otrzymywanie, ważność w ekonomii rolniczej.
- Apteczka domowa**.
- Artezyjskie studnie**, ich opis, wyjaśnienie, sposoby bicia studni artezyjskich; w z. Studnie.
- Asfalt**, użycie jego w gospodarstwie.
- Atmosfera**.
- Azot**, własności, otrzymywanie, ważność dla życia roślin.
- Australia**, jej produkta konkurujące z naszymi na targach Europy.

B.

- Backwell**, wiadomości o nim i jego metodzie wytwarzania rass.
- Barcie, Bartnictwo**, rys krótki dawnych praw bartnych.
- Barometr**, opis, w z. Klimat.
- Belki, bale**, p. użytkowanie z lasów.

- Bezplodność zwierząt**.
- Bezplodność roślin**.
- Bielenie płótna**, różne sposoby: w z. Przędzenie, wyrób płótna domowy.
- Biernacki A. P.** Jako pisarz, właściciel pierwszej owczarni czystej krwi, czynny propagator gospodarstwa płodozmiennego i przyozdabiania siedzib wiejskich na sposób angielski.
- Bibliografia** rolniczo-przemysłowa polska.
- Block**. Jego zasługi w rolnictwie.
- Blota, Bagna**, powstawanie, osuszanie, poprawianie, użytkowanie: w z. Rowy, Łąki.
- Bób, Bobik** w z. Uprawa szczegółowa roślin pastewnych.
- Bojar**, znaczenie tej nazwy.
- Bocian**, tradycyjne zamilowanie do niego, jego użyteczność.
- Boussingault**. Jego zasługi w nauce rolnictwa.
- Botanika**, systematyka, przysługi jakie oddaje rolnictwu, leśnictwu.
- Brona**, w z. Narzędzia Rolnicze, Uprawa mechaniczna gruntu.
- Bruk**.
- Brukiew**, w z. Uprawa szczegółowa roślin pastewnych.
- Brzoskwinia**, p. Ogrodnictwo, Drzewa krajowe owocowe.
- Brzostowscy**, Ks. Xawery dziedzic Pałowa. Karól hr. dziedzic Sztabina.
- Budownictwo** wiejskie, różny materyał budowy wiejskich, style, pokrycie dachów, anszlagowanie, kosztorysy, w z. Rozkład budowy wiejskich, Folwark.
- Budowle mieszkalne** wiejskie, dla większych, średnich i mniejszych gospodarstw, budynki dla oficyalistów, robotników, w z. Kuchnie.
- Budowle fabryczne**, gorzelnie, browary, młyny.
- Budowle dla inwentarza**, obory, owczarnie, stajnie, kurniki, i t. p.
- Budowle** dla zboża, siana, ziarna, mleczywa, spichrze, składy, wozownie, magazyny, piwnice, mlecarnie.

Burze.

Buk, w z. Drzewa krajowe leśne.

Burak, opis szczegółowy rośliny, wymienienie jej gatunków, choroby, w z. Uprawa szczegółowa roślin pastewnych.

Butwienie.

Bydło, rassy krajowe i ważniejsze zagraniczne, odmiany, krzyżowanie, chów cieląt, stadniki, woły robocze, mleczność krów, wpływ pożywienia, temperatury, i t. p. warunki tuczenia, w z. Anatomia zwierząt domowych.

C.

Cebula, p. Uprawa roślin ogrodowych.

Cegielnia, cegła, materiał, wyrób, przymioty dobrej cegły, wypalanie drzewem, węglem, torfem, dachówki, rury drenowe.

Cement, skład, użycie w gospodarstwie.

Ceny, ich podnoszenie się i zniżanie, wpływy jakim ulegają.

Chemia rolnicza, przedmiot, ważność, w z. Stacje doświadczalne.

Chmiel, opis rośliny, gatunki, uprawa, chmielniki.

Chirurgia weterynaryjna, narzędzia, wykład praktyczny puszczenia krwi, kastracyi byków, ogierów, tryków, krów, ucinania ogona, kauteryzacyi, tracheotomii, przebijania troakarem, ułatwienia porodu, szczepienia ospy, i t. p.

Chłapowski (Jeneral) jako pisarz i gospodarz wzorowy.

Choroby bydła, koni, owiec, nierogacizny, sposoby leczenia.

Choroby drzew leśnych, owocowych, ogólne i miejscowe, szczególne choroby drzew owocowych, w z. Ogrodnictwo.

Choroby roślin gospodarskich, choroby ogólne, szczególne choroby, w z. Żyto, pszenica i t. d.

Chléb, części składowe, od czego zależy jego pożywność, dobroć, gatunki chleba, porównawcza ich pożywność, zasady wypieku, wspólne piekarnie wiejskie.

Cieplarnie, ich budowa, sposoby ogrzewania, w z. Ogrodnictwo.

Ciepło, wpływ ciepła i zimna na vegetacya, zdrowie i tuczenie zwierząt.

Ćmy, p. Owady szkodliwe.

Ćta, Ustawy celne, polityka celna, taryfy, co do szczegółów miejscowości dotyczących, p. Taryfa celna.

Cukier, skład, sposoby wytwarzania się cukru, rośliny zdolne do fabrykacyi cukru.

Cukier mleczny.

Cukrownictwo, zasady fabrykacyi cukru z buraków, rafinacya cukru, warunki przy wyborze miejscowości pod cukrownię. Wykaz cukrowni, według gubernii i w krajach ościennych; wpływ cukrowni na gospodarstwo rolne, kontra-

cta na uprawę buraków, wytłoczyny, handel cukrem krajowym.

Częściowa sprzedaż trunków krajowych v, propinacya, zarys historyczny rozporządzeń dotyczących się propinacyi, karczmy, zajazdy przy drogach, składy wiejskie, opłaty, administracya, dzierżawa dochodów propinacyjnych.

Czerwiec, opis owadu, zbieranie, użyteczność, w z. Owady szkodliwe dla roślin.

Czempieński, jako ogrodnik, pisarz w przedmiocie ogrodnictwa.

Czystość u ludzi i inwentarza.

D.

Deszcz, powstawanie, ilość spadającego u nas, różna czystość wody deszczowej, deszcz siarczany, deszcze wiosenne, ulewy, ich szkodliwość.

Dezynfekcyja miejsc zamkniętych, zaraza dotkniętych.

Dochód czysty, brutto, billansowanie.

Dombasle Mathieu (de) zyciorys, jego prace i stanowisko w rolnictwie.

Doświadczenia gospodarskie, pola doświadczeń, folwarki doświadczalne, Służew.

Dozór, p. ochrona lasów.

Drenowanie, sączki v. dreny, ich zakładanie, spadki, odpływy. Koszta, wskazanie najważniejszych sączkowań dokonanych w kraju i w ościennych państwach. Nazwy osób zasłużonych w tym kierunku gospodarczym.

Drób'; kury, gęsi, kaczki, indyki, gatunki, i t. d. chów, choroby, tuczenia.

Drogi bite wewnętrzne, polne; ich budowa, poprawa, w z. „Kamienie“, w z. „Podatki i ciężary.“ Utrzymanie. Różny sposób budowania i utrzymania przez Państwo, prowincye, powiaty i gminy. Ważność dróg dla rolnictwa. Rozdział długości dróg bitych na gubernie, wyczerpywanie i ceny materiału na drogi bite w pewnych miejscowościach.

Drzewo, gatunki drzewa: stolarskie, budowlane, masztowe, porządkowe, opalowe, wyrób na handel zagraniczny, porównanie siły opalowej różnego rodzaju drzewa. Zakłady fabryczne drzewa porządkowego.

Drzewa krajowe leśne. Opis szczegółowy głównych krajowych drzew: sosna, świerk, jodła, dąb, buk, brzoza, klon, jesion, jawor, olcha, modrzew, grab, wiąz, lipa, topole, wierzby, akacya, i t. d.

Co do uprawy, p. „Uprawa lasów.“

Co do użytkowania, p. Użytkowanie z lasów, przemysł drobny.

Drzewa krajowe owocowe i krzewy. Opis szczegółowy rodzajów i gatunków drzew owocowych krajowych, jabłoni, grusze, wiśnie, śliwy, brzoskwinie, morele, wino, agrest, porzeczki, maliny.

Co do pielegnowania, p. „Ogrodnictwo.“

Dym, jego skladowe części, zastosowanie do konserwacji mięsa.

Dynamometr, p. „Silomierz.“

Dzierżawa, czas trwania, stosunki miejscowe, niedogodności, ich przyczyny.

Dzierżawca.

Dziegieć, patrz „Smolarnie.“

E.

Ekonomija w znaczeniu gospodarstwa społecznego, wpływ jej na gospodarstwo krajowe, Skarbek, Supiński, Ekonomista.

Ekonom. v. Rządca, p. Oficjaliści.

Elektryczność, w jej zastosowaniu do rolnictwa, piorun, konduktory, w z. „Telegraf elektryczny.“

Empiryzm, empiryczność.

Endemiczne choroby, ich scharakteryzowanie, wymienienie miejscowości odznaczających się właściwymi chorobami.

Endozmoza v. wsiąkanie.

F.

Fabryki nawozów sztucznych.

Fabryki narzędzi rolniczych w kraju i ościennych państwach, pierwsze fabryki w kraju.

Faszyna, Drzewa na faszynę przydatne, czas cięcia, użytki, ochrona drzew faszynowych.

Felleberg.

Fenilowy kwas, jego skład, otrzymywanie, zastosowanie przy oczyszczaniu miejscowości zarażonych.

Fermentacja, rodzaje fermentacji, wpływ przyspieszające i opóźniające fermentacji, p. „Konserwowanie.“

Fizjologia zwierząt gospodarskich.

Wnioski o stosownej obszerności stajen, obór, owczarni, potrzeby niektórych soli w pokarmach, i t. d.

Fizjologia roślin, sposoby żywienia się roślin, wpływ światła, i t. d.

Folwark, jako całość gospodarska.

Fosfor, własności, otrzymywanie, znaczenie jego w ekonomii zwierzęcej i roślinnej.

Fosforany.

Formowanie się ziarna, p. „Anatomie i Fizjologie roślin.“

Formacje ziemi w Królestwie i ościennych krajach, p. „Geognozja.“

Forsowanie v. pędzenie drzew owocowych i roślin, p. „Ogrodnictwo.“

G.

Gąsienice, p. „Owady szkodliwe.“

Garbnik, skład, użycie, materyał w leśnictwie dla garbarzy, jego przygotowanie.

Gasparin, życiorys. Jego znaczenie w historii postępu rolnictwa.

Gazy, wykład tego przedmiotu o ile się odnosi do rzeczy gospodarskich.

Gbur, nazwa pewnego rodzaju rolników w Prusach Zachodnich.

Geognozja, jej znaczenie dla gospodarstwa rolnego.

Geologia w zastosowaniu do rolnictwa.

Geografia roślinna. Wiadomości ogólne dotyczące życia drzew i roślin pod różnymi szerokościami i na rozmaitych wyniesieniach nad poziom morza. Oznaczenie na karcie Europy pasów dojrzewania głównych roślin zbożowych pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i ważniejszych drzew owocowych i drzew krajowych.

Gips. Skład, otrzymywanie, użyteczność w rolnictwie.

Glin, Glina. Własności glinu, otrzymywanie, skład gliny, różne jej gatunki, własności gruntów bogatych w glinę, użytki techniczne gliny.

Gnój, p. „Obornik.“

Gnojówka, jej skład, użytki w gospodarstwie.

Gnojowiska, urządzenie gnojowisk

Gołębie, gatunki, użyteczność, gołębniki.

Gospodarstwo angielskie.

Gospodarstwo flandryjskie.

Gospodarstwo w północnych Niemczech.

Gospodarstwo górskie, w z. Góry, skały.

Gospodarstwo stepowe, w z. Step.

Gospodarstwo intensywne i extensywne v. nakładowe i oszczędne. Różnice, warunki powodzenia.

Gospodarstwo leśne wysokopienne, p. „Hodowanie lasu.“

Gospodarstwo leśne niskopienne, p. „Hodowanie lasu.“

Gospodarstwa krajowe wzorowe. Ich wpływ, znaczenie, wspomnienie najznakomitszych ich założycieli: Leszczyński, Wydrychewicz, K. Walewski, A. Ostrowski, A. Zamojski, J. Zamojski, Chłapowski, A. Potocki, Kwilecki, Rephan, i t. d.

Góry, ich układ i rozgałęzienie u nas, wpływ na stosunki rolnicze.

Górale.

Gorzelnictwa, materyaly używane w gorzelnictwie, wytwarzanie spirytusu przez fermentację, p. „Alkohol.“ „Fermentacja“, wypalanie, opis najlepszych przyrządów gorzelnianych, kontrola, podatki, probierze, handel, korzyści z gorzelnictwa dla gospodarstwa rolnego.

Gmina, jej urządzenie u nas i w państwach sąsiednich, własność gminy, sądownictwo wiejskie, policja wiejska.

Gminne zakłady wspólne, kassy pożyczkowe, szkółki elementarne.

Gnicie, p. „Fermentacja.“

Grad, powstawanie gradu, szlaki gradowe u nas, szacowanie szkód, ubezpieczenie.

Gromadzkie zakłady wspólne, spichrze, i t. p.

Gramm, p. Miary i wagi.

Grunt, jego składowe części, gatunki pod względem geologicznym, w z. „Rola.“

Grab, Grabina. Opis szczegółowy, gatunki, przymioty drzewa grabowego, użytki, w z. „Uprawa lasów.“ „Drzewa krajowe leśne.“

Groch. Opis szczegółowy, odmiany, gatunki, w z. „Uprawa szczegółowa roślin.“

Grusza. Opis szczegółowy, gatunki, choroby, w z. „Ogrodnictwo.“

Gryka. Opis szczegółowy, odmiany, w z. „Uprawa szczegółowa roślin.“

Grzyby, ich budowa, sposób rozmnażania, grzyby krajowe pożyteczne, szczegółowy opis jadowitych z rycinami koloryzowanymi, suszenie, handel.

Guano. Skład chemiczny, pochodzenie, gatunki, ceny, fałszowanie, handel, w z. „Nawozy sztuczne.“

H.

Hamulec.

Handel. Targi wewnętrzne, zewnętrzne. Wykaz płodów rolniczych wywożonych za granicę kraju. Co się przywozi, a co mogłoby być produkowanym w kraju. Korzyści przywozu w przetrobach. Odpadki przy przerobie jako zysk dla rolnictwa. Handel wełny, koni, wołów, trzody, zboża terazniejszego.

Handel drzewa, w z. „Splaw.“

Haur, agronom, pisarz polski z czasów Jana III-go.

Hektar, p. „Miary i wagi.“

Historia rolnictwa w ogólnych zarysach. Wskazanie najznakomitszych dzieł w tym przedmiocie. Historia rolnictwa naszego w treściwym zarysie.

Historia ludności rolniczej u nas w ogólnych zarysach aż do czasów obecnych.

Historia handlu produktów rolniczych u nas w ogólnych zarysach.

Hodowanie lasów zwyczajne, gospodarstwo leśne wysokopiennie, ustanawianie kolei. Ręby leśne, zagajenia, gospodarstwo leśne niskopiennie.

Hodowla lasów nadzwyczajna, czyli uprawa sztuczna lasów, zbiór nasion, szkółki.

Hreczka, p. „Gryka.“

Huba, znaczenie tego wyrazu.

Hydraulika. Zasady, oznaczenie szybkości, spadku siły, ilości wody. Jej zastosowanie w gospodarstwie rolném i przemysłowém rolnem.

Hydrografia krajowa i przyległych prowincyi państw ościennych. Kotliny: Wisły, Narwi, Bugu, Warty, Niemna, Prypeci, i t. p., początku splawności, wymienienie rzek splawnych, w z. „Splaw.“

Hygiena ze względu na stosunki wiejskie.

Hygiena zwierząt.

J.

Jabłoń, szczegółowy opis, gatunki, choroby właściwe, w z. „Ogrodnictwo.“

Jabłonowska (Ksi.). Jej zbiór urzędzeń dla administrujących dobrami.

Jaja. Budowa jaja, gnicie, przechowywanie, handel.

Jałowiec. Opis, jagody jałowcowe, zbieranie, użytki.

Jarka, p. „Żyto, pszenica.“

Jarmuż. p. „Uprawa roślin.“

Jarzębina. Opis, w z. „Hodownictwo lasów.“

Jarząbek, p. „Zwierzyzna, leśnictwo.“

Jaskółka, p. „Ptaki użyteczne.“

Jawor. Opis, gatunki, w z. „Drzewa krajowe leśne.“

Jęczmień. Opis, gatunki, w z. „Uprawa szczegółowa roślin zbożowych.“

Jedwabnik. Anatomia jedwabnika, gatunki, hodowla, choroby, w z. „Rośliny dla jedwabników, Spółka jedwabnicza.“

Jeleń, p. „Łowiectwo.“

Jesion. Opis szczegółowy, gatunki, w z. „Drzewa krajowe leśne, hodowla.“

Jodła. Opis szczegółowy, gatunki, w z. „Hodowanie lasów.“

Indyk, p. „Drób.“

Inspekta, szczegóły dotyczące ich zakładania, p. „Ogrodnictwo.“

Inwentarz roboczy. Stosunek do przestrzeni będącej pod uprawą, przewaga wołów lub koni, porównanie ich pracy i utrzymania, dozór, wartość, muły, osły.

Inwentarz, albo wykaz wszelkiej własności i posiadłości ziemskiej.

Instytuta rolnicze, p. „Akademie.“

Irrygacja, v. Nawodnienie, p. „Łąki.“

Izothermy, p. „Klimat.“

Jundzill jako botanik, pisarz w przedmiotach do rolnictwa się odnoszących.

K.

Kadaster. Jego znaczenie, koszta i trudności tej czynności, wielka jej ważność pod względem podatkowym, prawnym, ekonomicznym.

Kalendarz rolniczy robót, siewu, zbior-ki, ułożony porównawczo dla różnych stref kraju, i dla ościennych prowincyj; przysłowia ludowe.

Kalendarz leśny, czas kwitnienia, dojrzewania nasion, robót około pielęgnowania, użytkowania, ochrony lasu. Ułożony porównawczo dla stref Królestwa i ościennych prowincyj.

Kalendarz ogrodniczy, prac ogrodowych, siewu, zbioru nasion, ułożony porównawczo z uwzględnieniem prowincyj ościennych.

Kamienie polne, ich działanie w roli, użytki przy budowlach, sposoby łupania, w z. Drogi. Bruk.

Kanaty. Opis krajowych jako też zbudowanych w sąsiednich krajach, lecz stanowiących systemy ciągłej komunikacji z Wisłą.

Kania, p. „Ptaki szkodliwe.“

Kapillarność v. włoskowatość.

Kapitał rolniczy, zakładowy i obrotowy. Użycie umiejętne kapitału. Trudności narastania kapitału. Moralność i wiedza. Marnotrawność i zbytek. Oszczędność prywatna i publiczna.

Kapusta. Opis szczegółowy tej rośliny i jej gatunków, w z. „Uprawa szczegółowa roślin warzywnych.“

Karczowanie lasów, krzewów, łąk, sposoby karczowania, użytki z karpiny. Co do użytku z gruntu, p. „Nowiny.“

Kartofle, v. Ziemiaki. Historia tej rośliny, jej ważność, szczegółowy opis, gatunki, choroby jej właściwe, w z. „Szczegółowa uprawa roślin warzywnych.“

Kastracja, p. „Chirurgia weterynaryjna.“

Kawki, p. „Ptaki owadożerne.“

Kielkowanie. Czas przez jaki nasiona zachowują zdolność kielkowania.

Kit do drzewa i innych celów, w z. „Ogrodnictwo, Cieplarnie.“

Kłaby w ogrodach, p. „Ogrody.“

Klasyfikacja gruntów. Zasady klasyfikacji, główne metody ze wskazaniem najracjonalniejszych.

Klimat. Temperatury średnie i skrajne w różnych porach roku dla różnych miejscowości. Wilgotność i suchość powietrza, śnieg, grad, deszcze. Ilość spadłej wody. Wiatry, ich temperatura i wilgotność zależne od kierunku. Wyniesienie nad poziom morza, wody, góry, lasy, ich wpływ na klimat. Jak się stawia nasz kraj do linii izotermicznych, w z. „Elektryczność.“

Klon, p. „Drzewa krajowe leśne.“

Kluk X. jego pisma i ich pożytek pod względem poznania miejscowej przyrody.

Kmieć, p. „Ludność rolnicza i historia ludności rolniczej.“

Kobiece gospodarstwo czy dziś można tak pojmować, jak dawniej. Pomoc kobiet w większych i mniejszych gospodarstwach dzisiejszych, praca kobiet, jej wartość, znaczenie, wpływ moralny, urządzenie domu, usługa, rozkład czasu, ubiór zastosowany do zajęć i pór roku.

Kominy. Ich stawianie, czyszczenie; kominiarz, umowy z nim.

Kommunikacje, drogi bite, rzeki, kanały, koleje, telegrafy, koszta transportu, ważność ekonomiczna komunikacji.

Komposty, p. „Nawozy.“

Komornik, p. „Ludność wiejska.“

Koniczyna. Opis szczegółowy, gatunki, w z. „Uprawa roślin trawiastych.“

Konopie. Opis szczegółowy, gatunki, w z. „Uprawa roślin fabrycznych.“

Konie. Rassy, krzyżowanie, wychów źrebiąt, żywienie, różne cele do których konie powinny być wychowywane; wychów krajowy, najlepsze stada i zawody. Nazwiska osób na tém polu zasłużonych, w z. „Choroby koni, Anatomia zwierząt, Fizjologia.“

Koperwas żelazny i miedziany.

Konserwowanie mięsa, słoniny, masła, kaszy, mąki, jarzyn, i t. d.

Kontrakt, p. „Umowa.“

Koński ząb. Opis, gatunki, w z. „Uprawa szczegółowa roślin pastewnych.“

Koope, znakomity pisarz i agronom.

Kopalnie. Prawodawstwo krajowe i obce co do własności i użytkowania z wnętrza ziemi.

Kora, p. „Użytkowanie z lasów.“

Kości, skład chemiczny, użycie techniczne, przygotowanie do użytku gospodarskiego, handel, ceny, w z. „Fabryki nawozów sztucznych.“

Koszykarstwo, p. „Przemysł drobny.“

Kowal, Kowalstwo, w z. „Żelazo.“

Kot, p. „Zwierzęta szkodliwe.“

Koza. Opis, gatunki, użyteczność i szkodliwość.

Kret, p. „Zwierzęta użyteczne.“

Kredyt rolniczy, rzeczowy i osobisty. Towarzystwo Kredytowe Ziemskie, Banki, Spółki Kredytowe, Domy komissowe. Umiejętne korzystanie z kredytu. Lekkość i zła wiara, Związek kredytu rolnego z prawodawstwem krajowym.

Kretomysz, p. „Zwierzęta użyteczne.“

Króliki. Opis, odmiany, krzyżowanie, użyteczność, szkody w ogrodach.

Krochmal. Skład chemiczny, otrzymywanie z roślin, fabrykacja, w z. „Przemysł drobny.“

Krzem, Krzemionka. Własności, otrzymywanie, użyteczność w ekonomii zwierzęcej, w z. „Rola.“

Krzewy do płotów żywych, krzewy o kwiecie ozdobnym, w z. „Ogrodnictwo.“

Krzewy owocowe, p. „Drzewa i krzewy owocowe.“

Krzyca, p. „Zboże.“

Krzyżowanie, „Nathusius.“

Krzywki, p. „Użytkowanie z lasów.“

Kucie koni.

Kuna, p. „Zwierzęta szkodliwe.“

Kupno i sprzedaż.

Kura, p. „Drób.“

Kuropatwa, p. „Łowiectwo.“

J. N. Kurowski.

Kasperowski.

Kurpie.

Kwarc, p. „Rola, Grunt.“

Kwiczol, p. „Łowiectwo.“

Kwiat, pod względem botanicznym, p. „Ogrody, rośliny do ozdoby służące, Ogrodnictwo.“

Kwitnienie, jego czas. Kwitnienie roślin zbożowych i zapłodnianie, okoliczności sprzyjające.

L.

Lactometr Opis narzędzia, w z. „Mleko. Nabiał.“

Lasy. Rozdział lasów w guberniach i ościennych prowincjach, statystyka leśna, wpływ na klimat, p. Klimat. Skutki wyniszczenia lasów, praktykowany sposób ich sprzedaży, jego szkodliwość, w z. „Drzewa krajowe leśne, Leśnictwo.“

Leczenie w przypadkach: ukąszenia przez gady, psy, przepalenia głowy, odparzenia nóg, przemrożenia części ciała, w z. „Ratowanie.“

Len. Opis rośliny, gatunki, okolice głównie zajmujące się jego uprawą, handel, w z. „Uprawa szczegółowa roślin fabrycznych.“

Leśnictwo. Nauka Leśnictwa, Dzieła, systematy nauczania. Nauczanie w zakładach naukowych leśnych. Szkoły krajowe leśne. Co do praktyki, p. Hodowanie lasów. Urządzenie lasu. Użytkowanie z lasu. Ochrona lasów. Zasługi leśnicy: Plater, Brinken, Janczewski, Aulejtner.

Liebtieg. Jego teoria, zasługi położone dla rolnictwa, technologii.

Lipa, p. „Drzewa leśne.“

Lis, p. „Zwierzęta szkodliwe, zwierzyna.“

Liście drzew, jako pasza, gatunki drzew, z których gałązki na ten cel mogą być obcinane, przechowywanie, wartość tej paszy jednej względem drugiej i w porównaniu do siana; liście jako podściół.

Litr, p. „Miary i wagi.“

Lód, Lodownia. Sposoby urządzania lodowni.

Lokomobile, p. „Machiny parowe.“

Lucerna, w z. „Uprawa roślin pastewnych.“

Ludność rolnicza. Rozróżnienie na większą, średnią i małą posiadłość. Co do ostatniej: miasteczka dziś osady rolnicze, kolonie, wsie, oficjaliści, parobcy, służący. Daty statystyczne, stosunek osób trudniących się rolnictwem do przestrzeni ziemi pod użytkiem rolniczym będącej, p. „Kurpie, Górale, zagrodnicy, komornicy, kmiecie, i t. d.“

Lustracja dóbr, jej znaczenie, sposoby dawniej przyjęte za zasadę przy lustracji dóbr.

L.

Labeź.

Łączenie v. kopulizacja drzew, p. „Ogrodnictwo.“

Łączenie, v. komassacja v. konsolidacja. Łączenie cząstek rozrzuconych gospodarskich przez zamianę, z urzędu lub przez dobrowolną umowę. Jak działano w tym kierunku w różnych krajach, co zrobiono dotąd, co u nas pozostaje do zrobienia.

Łan, jego znaczenie, obszerność rozmaita.

Łąki. Rośliny trawiaste trwałe: wiklina, kłosówka, miotła, kostrzewa, brzanka, tomka, owies, turzyca, i t. d.

Rośliny wieloletnie: wyka, groszek, konieczyna, i t. d. Rośliny mniej pożyteczne i szkodliwe: skrzyp, rdest, dzwonec, podbiał, i t. d., blekot, szaleń, gierz, i t. p.

Łąki naturalne i ich ulepszenie, osuszanie, nawożenie, komposty, obsiewanie, bronowanie, nawodnianie.

Urządzanie irygacji, korzyści i koszta, przymioty wody na ten cel.

Łąki sztuczne, ich zakładanie, koszt. Stosunek łąk w gospodarstwie. Ilość centnarów siana z łąk średniej dobroci i najlepszych. Wartości łąk jednokośnych i dwukośnych. Pasanie na łąkach kiedy użyteczne, kiedy szkodliwe. Ugorowanie łąk. Wiadomość o najpierwszych i największych irygacjach u nas: A. Ostrowski z Maluszyna, A. Potocki z Krzeszowic.

Wzory najlepszych irygacji zagranicznych.

Łaszt, p. „Miary i wagi.“

Łasice, p. „Zwierzęta szkodliwe.“

Łowiectwo krajowe. Opis zwierząt żyjących po lasach i polach, tak użytecznych, jak i szkodliwych, czas parzenia, sposób żywienia się. Sposoby wygubiania zwierząt szkodliwych. Przepisy polowania. Stan łowiectwa u nas i w krajach ościennych, p. „Zwierzyniec, zwierzyna.“

Łubin. Opis tej rośliny, gatunki, wielka użyteczność, w z. „Uprawa szczegółowa roślin pastewnych.“

Łyskowski pisarz popularny w przedmiocie rolnictwa, czynny propagator instytucyj rolniczych kredytowych.

M.

Mąka. Budowa ziarna. Skład chemiczny różnych części ziarna: mąka, otręby, wartość pożywna różnych gatunków mąki. Ilość mąki otrzymana z danej ilości ziarna. Korzyści sprzedaży ziarna w postaci mąki.

Machiny parowe stałe, lokomobile, ich zastosowanie w gospodarstwie rolnym i przemyśle rolnym. Opis lokomobili, rysunki, sposób obchodzenia, ceny, przyszłość.

Masto, Maślanka, p. „Nabiał. Mleko.“

Majoraty, p. „Posiadłości ziemskie.“

Marchew. Opis rośliny, gatunki, w z. „Uprawa szczegółowa roślin pastewnych.“

Margiel. Skład, sposoby poznawania i oceniania pod względem składu, sposób użycia, koszt, w z. „Nawozy.“

Maneż, p. „Mechanika rolnicza,“ p. „Motory.“

Masztowe drzewo, p. „Użytkowanie z lasu, p. „Drzewa.“

Mchy. Gatunki, szkodliwość i użytkowanie.

Mechanicy v. Technicy, zwiększająca się ich potrzeba z upowszechnieniem narzędzi rolniczych. Kształcenie w fabrykach narzędzi rolniczych.

Mechanika rolnicza. Główne zasady mechaniki, sposoby najużywawsze przesyłania ruchu, zasady przy budowaniu taczek, kar, wozów, sani, maneżów, zmniejszenie straty siły, tarcie. Co do szczegółów budowy, patrz „Plug,“ patrz „Narzędzia rolnicze, Motory, Fabryki narzędzi rolniczych.“

Melioracje, p. „Ulepszenia.“

Metr, p. „Miary, wagi.“

Męczenie zwierząt, i zle z niemi obchodzenie się Stowarzyszenia opieki nad zwierzętami.

Miary i wagi. Krajowe stare i nowe, miary dziesiętne francuskie, pruskie, austriackie, angielskie; przybliżone stosunki do zamiany głównych miar i wag krajowych na zagraniczne i odwrotnie.

Miąszość drzewa, tablice, w z. „Użytkowanie z lasów.“

Mierzwa, p. „Nawozy,“ p. „Obornik.“

Mięso. Skład, części składowe, pożywność, przechowywanie, w z. „Konserwacja,“ wartość pożywna różnych części zwierzęcia, klasyfikacja targowa mięsa, stosunek wagi mięsa do żywego bydła, kontrola sanitarna.

Mieszkania, patrz „Budowle wiejskie mieszkalne.“

Mikroskop. Skład, użycie, ważniejsze rezultaty badań mikroskopowych pod względem gospodarskim.

Miód. Skład, przerabianie go na napój, w z. „Pszczoła.“

Mleko. Skład, ocenianie części składowych w mleku, poznawanie czystości mleka, zależność dobroci mleka od paszy, w z. „Nabiał, Ser.“

Młyny wietrzne, wodne, konne, parowe, części składowe młyna. Budowa, utrzymanie, administracja. Wymienienie najlepiej urządzonych młynów parowych w kraju i w przyległych prowincjach państw ościennych, w z. „Mąka, Hydraulika, Motory.“

Motor, rodzaje motorów, obliczanie ich pracy, działania użytecznego, w z. „Mechanika rolnicza. Machiny parowe, młyny.“

Modrzew, w z. „Drzewa krajowe leśne.“

Morwa, p. „Rośliny użyteczne dla jedwabnictwa.“

Mosty. Budowa mostów drewnianych, na palach, na przyczółkach murowanych, utrzymanie, poznawanie nadgniłych pali, belek, ozdoby przy mostach.

Mycie owiec, p. „Pranie.“

Myto, p. „Zaslugi.“

Muly, o ile mogą być użyteczne w gospodarstwie.

Mydło. Skład, gatunki.

N.

Nabiał. Dojenie krów, kontrola, maszynka amerykańska do udoju, czystość. Pachciarze, sprzedaż na garnce w miejscu, wysyłanie do miasta. Składy w miastach, przerób miejscowy, mleczarnie, ich urządzenie, robota masła, fabrykacja sera, p. „Sér“ odpadki od fabrykacji sera i masła, ich najkorzystniejsze użycie, p. „Mleko.“

Naczynia, gliniane, drewniane, żelazne, miedziane, cynkowe, kształty najpraktyczniejsze, przymioty, użytki, ostrożność przy użyciu. Fabrykacja naczyń glinianych, p. „Przemysł drobny.“

Nagrody wystawowe jako środek zachęty.

Najem.

Najemnicy.

Nakłady, w z. „Kapitał rolniczy,“ Ulepszenia.“

Narzędzia rolnicze:

1. Do mechanicznej uprawy roli: plugi, ruda, radła, sochy, zglębiacze, skaryfikatory, extirpatory, znaczniki, brony, walce.

2. Do siewu: siewniki.

3. Do zbiórki: sierpy, kosy, grabie, żniwiarki, kosiarki, kartoflarki, przetrząsacze.

4. Do młocki i czyszczenia ziemi: cepy, młoc-karnie, młynki, arfy.

5. Do przygotowania karmu: sieczkarnie, gniotowniki, rozdrabiacze, parówniki, i t. d.

Dla ułatwienia przy opisach rysunki.

W związku artykuły: Machiny parowe, motory, plug. Fabryki narzędzi rolniczych.

Ceny najważniejszych i najpraktyczniejszych narzędzi rolniczych, ich użycie, czas przecięciowy trwania narzędzi, porównawcze cenniki. Wskazanie mniej znanych narzędzi zasługujących na upowszechnienie.

Torfiarki patrz „Torf.“

Narzędzia ogrodnicze.

Narzędzia ogniowe.

Nasiona gospodarskie handlowe, ich produkcja, handel, sprowadzanie z zagranicy, składy.

Nawodnienie łąk, p. „Łąki.“

Nawozy. Ogólna teoria nawozów i ich działalność na grunt i roślinność. Od jakich głównie pierwiastków zależy dobroć i cena nawozu.

1. Nawozy roślinne.
2. Nawozy zwierzęce.
3. Nawozy mineralne.
4. Nawozy roślinno-mineralne.
5. Komposty.

W tym artykule wypada wyczerpać przedmiot teoretycznie i praktycznie.

Artykuł ten dopełniają artykuły: piasek, glina, krzem, wapno, gips, margiel, odchody ludzkie, guano, ścieki miejskie; fabryki nawozów sztucznych, obornik, gnojówka.

Niwelacja. Ogólne zasady, najprostsze narzędzia, sposoby ich użycia, obrachowanie ilości ziemi w nasypach na groblach, i wykopanej w rowach. Konieczność niwelacji przy kopaniu rowów, zakładaniu sączków, nawodnianiu łąk i t. d.

Nowiny. Grunta świeże brane pod uprawę, sposób ich uprawy i zmianowania.

O.

Obornik. Szczegółowe obchodzenie się z nim, różnice dobroci, gnojówka, jej użycie. Wywózka obornika na pole, wyrzucanie, obliczenie ilości otrzymanego nawozu z pewnej ilości inwentarza, stosownie do paszy.

Obyczaj. Różnice według okolic w praktyce rolniczej, szczególnie u ludu wiejskiego.

Obyczaje, ich wpływ na stosunki ekonomiczne.

Obliczania, które nie weszły pod specjalne artykuły i pod artykuł „Tablice.“

I tak: ile z produkowanych płodów idzie na potrzeby miejscowe? Jaka ilość mięsa zużywa się w kraju z produkcji własnej i ile z wprowadzonego? Jaka jest ilość żywego inwentarza do ilości mórg pod uprawę? Ile bydła, koni, owiec, na włokę przecięciowo? Jaka ilość okowity idzie na sprzedaż częściową w kraju, a jaka ilość piwa?

W związku art. „Tablice.“

Obcinanie karłów drzew, p. „Ogrodnictwo.“

Obrączkowanie drzew owocowych, p. „Ogrodnictwo.“

Ochrona lasów i zagajów od ludzi, zwierząt, ptaków, owadów, pożaru, policya leśna, działania szkodliwe temperatury, w z. „Rośliny szkodliwe lasom, owady szkodliwe lasom.“

Ochrony dla dzieci.

Oczapowski M. jako pisarz i Dyrektor Instytutu w Marymoncie.

Oczkowanie v. szczepienie, p. „Ogrodnictwo.“

Odmładzanie lasów, w z. „Hodowanie lasów.“

Odkładanie v. ablegrowanie, p. „Ogrodnictwo.“

Odchody ludzkie, szczególna ich ważność, sposoby obchodzenia się z nimi w różnych krajach. Poudretta.

Oficyaliści, służący stali, koszt ich utrzymania, kształcenie. Stowarzyszenia, pomoc w chorobach, w starości. Kasy żelazne czyli emerytalne.

Ogrody. Urządzanie ogrodów, wybór miejsca, różne rodzaje ogrodów, cele, styl w ogrodach, właściwości różnych okolic, statystyka ogrodów i produkcji ogrodniczej u nas.

Dziela o ogrodach krajowe i zagraniczne. Pisarze i ogrodnicy znakomici: założyciel Zofiówki, X. Czartoryjska (Puławy). X. Radziwiłowa (Arkadya), Słynne ogrody w kraju (Łazienki, Skierniewice) i w ościennych prowincjach państw ościennych. Medyka.

Ogrodnictwo. Narzędzia i naczynia ogrodnicze.

Szczegółowy opis gatunku ziemi ogrodniczej, p. „Ziemia ogrodowa.“ Szczegółowy opis roślin pod artykułem: Drzewa ogrodowe, rośliny ogrodowe, rośliny rabatowe, do grzęd, rośliny do ozdoby, rośliny farbiarskie, apteczne.

Roboty koło uprawy grun tu pod ogrody.

- a) Ogród warzywny.
- b) Ogród owocowy v. sad. Sadzenie, pielęgnowanie w szkółkach, szczepienie, obcinanie.
- c) Ogród ozdobny v. kwiatowy. Choroby roślin ogrodowych ogólne i miejscowe.

Pisma peryodyczne ogrodnicze: Dziennik ogrodnicy (Kraków). Rocznik ogrodnicy powszechny (Wilno, Strumilly). W związku artykuły: Inspekta, cieplarnie, pomologija.

Ogrodzienia. Sposoby zakładania ogrodzeń z krzewów, w z. „Krzewy.“ Inne sposoby ogradzania.

Ogrodnik. Ukształcenie jego. Szkoły ogrodnictwa. Koszta utrzymania. Kontrakty z ogrodnikami na zasługi, tantiemy i na dzierżawę ogrodów.

Okulizacja, p. „Ogrodnictwo.“

Ogrzewanie, p. „Opał, piece.“

Ogrzewanie gruntu.

Olsza v. olcha, p. „Drzewa krajowe leśne.“

Olój, olearnie, makuchy, pożywność, ceny. W z. Tłuszcz roślinne.

Opał. Drzewo, torf, węgle. Tablica porównawcza siły ogrzewania różnych materiałów, zbieranie popiołów, piece i ogniska, w z. „Piece.“

Orzech, zbieranie, handel.

Oryle, umowy z nimi, wyrażenia przez Oryłów używane, w z. „Splaw.“

Osady rolnicze, dawniejsze miasteczka rolnicze, p. Ludność wiejska.

Osadnicy niemieccy, ich charakterystyka, czém się wyróżniają ich gospodarstwa.

Osiol o ile może być użytecznym w gospodarstwie.

Ostroróg pisarz i agronom z XVII wieku.

Ostrowski pisarz w przedmiocie weterynaryi.

Ostrzenie narzędzi żelaznych.

Oświetlanie, różne rodzaje oświetlania, porównanie pod względem kosztu, bezpieczeństwa, ze względu na potrzeby i stosunki wiejskie, oświetlanie gazem o ile gdzie się daje zastosować.

Owady szkodliwe dla lasów. Szczegółowy opis z rycinami kolorowanymi, jako to: prządka sosnowiec, prządka mniszka, kornik drukarz, prządka społecznik, sówka sosnowiec, zmierzchnica, żalobnik, szerszeń i t. d. Sposoby ochraniań.

Owady, robaki i mięczaki szkodliwe dla ogrodów: dżdżownik, ślimaki, mszyce, czerwiec, roztocze, pająki, moliki, mrówki, stonogi, chrząszcze, pchły ziemne, turksie, gąsienice, osy, wryjek v. wolk, karaczany, pluskwy, pilacz, ćmy, motyle. Środki ochronne.

Owady szkodliwe dla zbóż. Szczegółowy opis owadów szkodliwych dla zbóż na pniu.

Owady szkodliwe dla ziarna w spichrzach złożonych.

Owady szkodliwe dla bydła, koni, owiec.

Owady szkodliwe pszczołom.

Owce. Chów owiec, pastwiska, parzenie, wychów jagniąt, rassy, krzyżowanie, owce cienkowne, klasyfikacja, owce mięsne, porównawcza korzyść z jednych i drugich. Sławniejsze owczarnie w kraju i Niemczech. Opasanie czyli tuczenie owiec. Nazwiska ludzi którzy się w owczarstwie krajowi zasłużyli, i t. d. w z. „Anatomia i fizjologia zwierząt.“

Owoce. Pomologia opisowa i stosowana, opis owoców, przechowywanie, suszenie, przeroby owocowe, smażenie konfitur, powidel, trunki z owoców i t. d., handel.

Owies. Opis szczegółowy, gatunki, w z. „uprawa szczegółowa zbóż.“

Ozimina. p. „Żyto, pszenica, jęczmień ozimy.“

P.

Pał. Drzewo na ten cel przydatne. Bicie pali przy budowie mostów, tam, budowlach kamiennych, narzędzia do wbijania służące.

Palenie gałęzi, korzeni na wykarczowanych gruntach; słomy i gałęzi na gruntach gliniastych dla ich poprawy.

Para, p. Motory, maszyny parowe.

Parowanie. Szybkość parowania od czego zależy, parowanie w kotłach.

Parmantier.

Pasza. Tablice porównawcze wartości paszy z różnych pokarmów zredukowanej na siano. Obliczenie ilości funtów paszy potrzebnej na wyżywienie i ukarmienie odpowiednio do wagi konia, bydłęcia, owcy. Obliczenie ile dana ilość paszy wyda nawozu. Poręce karmy mieszanej. Obliczenie praktyczne ile z danego sprzętu utrzymania można inwentarza i jakiego. Pasza zielona, utrzymanie letnie na stajni. Gatunki roślin na ten cel, ilość potrzebna, kolej użycia, w z. „Słoma, siano, makuchy, rośliny pastewne, okopowe.

Pastwiska v. Pastewniki.

Pastwiska naturalne trwale. Ich klasyfikacja, polepszanie. Jakie pastwiska stałe i w jakich przypadkach należy zostawiać jako takie. Pastwiska czasowe i systemy pastwiskowe, gdzie z korzyścią mogą istnieć? Zasady gospodarstwa pastwiskowego, gospodarstwo holsztyńskie, meklemburgskie, angielskie. Pastwiska sztuczne. Rośliny w ich obsiew wchodzące, stosowanie ich do gruntu i przeznaczenia, kolej zmianowania lub czas trwania oddzielnie, utrzymanie, dochód. Pastwiska przypadkowe na pokosach, ścierniskach. Ocenienie wartości tego rodzaju pastwisk.

Pastwiska ogrodzone i niezamknięte. Pasanie nocne powinno być wzbudzone. Gęsi i trzoda na pastwiskach wspólnych. Pasza leśna, w z. Ochrona, Urządzenie lasów.

Pasieki i Pasięczniki.

Pętna krew (volblut).

Piasek. Skład, gatunki, użytki gospodarcze.

Piece. Różne rodzaje, piece oszczędne, ulepszenia.

Pieczarki. Opis sztucznego ich chowu.

Pielenie p. Uprawa szczegółowa roślin.

Pieniądz.

Pieczenie chleba. Sposoby używane dla oszczędzenia czasu i paliwa.

Pies. Gatunki, choroby, utrzymanie.

Pijawki, pijawczarnie, sztuczna hodowla.

Pisma peryodyczne Rolnicze i Rolniczo-przemysłowe polskie.

Dziennik Handlowy Ekonomiczny 1786 r.

Dziennik Ekonomiczny Zamoyski 1803 r.

Dziennik Towarzystwa Królewskiego Rolniczego 1812 r.

Pamiętnik Rolniczo-Technologiczny.
Sylwan.
Roczniki Gospodarstwa Krajowego.
Ziemianin.
Rolnik.
Pamiętnik Galicyjski Towarzystwa Rolniczego.
Gazeta Rolnicza i t. d.
Piwnice. Budowa, w z. „Nabiał.“
Plantacye na polach, łąkach, pastwiskach, rowach, drogach, wydmach, błotach.
Plany majątności ziemskich, użyteczność, w z. „Pomiar.“
Plewy.
Pleśń.
Plawienie inwentarza, dla czystości i jako środek higieniczny.
Plazy i gady szkodliwe. Opis, wymienienie rodzajów. Niszczenie.
Plodozmian, p. „Zmianowanie.“
Plótno, w z. „Przędzenie, wyrób płótna domowego, bielenie płótna.
Plug. Krótka historia, teoria części składowych pluga, warunki jego budowy odpowiednio do różnych celów. Plug parowy. Wymienienie najważniejszych plugów za granicą, w z. „Narzędzia rolnicze.“
Podatki i ciężary gruntowe w Królestwie, Rosyi, Austrii, Prusach. Jak się rozkładają stosunkowo na móg nowo-polski gruntu ornego, łąki, pastwiska. Szarwarki, ich użyteczność. Opłaty gminne, szkolne, kościelne.
Pociąganie drzewa, budowli, żelaza, dachów różnemi ciałami; dla ozdoby, trwałości, zabezpieczenia od ognia.
Podróże i wędrowki agronomiczne jak odbywać i z jakim ukształceniem, Opisy gospodarstw krajowych i zagranicznych jak mają być robione, aby praca tychże korzyść przyniosła. Wspomnienie agronomów naszych, którzy odbywali po kraju i za granicą podróże ekonomiczne i wydali ich opisy.
Podściół w z. „Słoma, Liście.“
Podłoże v. „Podziemie, spodnia warstwa. Sposoby poznawania, jego wpływ na urodzajność.
Pokarmy ludzkie, znaczenie chemiczne, ich wartość, jak robotnik powinien być żywiony, co kosztuje jego wyżywienie.
Polewanie roślin, drzew przesadzonych.
Policya sanitarna.
Polowanie. Przepisy, w z. „Łowiectwo.“
Pomiar. Konieczność pomiaru własności ziemskich, zasady ogólne, wskazanie praktycznych metod. Miary ziemi w różnych czasach u nas używane, i ich porównanie i redukcya na miary nowo-polskie, p. „Łan.“
Pompy, ich budowa.
Popiół, rozbiory chemiczne, zastosowanie w technologii rolniczej, w gospodarstwie domo-

wém, użytek, w z. „Nawozy.“ Wypalanie popiołu na potaż.

Pomologija, p. „Owoce.“

Porównanie miar i wag p. „Miary i wagi,“ p. „Pomiar.“

Porośnięcie zboża, przyczyny.

Posiadłości ziemskie, manus mortua, majoraty, ordynacye, własność wspólna, własność bezwarunkowa, wielka, średnia, mała, korzyść i niedogodność każdej. Skutki wolnej podzielności gruntu, dzierżawa, różne kształty dzierżaw, próby gospodarstwa przez Stowarzyszenia i przypuszczanie robotników do współwłasności. Różnice współwłasności i współludziału w korzyściach rocznych.

Poślady, oczyszczanie zboża, młynki, arfy, p. „Narzędzia,“ użycie i wartość pośladów.

Potocki Tomasz.

Potas, potaż, własności, sposoby otrzymywania, p. „Popiół.“ znaczenie tego ciała w rolnictwie.

Potrąw, p. „Siano, pasza.“

Powieść ekonomiczno-gospodarska: Pan Podstoli Krasickiego, Pan Podstoli Massalskiego, Rozbitek Kaczkowskiego i t. d.

Powrozy, materyał, kręcenie, użycie czy korzystniejsze od łańcucha.

Pożar leśny, p. Ochrona lasów.

Praca, znaczenie ekonomiczne pracy.

Pranie owiec. Pralnie, różne sposoby prania owiec, w z. „Owce, wełna.“

Prasowanie siana, maszyny do tego służące, korzyści.

Prassa hydrauliczna. Opis, użytki, zastosowanie w przemyśle rolniczym.

Prawodawstwo Rolnicze co właściwie znaczy. Jakie jest u nas co do pól, lasów, rybołówstwa, polowania. Wiadomość o Kodexach rolniczych i leśnych w innych krajach.

Próbierze do spirytusu, piwa, do dochodzenia mączystości kartofli, do mleka, p. „Lactometr.“

Próby i doświadczenia. Jak prowadzić, aby miały wartość naukową.

Propinacya p. „Częściowa sprzedaż trunksów.“

Produkcya rolnicza roczna Królestwa.

Proso. Opis, gatunki, p. „Uprawa szczegółowa.“

Protein, materye proteinowe.

Prowincjonalizm w nazwach i wyrażeniach gospodarczych.

Przełot ptaków, czas przełotu różnych rodzajai, gdzie odlatują, w z. „Łowiectwo.“

Przędzenie ręczne, narzędzia, szkółki przędzenia w Prusach, w z. „Płótno, Bielenie.“

Przemarzanie roślin ogrodowych, drzew, wylomaczenie, sposoby ochronne.

Przemysł drobny rolniczy.

1. Koszykarstwo.
2. Wyroby drzewne, wszelkiego rodzaju.
3. Przerób kartofli na maczkę, sago, krochmal, kaszę, wyrób kaszy w żarnach.
4. Przystosowanie pierza na handel.
5. Tkactwo, wyrób lnu, konopi, przystosowanie tytoniu.
6. Przygotowanie na handel chmielu, jarzyn.
7. Konserwacja jarzyn.
8. Plecenie ze słomy i innych materiałów mat, nakryć, kapeluszy.
9. Wyroby z gliny, metalów, p. „Naczynia.“
10. Zbieranie nasion i roślin aptecznych. Zbieranie jaj mrówczych. Groszek zielony.
11. Ptasznictwo.
12. Koronkarstwo.
13. Suszenie grzybów, p. „Grzyby.“ Zbieranie kantaryd i t. d.

Próchnica, p. „Rola.“

Przetaki i sita, ich wyrób. Bilgoraj, użytek w gospodarstwie, poprawne narzędzia zastępujące ich użytek.

Przepowiednie pogody i sloty oparte na narzędziach fizycznych, obserwowaniu obłoków, roślin, zwierząt.

Przesądy ludowe odnośnie do gospodarstwa rolnego.

Przycinanie i spasanie zboża na wiosnę i w jesieni.

Pszczola, pszczółnictwo. Anatomia pszczoły, gatunki pszczoł, ich zwyczaje, hodowanie, choroby, ule, miód p. „Miód.“ Wspomnienie o Dolinowskim, Dzierżonie, Lubienieckim, w z. „Pasieka, Barcie.“

Pszénica, szczegółowy opis rośliny, gatunki jęj i właściwości, choroby jęj właściwe, w z. „Ziarno, Mąka.“ Uprawa szczegółowa zbożowych roślin.“

Ptaki drapieżne pożyteczne i szkodliwe, szkody w gospodarstwie.

Ptaszki i ptaki owadożerne: wilgi, sikory, ziemby, pliszki, jaskółki, dzięcioły, wróble i t. d., ich użyteczność.

Pudretta, p. „Nawozy, odchody ludzkie.“

Puch, p. „Przemysł drobny.“

R.

Rachunkowość gospodarska, ważność rachunkowości, wskazanie metod różnych, wzory najpraktyczniejszej rachunkowości.

Radło, p. „Narzędzia gospodarskie.“

Raki, miejscowości sprzyjające ich rozmnażaniu, tuczenie raków, handel.

Rany. Opatrywanie w pierwszych chwilach.

Rassy. Ogólne cechy i charakter, p. „Uszlachetnienie rass, Wyradzanie rass, Krzyżowanie.“

Ratzburg, autor znakomitego dzieła o owadach szkodliwych.

Ratowanie zaczadzonych, utonionych, udużonych, zmrożonych, i t. d.

Rdza, p. Choroby pszenicy.

Renta.

Regulowanie, p. „Ogrodnictwo.“

Regulacja biegu rzek, strumieni.

Robaki, p. „Owady szkodliwe lasom, zasiewom.“

Robaki pasożytnicze żyjące wewnątrz zwierząt: trychiny, węgry, tasiemce, i t. d.

Robaki lęgące się w domach mieszkalnych i z nieczystości, sposoby niszczenia.

Roboty gospodarskie, robota dzienna, wydziałowa. Tablice robót wydziałowych, cena najmu w różnych okolicach Królestwa, koszt uprawy, siewu, sprzętu na móg pod różne zasiewy, w stosunku do ceny zboża. Omłot ręczny, maszynowy, konny, parowy, porównanie kosztów i korzyści, podanie sposobu zaoszczędzenia czasu lub kosztu przy wszelkiego rodzaju robotach gospodarskich. Opis wszelkich prób, udoskonalień, metod pod tym względem.

Robotnicy v. wyrobownicy.

Rola. Układ geologiczny Królestwa, powstawanie warstwy zwierchnej ziemi, części składowe gleby i ich własności fizyczne. Chemiczny skład różnych części gleby, praktyczne sposoby oznaczenia różnych części składowych, p. „Analiza chemiczna.“ Warstwa rodzajna, warstwa spodnia, p. „Podłoże,“ jęj wpływ na urodzajność, klasyfikacja gruntu, p. Klasyfikacja. Wyczerpywanie roli. Wskazówki wyczerpywania, w z. „Nawozy,“ Krzem, Glin, Krzemionka, Piassek, Margiel, Wapno.

Rolnictwo. Co w sobie zawiera w ścisłem i najobszerniejszém znaczeniu. Rolnictwo, jako nauka odkąd się zaczyna. Literatura Rolnicza, w z. „Historia Rolnictwa“

Rolnik, jego ukształcenie, moralność, środki finansowe, odpowiednie przedsiębiorstwa, zamilowanie zajęcia, życie.

Róg, jego użytki, przystosowanie na handel, siła nawozowa, ceny.

Rok gospodarski, najwłaściwszy czas odbierania possessyi, przyjmowania sług, zamykania rachunków.

Rosa, powstawanie rosy.

Rośliny zbożowe, wyliczenie: w z. „Pszénica, żyto, jęczmień, i t. d.“ Uprawa szczegółowa.

Rośliny pastewne. Podział roślin pastewnych. Opis szczegółowy roślin pastewnych, dziko rosnących tak liściastych, jak i trawiastych.

1. Opis roślin pastewnych:

Koniczyny.

Lucerny.

Wyki.

Esparcetty.

Sporuku.

Gryki.

Kukurydzy.

- Końskiego zęba.
Lubinu, i t. d.
2. **Rośliny warzywne**, wyliczenie.
Opis, gatunki:
Kartofle.
Buraki.
Bulwy.
Brukiew.
Rzepa.
Marchew.
Kapusta.
3. **Rośliny przemysłowe**. Opis, gatunki:
Burak.
Len.
Konopie.
Cykorya.
Chmiel.
Tytoń.
Kmin.
Rzepak.
Gorczyca.
Drapacz.
Marzanna.
Rzędza farbiarska, i t. d.
4. **Rośliny dla pszczół** użyteczne.
5. **Rośliny dla jedwabników**.
6. **Rośliny do grzęd**, rabatów i ozdób.
7. **Rośliny apteczne**.
8. **Rośliny szkodliwe lasom**.
9. **Rośliny**, wskazujące gatunek i właściwość gleby.
- Rowy**, kształt przecięcia, plan, kierunek, kształt, korzyści.
Rozkład budowli gospodarskich.
Rudowanie, rudniki, p. „Karczowanie.”
Ryby. Rodzaje ryb krajowych, czas tarcia, wzrost.
- Rybołówstwo** stawowe i dzikie. Hodowanie ryb w stawach, sadzawkach, urządzenie stawów, tam, szluz, zarybianie, przyrządy i sposoby łowienia, rozmnażanie, sprzedaż, znakomitsze gospodarstwa rybne u nas i w ościennych krajach. Rybołówstwo rzeczne: kradzież, trucie, dozór, przepisy obowiązujące w kraju co do rybołówstwa i ochrony ryb, przepisy w krajach, któreby za wzór posłużyć mogły, p. „Prawodawstwo rolnicze, Policja wiejska.”
- Rydze**, p. „Grzyby.”
Ryż, jego pożywność.
Rządca, p. Oficyaliści wiejscy.
Rzeki, ich stosunek do rolnictwa, p. „Hydrografia.”
Rzemieślnicy gospodarczy, ugody roczne i od sztuki, ukształcenie. Obliczenie kosztów robot rzemieślniczych w gospodarstwie.

S.

Sad, p. „Ogrodnictwo.”
Sadze.

Saletra, skład, gatunki, w z. „Nawozy.”
Saletrzan.
Sandomierka, p. „Pszemica.”
Sarna, p. „Zwierzyzna.”
Schwartz znakomity agronom.
Ściany ogrodowe, p. „Ogród.”
Ścieszki ogrodowe, p. „Ogród.”
Ściernisko.
Ścieki miejskie, ich wartość użyźniająca, różne sposoby użytkowania, próby zastosowania.

Sen zimowy zwierząt. Spis zwierząt krajowych zasypiających na zimę.

Sér. Różne metody fabrykacyi, opis ich szczegółowy, konserwacya sérów, handel, spółki mleczne, w z. „Nabiał.”

Serwatka.
Siano, gatunki siana, trawy w skład wchodzące, sprzęt, suszenie, narzędzia, siano brunatne, prasowanie siana p. „Prasowanie,” potraw, porównawcza żywność siana zebranego w różnych epokach wzrostu łąk, potrawu, siano będące na deszczu krócej lub dłużej, siano z koniczyny i innych traw, p. „Suszenie.”

Siarka, własności, znaczenie w chemii zwierzęcej i rolniczej.

Siew ręczny, siewnikowy rzutowy, siewnikowy rzędowy. Przykrywanie nasienia, jakie być powinno, obredlanie siewu rzędowego. Brony, plugi do przykrywania nasienia. Walce, walcowanie, porównawcze ocenienie siewników, pielników, średni koszt obsiewu jednego morga, p. „Narzędzia rolnicze,” p. „Zaprawianie nasion,” p. „Zmiana nasion.”

Siew drzew leśnych, p. „Uprawa sztuczna lasów.”

Siewniki, p. „Narzędzia rolnicze.”

Silomierz, opis, wskazanie sposobu użycia.

Sily przyrody, jakie są metody badania, ważność dla rolnictwa, przychodzą darmo, wiedza jako klucz do ich użycia, p. „Motory.”

Skąty, związek ich z roślinnością.

Skóry, zdejmowanie, przechowywanie, ceny, handel, wyprawianie skór na wsiach czyli wykrcanie, cena skór wyprawnych do surowych.

Skowronek, jego użyteczność, szczególnie zamilowanie.

Ślimak, gatunki szkodliwe dla rolnictwa, ogrodnictwa, pokarm, ślimaczarnie.

Ślód. Objasnienie zmian chemicznych wytwarzających się w słodzie p. „Piwo.”

Słoma jako pasza, p. „Pasza” inne użycia, wpływ składu gleby i gruntu uprawy na wydajność słomy, skład chemiczny, wylęganie zboża, środki zaradcze, p. „Przemysł drobny,” „Budowle wiejskie.”

Śmiecie, śmietniki.
Śmietana, śmietanka, p. „Nabiał,” p. „Mleko.”
Smola, skład, przymioty, wyrób, odbył.

Smolarnie. Różne metody wypalania smoly.

Smarowidło różne do rozmaitych przedmiotów, przygotowanie w domu, smarowidło handlowe, ceny.

Sniég, własności, użyteczność.

Sod, Soda, własności, połączenia, użyteczność w rolnictwie.

Socha, p. „Plug, Narzędzia rolnicze.“

Soltys, Soltysostwa.

Sól kuchenna, skład, gatunki, sól bydłęca, działanie jej w ekonomii zwierzęcej.

Sole, p. „Chemia rolnicza, Nawozy.“

Sosna. Opis szczegółowy, gatunki, choroby, p. „Hodowanie lasów.“

Sowa, p. „Ptaki drapieżne pożyteczne.“

Spadki, pochyłości gruntu. Na jakich rosnać tylko drzewa mogą, na jakich można zacząć uprawę, sposoby orania na spadkach, zabezpieczenie od uszkodzeń spływającej wody, urządzenie nagłych spadków w ogrodach sposobem tarasowym, pochyłość na południe lub na północ, różnice w użyteczności.

Splaw, jakie przedmioty głównie przydatne są do splawu. Statki używane do splawu. Koszta splawu, p. „Oryle.“ p. „Kommunikacye,“ p. „Hydrografia.“

Spodnia warstwa, p. „Podziemie, Rola.“

Spichlerz, ich urządzenie wewnętrzne, co do budowy, p. „Budowle dla zboża.“

Spirytus, p. „Alkohol.“

Sprzęt sierpem, kosą, żniwiarką, porównanie kosztów, korzyści i straty, grabienie ścierń po sprzęcie, ręcznie i konnemi grabiami. Wiązanie, różne miejscowe zwyczaje. Najwłaściwsza wielkość snopa. Wiązadła, czas ich przygotowania, składanie snopów w polu, porównanie różnych pod tym względem metod, sterty, brogi, i t. d. Forma układania i okrywania celem ubezpieczenia od szkód.

Sprzęt siana i traw, p. „Siano.“

Sprzęt kartofli, buraków, marchwi, p. Narzędzie, kartoflarki, próby z kartoflarkami, obliczenie kosztów sprzętu jednego morga.

Stal, gatunki stali, stalowanie narzędzi gospodarskich.

Stado koni rządowe.

Stacje ogierów.

Stacje doświadczalne, ich cel, znaczenie dla rolnictwa.

Statyka rolnicza. Utrzymanie żyzności ziemi.

Statystyka rolnicza, jej ważność. Dane statystyczne dla naszego kraju i porównawcze do innych krajów. Jakie są wskazania teorii co do jej układania. Statystyka prywatna i urzędowa.

X. Staszyc jako geolog, założyciel Rubie szowszczyzny.

Step, rośliny głównie rosące na stepach, p. „Gospodarstwo stepowe“

Stowarzyszenia rolnicze w celach czysto-ekonomicznych, ekonomiczno - naukowych, kredytowych, spożywczych, w celu ubezpieczenia od szkód, w celu zysków handlowo-gospodarczych, użytkowania wspólnego z kosztownych narzędzi, wznoszenia zakładów przemysłowo-rolniczych, ułatwiania komunikacji, transporta, osuszania bagien.

Strumitto jako pisarz w przedmiocie ogrodów.

Studnie, ich kopanie, wybór miejsca, p. „Studnie abissyjskie, p. „Pompy,“ p. „Studnie artezyjskie.“

Substancje obojętne, p. „Chemia rolnicza.“

Suszenie zboża w gospodarstwach Białoruskich, suszarnie na ten cel przeznaczone.

Suszki, p. „Konopie.“

Systemy urządzenia osad: kolonialny, sielski, mieszany, ich wady i dogodności.

Systemy naukowo - rolnicze, w związku „Chemia rolnicza,“ p. „Historia rolnictwa.“

Świerk, p. „Drzewa.“

Szacowanie, detaxacja, zasady szacowania w dobrach rządowych b. Kommissyi Skarbu, zasady Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego. Metody przyjęte w Prusach, Austrii, Rossyi.

Szacowanie lasów, szacowanie gruntów pod lasem, oznaczenie przyrostu leśnego, oznaczenie dochodu rocznego. Tablice.

Szarańcza. Anatomia, szlaki jej biegu, zniszczenia, sposoby tępienia szarańczy, użytki z niej.

Szarwark, p. „Podatki, ciężary.“

Szczepienie drzew, p. „Ogrodnictwo.“

Szczepienie ospy ochronnej, czas najwłaściwszy, przepisy sanitarne.

Szczecina, użytek, handel.

Szczur wodny, p. „Zwierzęta szkodliwe dla Rybołówstwa“

Szefel, p. „Miary i wagi.“

Szklarnie, p. „Cieplarnie, Ogrodnictwo.“

Szlacheckie cząstkowe osady, ich charakterystyka, sposób prowadzenia gospodarstw. Różnice w życiu, obyczajach. Miejscowość, w której najwięcej osiadło szlachty drobnej.

Szlam, skład, powstawanie, użyteczności.

Szlamowanie stawów.

Szkółki elementarne. Od jak dawna powstały u nas, ścisły ich związek z moralnością i dobrobytem ludności wiejskiej. Działanie Izby Edukacyjnej. Dozory szkolne dawniejsze. Terazniejsze urządzenie szkół elementarnych, potrzeba zaprowadzenia wykładu wiadomości z nauki ogrodnictwa, i pewnych wiadomości z rolnictwa. Szkoła wiejska przy Instytucie w Marymoncie.

Szkoły rolnicze, szczegółowe ich urządzenie za granicą i w naszym kraju, p. Zakłady naukowe.

Szkółki zbożowe, ich cel.

Szkółki drzew owocowych, ozdobnych, leśnych, przygotowanie gruntu pod nasiona, siew, hodowanie, uszlachetnienie, ochrona od szkody.

Szubert, jako botanik, autor opisu wszelkich drzew i krzewów krajowych.

T.

Tablice. Tablice wysiewu na mógg zbóż, i innych nasion. Tablica mączki w kartoflach, burakach, ciężarność zwierząt domowych, wysiadanie jaj. Tablice wszelkich wyrachowań gospodarskich, nie-zamieszczone pod właściwymi artykułami. Wyrachowania nie w formę Tablic ujęte, a pod właściwymi artykułami niezamieszczone winny wejść w artykuł Obliczania.

Tarcie ręczne, tartaki wodne i parowe, dogodność parowych jako przenośnych.

Targi. Jarmarki, sposób odbywania, zwyżcaje, spis znacniejszych krajowych i zagranicznych w ościennych krajach.

Taryfa celna, o ile dotyczy rzeczy rolniczych, i z przemysłem rolniczym związek mających.

Technicy, p. „Mechanicy.“

Teorya w ogólności, **Teoretycy**.

Teorya mechaniczna ciepła.

Terpentyna, skład, gatunki, dobroć, sposoby wyrabiania, handel.

Termometr, opis, w z. „Klimat.“

Thaer, krótka wiadomość o jego życiu, piśmach i zasługach w rolnictwie.

Tlen v. kwasoród, własności, otrzymywanie, ważność tego gazu dla zwierząt i roślin p. „Atmosfera, Palenie.“

Tłuszcz zwierząt, skład tkanki, w których głównie się nagromadza, zależność wytwarzania tłuszczu od pokarmów. Wytapianie, handel.

Tłuszcze roślinne, v. oleje, olejki, wymienienie, podział, własności, w z. „Olej, Olearnie.“

Torf. Skład, powstawanie, pokłady torfu, gatunki, sposoby wydobywania, torfiarki, przerabianie, suszenie, koszta przygotowania, ceny w różnych miejscowościach, porównanie siły opalowej, użycie na podściół, nawóz, p. „Podściół, nawozy.“

Trawa, p. „Rośliny trawiaste.“

Trawniki, zakładanie trawników w ogrodach, utrzymywanie.

Třebicki, Sekr. Towarz. Rol. w epoce Ks. Warszawskiego, agronom i pisarz.

Trucizny, antydoty, p. „Apteka domowa, Leczenie, Ratowanie.“

Trufle. Opis, rozmnażanie, zbieranie.

Trychiny, p. „Robaki.“

Trzcina. Opis, gatunki, użytkowanie.

Trzebieńskie leśne, p. „Hodowanie lasów.“

Trzoda chlewna, gatunki, wychów, karmienie, handel.

Tuczenie, v. wypas: letni, zimowy, rodzaje karmu i koszta, odbyt.

Tytui. Opis, gatunki w kraju hodowane, p. „Uprawa szczegółowa roślin fabrycznych.“

U.

Ugór, p. „Zmianowanie.“

Ulepszenia v. melioracye.

Umowa, rodzaje umów.

Uprawa sztuczna lasów, z nasion lub przez wysadzanie, p. „Hodowanie lasów.“

Uprawa mechaniczna roli, cel i zasady tej uprawy, wietrzenie. Orka, odwracanie, radlenie, bronowanie, orka głęboka i płytka, orka płaska, różne sposoby formowania zagonów, wybór kierunku. Przegony, rowy odpływowe, p. „Rowy,“ „Spadki,“ „Narzędzia.“

Narzędzia używane do uprawy mechanicznej ziemi, p. „Pług,“ „Narzędzia Rolnicze,“ porównanie i ocenienie najważniejszych, pługi parowe, czy ich użycie możebnym jest u nas, porównanie uprawy końmi, wołami, krowami pod względem kosztu, dobroci i prędkości, średni koszt uprawy jednego morga pod różne zasiewy.

Uprawa szczegółowa roślin zbożowych:

O uprawie żyta.

„ pszenicy.

„ jarki.

„ jęczmienia.

„ owsa.

„ grochu.

„ bobu.

„ gryki.

„ prosa.

Uprawa szczegółowa roślin fabrycznych:

O uprawie buraków.

„ cykoryi.

„ chmielu.

„ tytoniu.

„ kminu.

„ rzapaku i rzepnika.

„ lnianki.

„ gorczyicy.

„ lnu.

„ konopi.

„ drapacza.

„ marzanny.

„ rezedy farbiarskiej.

„ uszetu.

Uprawa szczegółowa warzywa:

O uprawie kartofli.

„ bulwy.

„ brukwi.

„ rzepy.

„ marchwi.

„ kapusty.

Uprawa szczegółowa roślin pastewnych:

- O uprawie konicznej siewnej.
- „ lucerny siewnej.
- „ esparcety.
- „ wyki.
- „ sporku.
- „ gryki na karm dla bydła.
- „ kukurydzy na karm dla bydła.
- „ traw rocznych, dwuletnich i t. d.

Uprząż, jarzma, chomonta i t. d.

Ureum.

Uryna.

Urządzanie lasów, pomiar, opis, podział lasu, ułożenie szczegółowego planu gospodarczego.

Ustanawianie kolei cięć w lasach, p. „Hodowanie lasów.“

Uszlachetnianie zwierząt domowych, p. „Krzyżowanie rasy.“

Użytkowanie z lasów. Szacowanie lasów, klasyfikacja drzew na różne cele, drzewo towarne, budulec, porządkowe, opałowe. Tablice kubeczności v. miąższości, czas spuszczenia, kopanie, cięcie, oczyszczanie porębu. Trzebież zagajęń, sprzedaż, oznaczenie ceny, wywóz, składy, handel, p. „Smolarnie, węgiel drzewny, terpentyna,“ p. „Drobny przemysł“ użytkowanie z kory, z soków drzewnych, z owoców i nasion, użytkowanie z liści, mchu, wrzosów i trawy.

W.

Waga, p. „Miary i wagi“ jako narzędzie wagi zwyczajne dwuramienne, przemiany, wagi dziesiętne, wagi pokładowe, w gospodarstwie waga daje możliwość wydzielania karmu w jednostajnej ilości, poznanie wagi inwentarza żywego, sprzedaż sztuk na wagę, stosunek wagi żywego bydła do wagi mięsa p. „Mięso“ waga zboża, cyfry wagi korca nierówne, kupcy naznaczają je dowolnie, konieczność sprzedaży na wagę.

Walec, p. „Narzędzia rolnicze.“

Wap, wapno, wapień, własności wapna, gatunki, wypalanie, lasowanie, zaprawy wapienne, grunta wapieniste, użytki z wapna w gospodarstwie rolném.

Wąż, jadowite i niejadowite, opisy.

Wędzenie, wędzarnie, p. „Dym“ Konserwowanie mięsa.“

Wetna. Budowa anatomiczna, przymioty i wady wełny, gatunki, sposoby oznaczania cienkości, klasyfikacja, mycie wełny, mycie fabryczne, handel, konkurencja wełny obcej z Australii, z przyładka Dobrej Nadziei, p. „Australia.“

Węgiel w znaczeniu chemiczném, węgiel drzewny, wypalanie węgla, węgiel kamienny, gatunki, pokłady krajowe i szląskie, ważność dla przemysłu, wartość opałowia węgla kamiennego w porównaniu do drzewa i torfu.

Węgłany.

Węglowy kwas.

Wentylatory, potrzebna ilość powietrza dla oddychania konia, bydłęcia, urządzenie wentylatorów w oborach, stajniach.

Weterynaryja jako teorya. Dzieła najlepsze, stan tej nauki u nas.

Weterynarze.

Weterynaryjne szkoły.

Węgry, p. „Robaki.“

Wiatraki, p. „Młyny.“

Wiatry, ich powstawanie, oznaczanie kierunków, najczęstsze wiatry u nas, p. „Klimat.“

Vilmorin znakomity agronom.

Wiś, osada, sioło, futor, zaścianek, pustkowie.

Wietrzenie.

Wiewiórka.

Wierzba, p. „Drzewa krajowe leśne.“

Wilki, p. „Łowiectwo.“

Winograd, winnice, hodowanie wina, obcinanie, różne sposoby prowadzenia krzewów, przechowywanie.

Włodarz, p. „Oficyaliści, służący,“ gospodarczy.

Właściciel ziemski.

Włóscianie, charakterystyka, sposób gospodarowania, nawyknięcia, przesady rolnicze, p. „Kurpie, Oryle, Górale.“ Co do cyfr statystycznych, p. „Ludność Rolnicza,“ co do kolei historycznej, p. „Historya ludności rolniczej“

Włoscie, obchodzenie się z niem dla użytku w domu i na handel.

Woda. Skład chemiczny, wody deszczowe, p. „Deszcz,“ wody bieżące, wody zaskórne, jeziora, stawy, p. „Studnie, pompy, praktyczne sposoby tamowania i groblowania, porównanie składu i własności wód względnie do celów gospodarskich, co do obliczania szybkości spadku, siły, umiejętności korzystania, p. „Hydraulika.“

Wódka, p. „Alkohol, Gorzelnictwo.“

Wodzicki Kazimierz autor dzieła o owadach szkodliwych.

Wodór, własności, związki mające stosunek z rolnictwem.

Wójt.

Wójtostwo.

Wosk, p. „Pszczoła, Miód.“

Wróbel, p. „Ptaki.“

Wspólność i służebność, ich skutki i wpływ na rolnictwo, leśnictwo, zasady ich szacowania w Prusach, Austrii, u nas.

Wybraniec, wybranieckie osady.

Wydmy piaszczyste, ich powstawanie, wstrzymywanie, ustalanie.

Wychodki.

Wyka, p. „Uprawa roślin pastewnych.“

Wyleganie sztuczne jaj.

Wyrób płótna domowego, p. „Przędzenie, Bielenie, Drobny przemysł.“

Wywar, użytki w gospodarstwie.

Wygradzanie się rass.

Wytłoczniny, użyteczność w gospodarstwie.

Z.

Zabawy i gry ludu wiejskiego w różnych okolicach

Zachowywanie nasion ogrodnich.

Zagrodnik p. „Ludność rolnicza.“

Zając, opis, użytki, p. „Zwierzyna.“

Zakłady naukowe rolnicze i leśne. Akademia, szkoły średnie, szkoły niższe, instytut: Marymont, Puławy; Zakłady naukowe rolnicze w Galicyi, w X. Poznańskim: Proskau, Tarant, Hohenheim etc.

Zamknięcia, ogrodzenia, żywopłoty, p. „Ogrodzenia.“

Zamojski hr. Andrzej. Zjazdy rolnicze. Roczniki Gospodarstwa Krajowego przy Towarzystwie Rolniczém.

Zamojski Stanisław.

Zamojski Konstanty.

Zapręgi, p. „Uprząż.“

Zaprawianie nasion do siewu.

Zarazy bydła, koni, owiec, trzody, drobiu, charakterzy, przyczyny, środki zaradcze, administracyjne i weterynaryjne, p. „Weterynaryja.“ Księgosusz, ubezpieczenie.

Zarząd wewnętrzny gospodarstwa, oficjaliści, służący, najemnicy, rzemieślnicy. Karność, kary, nagrody, rozkład robót, dozór, kontrola i t. d.

Zastugi.

Zatory rzek, strumieni, szkody, użytki.

Zboża, rośliny objęte tą nazwą, szczegółowe opisy, p. „Pszenica, żyto, owies, jęczmień, gryka,“ uprawa i siew, p. „Szczegółowa uprawa roślin zbożowych.“

Zbiór nasion drzew leśnych, cechy dobrego nasienia, przechowywanie.

Zdzitowiecki jako chemik, pisarz, Dyrektor Instytutu w Marymoncie.

Zegar roślinny.

Ziarno, budowa, skład różnych części, pożywność, waga, różnice, pożytki, przerób, przechowywanie, p. „Spichlerz.“

Ziemia ogrodnicza, przygotowanie, gatunki, p. „Ogrodnictwo.“

Zielnik.

Ziola dzikie, użyteczne w medycynie, w domowych potrzebach, czas zbierania, suszenie, p. „Drobny przemysł.“

Zjazdy rolników, ich znaczenie, wpływ jaki wywierają na postęp Rolnictwa, zjazdy połączone z wystawami narzędzi rolniczych i z ich próbami, wspomnienie o zjazdach rolników u Hr. An. Zamojskiego, zjazdy w Niemczech, Francyi, Anglii.

Zmiana nasienia do siewu.

Zmianowanie v. plodozmian:

Teorya zmianowania, przykłady z krajowych gospodarstw i ważniejszych obcych, zasady wyboru zmianowania względnie do miejscowości i kierunku gospodarstwa.

Zmrożenie owoców, roślin, krzewów, p. „Przemrażanie, użycie przemarzniętych owoców.“

Znaczenie, cechowanie, sposoby używane do znaczenia.

Zwierzyna, wymienienie zwierząt tą nazwą obejmowanych, jej pielęgnowanie, rozmnażanie, dochód, co do niszczenia zwierząt szkodliwych, p. „Łowiectwo.“

Zwierzyniec. Istniejące w kraju zwierzynice.

Zwierzęta ssące użyteczne w gospodarstwie rolném, w związku, „Ptaki użyteczne.“

Zwierzęta ssące szkodliwe dla rolnictwa, w związku, „Ptaki szkodliwe,“ p. „Owady szkodliwe.“

Zwierzęta ssące szkodliwe dla ryb.

Ż.

Żaby, ich użyteczność i szkodliwość.

Żelazo. Skład, od czego zależy dobroć, gatunki, użytki w gospodarstwie, ceny, ugody z kowalem, kontrola, koszt żelaza rocznie w stosunku do ilości plugów i wozów używanych, gdzie pożytecznie zastąpić go stalą, p. „Kowalstwo.“

Żetyca, jej skład, przyrządzanie, użytki.

Żołędź, p. „Użytkowanie z lasów.“

Żyto, opis szczegółowy, gatunki, choroby właściwe, p. „Szczegółowa uprawa roślin zbożowych.“

Żywice, rodzaje drzew krajowych wydających żywicę, zbieranie, użytki.

Żywienie się zwierząt, p. „Fizjologia zwierząt, „Pasza.“

Żywienie się roślin, p. „Fizjologia roślin.“

22

REDAKCJA
ENCYKLOPEDIY ROLNICZEJ.

WARSZAWA, dnia 10go Marca 1871 r.

Do

W^{go} Pana Rom. Rzeczunowicza
w Lwowie

Ma zaszczyt przesłać W. Panu spis wyrazów Encyklopedyi, wraz z objaśnieniem Redakcyi, do spisu i planu całej zamierzonej publikacyi odnoszącem się.

W przekonaniu, że W. Pan zamiary wydawców i Redakcyi ocenisz, i światłem swém przyjsć w pomoc im zechcesz, prosi też Redakcyja abyś W. Pan wybrał przedmioty, których opracowaniem zająć się zechcesz i o wyborze swym Redakcyę w przeciągu najdalej dni 20-tu zawiadomić raczył, adressując pismo swoje do Redakcyi Encyklopedyi Rolniczej, za pośrednictwem Księgarni Gebethnera i Wolffa.

J. T. Lubomirski. S. Przysiański. E. Stawiski.

Adres:

DO REDAKCYI ENCYKLOPEDIY ROLNICZEJ
w Księgarni Gebethnera i Wolffa,
przy ulicy Krakowskie-Przedmieście N° 415.

In lode degli Uomini

CANZONETTA

Ghe al mondo certe squinzie
 che dise e che sostien
 che l'uomo no ga merito
 per farse voler ben.
 perchè ghe manca l'anima
 perchè nol sente amor.
 oh stolide, oh stolide
 l'omo per dia è un angelo
 basta saverlo tor

I suoi momenti critici
 anca ello el gaverà
 perchè in sto mondo diamberne
 chi se che no li ga.
 un poche de mignognole
 lo fa cambiar d'umor.
 oh stolide, ec.

putelle assurevelo
 che l'ome in conclusion
 più dolce l'è del zucchero
 insomma l'è un bombon.
 perchè lo so per pratica
 perchè lu sente amor.
 oh stolide, ec.

per l'omo ghe vol occhi
 e la bona maniera
 allora lu sospira
 e sì che 'l sente amor
 toccheghe una manina
 • subito lu se bon.
 oh stolide, ec.

Vardè pute el mio nane
 cattivo come el gera
 e colla mia maniera
 ridotto l'ho così.
 e sempre lu me dise
 per ti mi sento amor
 oh stolide, ec.

In somma posso dirlo
 perchè la se così
 che anca il mio già sente
 come lo sento mi.
 putelle regoleve
 no ste più dir così.
 oh stolide, ec.

24
BELLISSIMA CANZONETTA

Vieni la barca è pronta ec.
che si canta dalla così detta compagnia

D E I P I T T O R I

Vieni la barca è pronta,
Lieve un' aurette spira,
Tutto d'amor sospira
L'onda, la terra, il ciel.

Vedi l'argentea luna
Splende agli amanti amica,
E sembra che ti dica
Corri alla tua fedel!

Deh! vien garzon gentile
Ch'io nel tuo sen m'infonda,
Che rassomigli all'onda,
Che bacia il lido e muor.

Ah! quanti flutti ha il mare
Io tanti baci avessi!
Vorrei lasciar con essi
Sulle tue labbra il cor.

(Vale Centesimi 5.)

Tip. Molinari.

Settembre 1852.

25

In lode degli Uomini

CANZONETTA

Ghe al mondo certe squinzie
che dise e che sostien
che l'uomo no ga merito
per farse voler ben.
perchè ghe manca l'anima
perchè nol sente amor.
oh stolide, oh stolide
l'omo per dia è un angelo
basta saverlo tor

I suoi momenti critici
anca ello el gaverà
perchè in sto mondo diamberne
chi se che no li ga.
un poche de mignognole
lo fa cambiar d'umor.
oh stolide, ec.

putelle assurevelo
che l'omo in conclusion
più dolce l'è del zucchero
insomma l'è un bombon.
perchè lo so per pratica
perchè lù sente amor.
oh stolide, ec.

per l'omo ghe vol occhi
e la bona maniera
allora lu sospira
e sì che 'l sente amor
toccheghe una manina
e subito lu se bon.
oh stolide, ec.

Vardè pute el mio nano
cattivo come el gera
e colla mia maniera
ridotto l'ho così.
e sempre lu me dise
per ti mi sento amor
oh stolide, ec.

In somma posso dirlo
perchè la se così
che anca il mio già sente
come lo sento mi.
putelle regoleve
no ste più dir così.
oh stolide, ec.

10/11 830 Compta 30991 / 53

Expans 34758 / 39

368
951
92

27.000 27.000 Postage 2233 / 14

10/11 830 Compta
Expans
Postage

10/11 830 Compta
Expans
Postage

10/11 830 Compta
Expans
Postage

10/11 830 Compta
Expans
Postage

10/11 830 Compta
Expans
Postage

10/11 830 Compta
Expans
Postage

STATIONER

10/11 830 Compta

WYKAZ

dzieł w „Bibliotece polskiej“ wyszłych od roku 1855 do końca drugiego półrocza 1861 w chronologicznym porządku.

dla Wgo *Thornela* *Przekunowicza*

Numer Zeszytów.	A u t o r	T R E S Ć lub T Y T U Ł	Ilość zeszytów.
Wydanie Sanockie z r. 1855 i 1856.			
1	Antoni Malczewski	Marya, powieść Ukraińska.	1
2 — 3	Łukasz Górnicki	Dzieje w koronie polskiej.	2
4 — 8	Julian Ursyn Niemcewicz	Jan z Tęczyna, powieść historyczna.	5
9 — 10	Piotr Skarga	Żywoty Świętych narodu polskiego.	2
11 — 12	Stanisław Orzechowski	Żywot i śmierć Jana Tarnowskiego	2
13 — —	Alojzy Feliński	Barbara Radziwiłłówna.	1
14 — 15	Łukasz Górnicki	O elekcyi, wolności, prawie i obycz. polskich.	2
16 — 17	Jędrzej Sniadecki	Fizyczne wychowanie dzieci.	2
18 — 19	Ignacy Krasicki	Przypadki Mikołaja Doświadczyńskiego.	2
20 — —	Julian Ursyn Niemcewicz	Powrót posła.	1
21 — 22	Stanisław Orzechowski	Mowy	2
23 — 24	Jędrzej Maks. Fredro	Przysłowia Mów potocznych.	2
25 — 28	Kazimierz Kognowicki	Żywot Lwa Sapiehy.	4
29 — 34	Jan Chryzostom Pasek	Pamiętniki.	6
35 — 37	Aleksander książę Sapieha	Podróż po słowiańskich krajach.	3
38 — 40	Franciszek Zabłocki	Komedye.	3
41 — 47	Piotr Kochanowski	Gofred, czyli Jeruzalem wyzwolona.	7
48 — —	Bartosz Paprocki	Hetman.	1
49 — 50	Fabian Birkowski	Sześć Kazań.	2
51 — 54	Michał Krajewski	Leszek biały, książę polski.	4
55 — 82	Marcin Bielski	Kronika polska.	28
83 — —	Ignacy Krasicki	Bajki i przypowieści.	1
84 — —	Andrzej Maksym. Fredro	O porządku wojennym.	1
85 — 87	Stanisław Orzechowski	Kronika.	3
88 — 93	Kazimierz Brodziński	O literaturze.	6
94 — 95	„ „	Życiorysy niektórych poetów i uczonych.	2
96 — —	Jana Kochanowskiego	Łacińskie Elegie tłumaczone na polskie.	1
97 — —	Jan Zawicki	Jeftes Tragedya.	1
98 — —	Hetmana Jabłonowskiego	Rozmowy umarłych Polaków.	1
99 — 104	Kazimiérz Brodziński	Poezye oryginalne i tłumaczone.	6
			104
II. Wydanie Przemyskie z r. 1857.			
105 - 110 (1 - 6)	Jan Kochanowski	Wszystkie dzieła polskie z portretem autora na stali rytym.	6
111 - 113 (7 - 9)	Andrzej Frycz Modrzewski	O poprawie Rzeczypospolitój.	3
114 (10)	Szymon Szymonowicz	Sielanki.	1
115 - 116 (11 - 12)	Andrzej Frycz Modrzewski	O poprawie Rzeczypospolitój.	2
117 - 118 (13 - 14)	Józef Bartł. Zimorowicz	Sielanki.	2
119 - 120 (15 - 16)	Adam Naruszewicz	Żywot J. K. Chodkiewicza.	2
			16

Numer Zeszytów	A u t o r	T R E Ś Ć lub T Y T U Ł	Ilość zeszytów.
III. Wydanie krakowskie z r. 1858.			
121—122 (1—2)	Piotr Skarga	Kazania sejmowe.	2
123 — (3)	Józef Mroziński	Oblężenie Saragossy.	1
124—126 (4—6)	Józef Wereszcezyński	Pisma polityczne.	3
127—130 (7—10)	Lukasz Górnicki	Dworzanin polski.	4
131 — (11)	Mikołaj Sęp Szarzyński	Poezye.	1
132 — (12)	Piotr Grabowski	Zdanie Syna koronnego.	1
133—134 (13—14)	Jan Tarnowski	Ustawy prawa ziemskiego polskiego.	2
135—136 (15—16)	Adam Naruszewicz	Żywot J. K. Chodkiewicza.	2
137—141 (17—21)	" "	dtto	5
142—144 (22—24)	Stan. Orzechowski	Dyalog i Quincunx.	3
145—147 (25—27)	Sebast. Fabian Klonowicz	Pisma poetyczne polskie.	3
148—149 (28—29)	Stan. Leszczyński król pol.	Głos wolny.	2
150 — (30)	Jan Ponętowski	Komentarz rzeczy sejmowych.	1
151 — (31)	Jan St. Jabłonowski	Skrupuł bez skrupułu w Polsce.	1
152—155 (32—35)	Lukasz Górnicki	Pism prozaiczne.	4
156 — (36)	Szymon Starowolski	Prawy Rycerz.	1
157 — (37)	Bezimienni	O Konfederacyi Lwowskiej i Exorbitancya powszechna.	1
158 — (38)	Szymon Starowolski	Dwór Cesarza Tureckiego.	1
(59—162 (39—42)	Bartosz Paprocki	Herby Rycerstwa polskiego.	4
163—165 (43—45)	Fabian Birkowski	Kazania.	3
166 — (46)	Krzysztof Warszewicki	Dwie mowy pogrzebowe.	1
167 — (47)	Jan Tarnowski	Dziela.	1
168—169 (48—49)	Bartosz Paprocki	Herby Rycerstwa polskiego.	2
170—174 (50—54)	" "	dtto	5
175—177 (55—57)	" "	dtto	3
178—180 (58—60)	" "	dtto	3
IV. Wydanie Krakowskie z r. 1859.			
1 — 2	Szymon Okólski	Dyaryusz Transakcyi wojennej.	2
3 — 4	Piotr Grabowski	Polska niżna albo Osada polska.	1
4 — 5	Mikołaj Rej z Nagłowic	Żywot człowieka poczciwego.	2
6 — 7	Adam Naruszewicz	Historya Narodu polskiego.	2
8 — 10	Bartosz Paprocki	Herby Rycerstwa polskiego.	3
11 — 13	And. Wolan i inni bezimienni	Cztery broszury polityczne.	3
14 — 18	Wesp. z Kochow. Kochowski	Pisma wierszem i prozą.	5
19 — 22	Mikołaj Rej z Nagłowic	Żywot człowieka poczciwego.	4
23 — 25	Bartosz Paprocki	Herby Rycerstwa polskiego.	3
26 — 27	Stanisław Grochowski	Wiersze i inne pisma co przebrańsze.	2
28 — 31	Wespaz. z Koch. Kochowski	Pisma wierszem i prozą.	4
32 — 33	Adam Naruszewicz	Historya Narodu polskiego	2
34 — 35	Stanisław Grochowski	Wiersze i inne pisma co przebrańsze.	2
36 — 39	Fabian Birkowski	Kazania przygodne i pogrzebowe.	4
40 — 44	Wespaz. z Koch. Kochowski	Pisma wierszem i prozą.	5
45 — 46	Michał Krajewski	Historya Stefana Czarnieckiego.	2
47 — 49	Szymon Starowolski	Pisma	3
50 —	Mikołaj Spytko Ligeza } Stanisław Karnkowski }	Pisma	1

97

Kraków dnia 1 go Lipca 1862

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

Udpowiadając szanownemu wiadomości z
22^{go} x. m. mamy zaszczyt przestąpić w natężeniu
ostatnie ogłoszenie o Bibliotecę polską, oraz
spis dzieł, wyszłych dotąd w Bibliotecę pol-
ską, z tem nadmienieniem, że w roku bie-
żącym wyobrodzą wyszłkiem dzieła Charpiń-
skiego.

Polecamy przytem Bibliotece polskiej
także w tym względzie Wielmożnego Pana
Dobrodzieja i szlachetny wyraz
wysokiego powołania

Administracja
Kons. Modceki

154

Mielmoingy Hill Parv

Thomel Herceunowick

franco

we Louie
ulica Majera
No 600 2/4

BIBLIOTEKA POLSKA.

Niniejszem mamy zaszczyt oznajmić, że w bieżącym tygodniu rozesłanym zostaje dalszy ciąg BIBLIOTEKI POLSKIEJ, mianowicie

Zeszyty 46 do 61 z roku 1861

(o jeden zeszyt więcej jak zapowiedziano),

tudzież Zeszyty 1 do 6 z roku 1862.

Że jednakże w obecnych czasach, szczególnie ze względu na Królestwo Polskie wszelkie podobne przedsiębiorstwa są pod naciskiem zupełnie im nieprzyjaznym, przeto Wydawnictwo pragnąc jeszcze bardziej niż dotąd, ulżyć w nabywaniu BIBLIOTEKI POLSKIEJ, widziało się spowodowanem zmniejszyć dotychczasową rocznie wydawaną ilość zeszytów na rok bieżący do jednej piątej części, czyli na 12 zeszytów 5 arkuszowych ścisłego druku.

Prenumerata na rok 1862 zatem wynosi na papierze zwykłym . . . **3** Zł. **84** cent.
 „ lepszym . . . **4** „ **20** „
 „ klejowym. . . **6** „ **40** „

Skoro dla Wydawnictwa pomyślniejsze nastąpią okoliczności, a Szanowni Prenumeratorowie poprą nasze usiłowania, natenczas znowu większą ilość rocznych zeszytów B. P. wydawać będzie.

Wszystkie Zeszyty BIBLIOTEKI POLSKIEJ dotąd w Krakowie wydane są do nabywania w komplecie mianowicie:

rok 1858, 1859	} na papierze i 1860 } zwykłym	} po	18	Zł. 90 c.	na lepszym	21	Zł.	na klejowym	31	Zł. 50c.
rok 1861			19	„ 20	„	21	„	32	„ —	

Herby Rycerstwa

polskiego, Bartosza

Paprockiego, kosztują „ **15** „ — „ **16** „ „ **25** „

na papierze klejowym z kolorowanymi herbami . . . . . **40** „

Prenumerata na dzieła **Jana Kochanowskiego** wynosi:

na papierze zwykłym **2** Zł. **40** cent.

„ lepszym **2** „ **70** „

„ klejowym **4** „ —

zaś na **Pamiętniki Jana Chryzostoma Paska:**

na papierze zwykłym **1** Zł. **30** cent.

„ lepszym **2** „ —

„ klejowym **3** „ —

Wszelkie listy i przesyłki można skutecznie wraz z prenumeratą „Czasu“ lub też adresować: „Do Administracji Biblioteki Polskiej w Krakowie.“

W Krakowie w Czerwcu 1862.

Administracja Biblioteki Polskiej.

	A U T O R	T R E S C lub T Y T U Ł	Ilość zeszytów.
51 —	Jan hrabia Ostrorog	Myślistwo z ogary.	1
52 — 55	Stanisław Grochowski	Wiersze i inne pisma co przebrańsze.	4
56 — 57	Wojciech Dębolecki	Pamiętniki o Lisowczykach.	2
58 — 60	Bartosz Paprocki	Herby Rycerstwa polskiego.	3
61 — 63	"	dtto	3
(dodano bezpłatnie)			63
W. Wydanie krakowskie z r. 1860.			
1 — 5	Adam Naruszewicz	Historja Narodu polskiego.	5
6 — 8	Różni Mowcy	Wybór Mów staropolskich świeckich.	3
9 —	E. Otwinowski	Podróże i poselstwa polskie do Turcyi.	1
10 — 11	Książę Adam Czartoryski	Myśli o pismach polskich.	2
12 — 13	Adam Naruszewicz	Historja Narodu polskiego.	2
14 — 15	Andrzej i Piotr Zbylitowski	Niektóre poezye.	2
16 — 17	Franciszek Bohomolec	Życie Jana Zamojskiego.	2
18 — 22	Aleksander Gwagnin	Z Kroniki Sarmacyi Europs. co najważniejsze.	5
23 — 26	J. U. Niemcewicz	Dzieje Panowania Zygmunta III.	4
27 — 28	Józef Wereszczyński	Pisma treści moralnej.	2
29 —	Józef Jagodyński	Poezye	1
30 —	Tadeusz Czacki	Rozprawa o żydach i karaitach.	1
31 — 35	Adam Naruszewicz	Historja Narodu polskiego.	5
36 — 43	J. U. Niemcewicz	Dzieje Panowania Zygmunta III.	8
44 —	Tadeusz Czacki	Rozprawa o żydach i karaitach.	1
45 —	J. U. Niemcewicz	Dzieje Panowania Zygmunta III.	1
46 — 50	Adam Naruszewicz	Historja Narodu polskiego.	5
51 — 56	" "	dtto	6
57 — 60	Ignacy Krasicki	Pan Podstoli.	4
Wydanie krakowskie z r. 1861.			
1 — 5	Franciszek Bohomolec	Życie Jerzego Ossolińskiego.	5
6 — 12	Wawrzyniec Surowiecki	Dzieła.	7
13 — 15	Stanisław Staszic	Uwagi nad życiem Jana Zamojskiego.	3
16	Presiowski	Krótką wiadomość o sejmach i sejmikach przedsejmowych.	1
17 — 18	Bezimienny	Uwagi nad dziełem: „Uwagi nad życiem Jana Zamojskiego.“	2
19 — 20	Samuel z Skrzypny Twardowski	Poezye.	2
21 — 23	Łukasz Gołębiowski	Ubiory w Polsce od najdawniejszych czasów.	3
24 — 27	Tomasz Święcki	Opis starożytnej Polski, od najdawniejszych czasów	4
28	Adam Naruszewicz	Germania Tacyta (przekład).	1
29 — 30	Tadeusz Czacki	O litewskich i polskich prawach.	2
31 — 33	Kasper Miaskowski	Zbiór Rytmów.	4
35 — 37	Tomasz Święcki	Opis starożytnej Polski.	3
38 — 41	Krzysztof Dorohostajski	Hippika, księga o koniach.	4
42 — 44	Ks. Piotr Pruszc	Klejnoty stołecznego miasta Krakowa.	3
45	Jan Śniadecki	Żywot uczonych Polaków.	1
			45

Wiersz Edwarda Odyńca
jako odpowiedź na artykuły Kornela Młojkiewicza, ogłoszone
w r. 1860 w Dzienniku literackim przeciw Wincentemu Polowi.

Do Wincentego Pola.

Spiewaku Strowsa, jak w sennym marzeniu
Duch mu proroczy w postaci niewieściej
(Tak sam opiewasz) w kryżu i płomieniu
Hwiastował, godło chwały i boleści,
Tak snai' kw tobie samemu się zbliża,
W blasku twej starzy, znak i próba kryzia.
Bacz więc i uważaj, abyś sam w tej próbie
Dotrwał, i drugim wzór zostawił w sobie:
"He kryż ten tylko zdola godnie przewignąć
Kto sam w miłości nie będzie tu stygnąć".
I choiby nawet brat wiał rolę kata,
On w kacie nawet nie zapomni brata,
Aż przyjdzie chwila, że mu to odpłaci
Bóg na swym sądzie, i sąd drugich braci.
Symbolem w dowód mych ucauc' braterskich
Kryżem com wycałata' kronik Norymberskich.

Wit Strowsa w pogrzebie.

W Norymberdze gwarno, swietno,
Co się stało? każdy pyta:
Na wielebna Strowsa Wita
Pod pogrzebem ktada, piestno.
"Ha co? jak mógł? w czem przewinił,
On co przez swój rywot, cady,
Strzeżt rakonu, a co czynił,
Co dla Borej, naszej chwały?" —
— "Apostata, kacerz w wierze,
Wszystkich niecnót stek i naród
Z Lucyperem wszedł w przymierze,
Zbliwinił Boga, chciał truci' naród" —

— „Gdzie dowody?” — Sąd burmistrza
Nie potrzebuje dowodów
I ja sam Dzielny Dzielny mistrza
Spełniam dla dobra narodu.” —
Tak w rękotku miejskiej hototy,
Do tłumów, co go stawa,
Wótat młotem, co z ochoty,
Wziął na się rolę siepacza.
Sam on rzeźbiarz, i niedawno
Uczeń Strassera, gdy w kapale,
Wielbiąc jego przesłotę sławną,
Chciał mu tylko równać w chwale.
I widząc, jak po mistrzowsku
Tworzył — nieraz na podziękę
W rozcauleniu, po syniowsku,
Usta kładł na jego rękę.
Dziś — jaki powód go kłoni,
Płnąc się nad losem bratnim
Bóg sam to chyba odstani
Na swoim sądzie ostatnim.
A Wit Strasz już w przegiera
Na milczącą pętrę zgrają,
Co choć zbrodni nie dowiera,
W obronie prawdy nie staje.
Tę, co jego przyjaźni
Jako rascałtu szukałi,
O jego tylko Dziś kaźni
Szeptając, stoja w oddali.
On przecież — chociaż sromoty
Krywy nań wyrok się idzie,
Tak w duszy próżem zgrzesoty
Tak w sercu bez nienawiści.
I chociaż wie że niewinny
W tem, w czym go winia, potwarze
Sam szuka przyznany innej
Tę co go może Bóg karać.
I gdy tłum wraskiem storogim
Kwasiącej przyjaźni siepacza
On serce kory przed Bogiem
A przed ludźmi przebawa.
Ale gdy ujrzał młotem
Co nań ielazo rozpałał,

MODLITWA

w czasie cholery.

Nieskończonego miłosierdzia Boże!
 Co wieczność trzymasz w swej wszechmocnej dłoni;
 Litość Twa większa niż bezdenne morze,
 Zawsze przebaczasz, gdy grzesznik łzy roni.
 Kto Tobie ufa, kto w Ciebie uwierzy,
 W tego cholery pocisk nie uderzy.

Długo Cię Panie lud Twój grzesząc smucił;
 Tyś go łaskami darzył w miejsce kary;
 Dziś, gdyś oblicze Twe od nas odwrócił,
 Śmierć rozwinęła zgubne swe sztandary.
 Patrz, jak cholera swe zagony szerzy!
 Zachowaj tego, który w Ciebie wierzy.

Do kogoż dzisiaj, gdy pomor i trwoga
 Udać się, jeśli nie do Ciebie Panie?
 Gdzież jest ratunek — jak nie w ręku Boga?
 W tobie jest życie, łaska, zlitowanie!
 Tyś jest miłością, a kto w Ciebie wierzy,
 Niech grot cholery w tego nie uderzy.

Przeto w najgłębszym żalu i pokorze
 Ciśniem się z prośbą do Serca Twojego,
 Bądź nam miłościw litościwy Boże!
 Racz nas wybawić od wszelkiego złego!
 Odwróć cholere — niech się nęczy uśmierzy,

Wit Swosz u przegiera

W Norymberdze gwarano swiecko
 Co sie stalo? Hardy pyta
 Na rzecbiarza Stwoera wita
 Sad przegierem bitas pietno.
 "La co? jak mogt? w czem przedimil,
 On, co przez swaj rywet caly,
 Strzest zathom, a co czynil,
 Co Na Bozj, naszymi Stowaly?"
 — "Spasakata, Babera w wiecie,
 Wzrostlich mienot stek i narod.
 Z Lucyperem wszedł w przymierze
 Z bluznit Bogu chwal struc narod —
 "Gdzie Dawady?" — "Sad Sturmiestra
 Nie potrzebuje Dawady
 I ja sam dzis dzieło mistrza
 Spelniam dla dobra narodu." —
 Cate w zgielbn szejstnij kotaly,
 Do Annu, co go stakra
 Wolal miodian, co z ochoty
 Wzial na sie role Siepaera.
 Sam on rzecbiarz, i niekawno
 Ucen' Swosza, gdy w rapale
 Wielbiae jego przestosci stanna

Chciał mu tylko równać w chwale,
I widząc jak po nieprawości
Tworzył — nieraz na podzięk,
W rozmowach, po synonimach
Wstał wstał na jego cześć,
Dziś — jakby powiedział go bitwin
Inżycie się nad losem bratnim
Bóg sam go to chyba oddstawi
Na sędzię swoim sędzię ostatnim.
A witał sława już w przegromie
Na milogę, patrzy zgraje
Co chce ulotnić mi powiema
W obronie Randy mi staje.
I ci co jego przysięgi
Jakie raz brzytwa szuka
A jego tylko dziś broni
Szeptając, stoją w oddali.
On przecież — chociaż słomkowy
Wzruszy nam wyrost się isci
Jak w duszy przenię zgrzeby
Ciek w siren bry mienarciu.
I chociaż wie że niewinny
W kim, w nim go winę potwarne
Sam szuka przynajmniej inną
Da co go może Bóg darze.
I gdy tłum w raskiem starozim
Dwiasztye przysięcie siupara
On serce honu przed Bogiem
A przysięstwiecom przelacza

Ale gdy ujrzał mitosiama
Co nian widano rozpatat
Katośi go adyła mianana
I nagle trami się ralat.

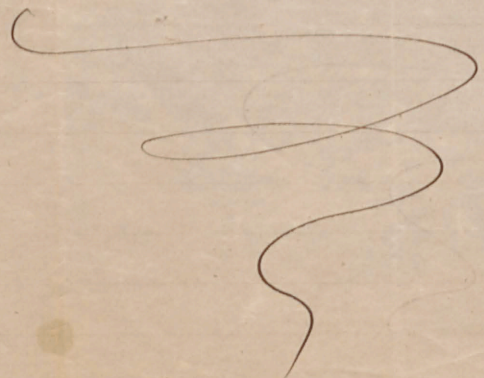
" Tyś to, Pormelinom!
Ty widać, chcesz mi być bratem,
Com w ostace i, gienimom
I radością wital się bratem? —

" Ciał mi cibu mitosiama!
Bo gdy w ślepem umiesimom
Papierkass to: — ja ci rozoy,
Le barz angjdrakoz wounimom

" I gdy rozkaga fajrejios
Ab curre nashie! prerajios
Czyn kwaj sam trami ~~to~~ oblyjios
Lecz plany jego mi smyjesy.

" Gdybyś miał znieć się rapatat
I jakiej pobudki miedyotij
Co skoblyś wrogotnich pababat
Mi warchniesz palmy artypatij.

" Bo mitosi byłko wlinim otay
W niej byłko Duka namodri:
Ab gdele mitosi nie było
Sam i matkuienia mi kedeie.

Do Wincentego Pola

Spiwalsku Strawca, jak w sennym marzeniu
Duch mu proroczy w postaci mieniącej
Czaki ~~je~~ sam spiewały w brzojnie i ptorzynie
Zwiastował gołe skwały i bolisii:

Taki snai ten tabie samemu się zbliza
W blasku twój dawny, znaki i próba Arzypia
Maca wice i urungij! styp' sam w tyj próbie
Dotrwał, i drugim wzór zostawił w sobie
"Ze brzojnie ten byłto zdoła godnie dawignaci"
"Wto sam w unitości nie będał tu stygnaci"
I choiby nawet brat wniat rolę Naha
On w kniie nawet nie zapomnia brata
Cis przyjdzie chwiła ~~je~~ um to odplaci
Mog na swym sadzi, i sad drugich braci
Zgnassem w dowiat sngels usui braterskich
Przypin com wyryłat z bronią Norymbergskich

Oryginalny, nawet faktyczny
w oryginalnej formie
Książka wad przyjęła

TELEGRAF.

35

35

Nie każdy lubi prawdę — więc lepiej pleść baję,
O prawdę się gniewają — bajów nikt nie laje.

Wychodzi co dzień po pół arkusza druku za cenę roczną na prowincję 8 zlr. 48 kr. — półrocznie 4 zlr. 24 kr. — w miejscu rocznie 6 zlr. — półrocznie 3. zlr. — kwartalnie 1 zlr. 30 kr. — w miejscu Abonujący się codziennie 3. po południu odbierać mogą w drukarni P. Pillera na Łyczakowie — zaś ktoby sobie życzył — będzie się do domu odsyłać, za opłatą 10 kr. m. k. na kwartał dla poselki — wszelkie korespondencye tylko frankowane przyjmują się — Inzeraty od wiersza garmontem po raz pierwszy 3 kr. po raz drugi i trzeci po 2 kr. m. k. Prócz dodatku na stempel 10 kr. m. k.

Lwów 1853,

Nr. 77.

5. Kwietnia.

Notatki Oryginała.

Dnia 1go i 2go Kwietnia wcale wiosenne już powietrze, nawet rankami przymrozki nie bywają, do słońca pięknie trotoary obsychają, a lubo zamróz jeszcze w ziemi czuć się daje, wszakże jednego tylko ciepłego kapuśniaczka, a świat zaniedługo przystroiłby się w sukienkę nadziei.

Nadesłane.

Jeden tu Kaznodzieja mając o wstrzeźliwości kazanie, zakończył takowe temi słowy: „Przeto pamiętajcie że wódka jest waszym wrogiem, i największym nieprzyjacielem na świecie.“ — Tego samego dnia przechodząc wieczorem koło karczmy, napotkał dwóch chłopów dobrze podpiłych, i ozwał się do nich: „Takto moje nauki wypełniacie?“ — „Oj tak prosimy Dobrodzieja, wszak nas Dobrodziej zawsze naucza, abysmy się z naszymi nieprzyjaciółmi pogodzili i tychże kochali.“

Pewien Jegomość powoził się czółnem na Dunajcu, że zaś woda bałwanami mocno o łódź biła, zapytał się z bojaźnią przewoźnika: „Czyli się zdarzają wypadki, aby kto przez zalanie czółna zginął?“ — „O! nie Wny Panie, odrzekł

przewoźnik, mój brat weszłym tygodniu utonął, aleśmy go na drugi dzień znaleźli.

Katolik i żyd dysputowali z sobą, między innymi przyszła rozmowa i na pogrzeby: „Co mi się z waszych obrzędów najbardziej niepodobna, to pogrzeby wasze, mówił katolik.“ — „Zupełnie i ja tego samego zdania, odpowiedział żyd, wolę przecież widzieć sto pogrzebów katolickich, jak jeden nasz.“

Jeden tu młody mężczyzna nastąpił swojemu rywalowi, którego miał krzywe nogi, na jeden z tych postumentów koszlawych w obec panny, nieumyślnie. „Cóż to pan myślisz że mam kradzione lub przyprawiane kości?“ — „Uchowaj Boże odrzekł tamten, przecież byś sobie był pan inne lepsze wyszukał.

Syn jednego chłopca niedawno do wojska wzięty, miał w parę dni na linię bojową wyruszyć. Przy pożegnaniu obiecał swojemu Ojcu jak z wojny powróci, przynieść nieprzyjacielską głowę. Ojciec uściskawszy go odpowiedział: „Ale kochany synu, ty mi i bez głowy pożądanym będziesz, jeśli ci zresztą nie brakować nie będzie.“

Oryginal parafanin.

Nadestane. Szanowny Redaktorze! —
Chciałeś żebym czasem twego głodnego Telegra-
fa-czem zasilę, oj prawda że potrzebuje karmy. *)
Źle jednak udałeś się do mnie, bo moja spiżarnia
bardzo próżna, a twój Telegraf pewnieby z głó-
du umarł, gdyby się na mnie spuścił. — Lecz
ja mam dobre serce i umiem czuć potrzeby
drugich, rad się więc dziele wszystkim, co mi
czasem samo, mimochodem w garść wlezie. —
Przesyłam ci przeto primo; *kopię listu*, którego
zgodność zoryginałem każdej chwili stwierdzić
można, secundo: *Nekrolog*, którego zasługą jest
że podług prawdziwego faktu a zaletą, że *nie*
przezemnie przeprowadzony. — *Ad primum:*

„Kochany Sąsiedzie! Juzia naszego niema, i bar-
„dzo nas to niepokoi że nie wiemy gdzie się
„obraca, Hanusia zaś biedaczka słaba. — Bądź
„łaskaw każ poszukać mój grzebyk, którego za-
„pomniałem u Ciebie, bo jak go twój Jacko
„znajdzie, to go pewnie ukradnie. Całuję cię
„serdecznie, twój etc. etc.

P. S. Juzio jest, Hanusia zdrowa, a grze-
byk się znalazł. Przepraszam żem cię fatygował.

Ad secundum:

Nieboszczyk Nercio.

(Nekrolog).

Natchnionemi radbym usty
Głosić, co jest żywym marny;
Gdym usłyszał, że ten tłusty
Już bez duszy Nercio czarny.

Że ten zwawiec co pochłonać
Lipie nie dał się wezbranej,
Musiał ducha tu wyzionąć,
Na poduszce haftowanej. —

Lecz natchnienie ma narowy
Jak mu na nos co usiędzie;
Nie pomoże smażyć głowy,
Choć ją utnij — nie przybędzie.

*) Dzięki składamy za to szlachetne współczucie, wszak-
że pożądanym byłby nam częściej powtarzający się
czyn, jak liłośne słowa, bo w takim razie natural-
nym rzeczy porządkiem, gdy taki *Nercio* z przetycia,
Telegraf musi na suchoty umierać.

Dziś zaś z jego kpię humoru
Bo dziś żal mnie tak przenika;
Że chcę płakać — choć honoru
Znać nie miałem nieboszczyka!

Wy nie wiecie co był Nercio,
Ten przyrody utwor rzadki;
Nad którego dzisiaj śmiercią,
Płaczą panny i mężatki!

I ja niewiem, alem pewny
Że miał wiele cnót ukrytych;
Gdy z ócz pięknych dziś tak rzewny,
Płynie strumień łez obfitych.

Mówią w prawdzie że był głupi,
I wy może to powiecie;
Że gdzieś w świat się przeniósł trupie,
Mając dobrze w żywym świecie.

Bo on kawę miewał z rania,
Do herbaty w wieczór szynkę;
Przed obiadem dwa śniadania,
A na obiad leguminę.

Do niej befsztyk lub kotlety,
Lub z dziczyzny coś w pasztecie;
Potem pieczeń, tort na wety,
I to winien był kobiecie.

Lecz nie wiemy nieboszczyka,
On się leczył i to szczerze;
Lecz cóż doktor? cóż apteka,
Gdy śmierć kogo za łeb bierze!

Choć leczono go do spótki,
Doktor, panny i matrona;
Doktor drobne dał pigułki,
A kobiety Morisona.

Wszystko na nic! w śmierci dobie,
Nercio niechciał tych przysmaków;
I wyjechał fiakrem sobie,
Z pokojówką pod Łyczaków. — (tak było).

Tam z ogónka włos wyrwano,
Na pierścionek dla pamiętki;

Potem dołek wykopano
I schowano drogie szczątki. —

Na grobowem zaś kamieniu,
Ryje wdzięczność te litery:
„Tu przyjaciel leży szczerzy
Bywaj spokój jego cieniu.“

MASZKARADA.

(Obrazek karnawałowy z dziennika Warszawskiego.)

(Dokończenie.)

Z niewymowną niecierpliwością i ciekawością oczekiwałem przedstawienia w wielkim teatrze, miejsce zawczasu zamówiłem, niepotrzebuję dodawać jak staranie się ubrałem, a przez cały ten czas byłem w niezwykłym humorze jak nie swój.

Nakoniec chwila stanowcza się zbliżała, drżący i z biciem serca udałem się do teatru: patrzę, wszystkie łoże już zajęte, wiodę lornetką po nich, i o szczęście! maska mnie nie zawiodła, spostrzegam kobietę całą czarno ubraną, z bukietem w ręku już nadwiedłym, patrzała się na mnie i kłaniała z łoży, wpatruję się i o Boże, poznaję w niej... moją matkę!!

Aż mi wstyd wyznać, widok jej twarzy łagodnej i miłej rozniewał mnie: odwróciłem się gwałtownie i usiadłem na krześle. Teatr mnie nudził choć dawano operę, a zawsze lubiłem muzykę, tak dalece nie umiałem władać sobą, że nawet do łoży matki nie poszedłem. Więc wszystkie moje marzenia spełzły na niczem, cała intryga była udaniem?

Po powrocie do domu wprost udałem się do mego pokoju, a nie mogłem oswoić się z myślą, że ta piękna nieznajoma, ta czarująca maska była moją matką, że te czarujące oczy, rączki i nóżka należały do mojej matki, że nic z tych wszystkich marzeń na których osnułem cały wątek życia i szczęścia mego. To pierwsze odczarowanie wzburzyło całem mojem jestestwem, przekląłem życie, kobiety i maszkarady, i zalałem się łzami.

W tem uczułem pocałunek na czole, i zobaczyłem matkę przed sobą, usiadła przy mnie i rzekła.

— Dziecko, gniewasz się na mnie, a nie słusznie, choćby dla tego że bezemnie nudził-byś się był na maszkardzie, szukałeś intrygi, przyznaj żeś był intrygowany.

Siedziałem milczący, jeszcze zawodu tego nie mogłem matce darować.

— Chciałeś koniecznie pójść na maszkaradę, mówiła dalej matka, odradzenie z mojej strony przydałoby się tylko do wzmocnienia cię w tem przedsięwzięciu; chcesz się puszczać w świat, a ja aż za nadto czuję niebezpieczeństwa i odczarowania jakie cię co krok spotykać będą. Jeszcześ za — młody, gdybym była chciała ci to wszystko powiedzieć na osobności, w cztery oczy, jak teraz com mówiła na maszkardzie, nie słuchałbyś był i żadnegoby to wpływu na tobie nie wywarło. Inne znaczenie przywiązuje się do słów matki choćby najwięcej kochanej, niż do słów ładnej kobiety, bo matka zawsze radzi, uczy i łaje, a ładna kobieta z czarującą nóżką, białą rączką z pod białej rękawiczki, i czarnymi oczami które wprost na serce godzą, może w istocie bardzo silnie w nim utkwąć.

Spojrzałem na matkę, poznałem rączkę, nóżkę i oczy w które się tak wtedy wpatrywałem, a na twarzy jej, pięknej jeszcze chociaż nie młodej, malowała się taka łagodność, a tyle przywiązania w jej oczach wyczytałem, że się powstydział mego gniewu i mojej niewdzięczności, przybliżyłem się do niej, pocałowałem w rękę już niejako o łaskę. Jak o dowód przebaczenia powinienem był o to prosić i ze łzami w oczach jako winowajca stałem przy niej. Matka się niegniewała, czyż jaka matka może się gniewać?

— Synu mój rzekła, synu kochany, wiesz że mi twoje szczęście droższe nad wszystko; jesteś jedynem moim dzieckiem, jedyną pociechą moją, jedyną nadzieją. Dla mnie życie już skończone, i jeżeli mam jakie życzenia to tylko dla ciebie, jeżeli mam jakie obawy to tylko dla ciebie. Wierzaj mi, słuchaj rad two-

jej czarującej maseczki (dodała z uśmiechem) ona cię prawdziwie kocha i dobrze ci życzy. Dopóki jesteś przy mnie, niczego się nieboję, ale jak taki młody, niedoświadczony, nie umiejąc sobie zdać sprawy z twoich czynności, ani z czynności innych, wejdiesz w labirynt życia — aż drzę cała, zginąć możesz. Trzeba wielkiej siły aby umieć władać sobą, poczekaj jeszcze, przyjdzie czas i na ciebie. Nie zabraniam ci niczego, chcę przemówić do twego rozsądku, daj mi tylko słowo że będziesz usiłował walczyć z sobą, i pokażesz żeś silniejszy od twoich pożądań. Będziesz mi dziękował potem za to, co ci teraz lekką przykrość sprawia.

Dałem słowo matce, bom miał zamiar dotrzymania go, od nazajutrz zaraz oddałem się silniej nauce jak poprzednio, marzenia moje o pięknej nieznajomej i miłość ku niej zupełnie zniknęły. Słowa matki trafiły do przekonania, uznałem ich słuszność, powtórzyłem sobie jeszcze dane jej słowo, chciałem pokazać że umiem władać sobą, żeś silniejszy od pokus światowych, i... poszedłem na następną maszkaradę.

G. W.

Część Gospodarska.

Lwów, 1. Kwietnia Na naszym wczorajszym targu płacono za korzec pszenicy 19 r. 23 k.; żyta 15 r. 6 k.; jęczmienia 13 r. — kr.; owsa 9 r. 58k.; hreczki 13r. 47kr.; fasoli — r. — kr.; grochu 16 r. — kr.; jagiel — r. — k.; kartofli 9 r. 15 k.; — sąg drzewa bukowego sprzedano po 27 r. — kr.; sosnowego po 22 r. 30 Sąg dębowego po — r. — k.; cetnar siana kosztował 2 r. 45 k.; okłotów 1 r. 41 k.; — funt masła — r. 55kr.; — smalcu — k. — loju 18 k.; — za woła płacono — r. — k. krowę — r. — k.; cielę — r. — k.; świnie — r. — k. jajko — k.; gęś — r. — k.; kura — k.; indyk — r. — k. kaczką — r. — k. — Kwarta mąki pszennej 19 kr. — żytniej 12kr.; — krupy pszenne 21 kr., jęczmienne 12 kr., jaglane 20 kr., hreczane 13 kr.; — kwarta piwa 10 kr., wódka dobra 55 prosta 50 kr., w. w. —

Cena zboża w Pradze w Czechach dnia 22. marca 1853. Pszenica 16r. 40k. — Zyto 15r. 20k. — Jęczmień 9r. 50k. — Owies 8r. 4k. — Kartofle 4r. — mk.

Kurs na giełdzie wiedeńskiej: obligacyi i innych papierów dnia 2. Kwietnia 1853.

Obligacya długu państwa a 5°/₁₀ 94¹/₁₀ 1852 94¹/₂ Obligacya długu państwa a 4¹/₂^o/₁₀ 85¹/₁₀ — Oblig. długu państwa a 4°/₁₀ 75³/₄ Oblig. długu państwa a 3°/₁₀ — Oblig. długu państwa 2¹/₂^o/₁₀ — Oblig. długu państwa a 1°/₁₀ — Wylos. zapis dług. pańs. a ^o/₁₀ — Losy z r. 1839 a fl. 100 — Pożyczka z r. 1839 afl. 147°/₄ — 138 Oblig. banko. a 2¹/₂^o/₁₀ — Akcye bank. 2400 Północ. kolei cesa. Ferdy. 2392¹/₂ Głogni kolei cesa. Ferdy. fl. 785 — Budweis kolei — Akcye żegl. par. dunaj 768¹/₂ Akcye Lojda —

Kurs wekslowy na giełdzie wiedeńskiej.

Dnia 2. Kwietnia 1853.

Amsterdam 152¹/₂ Bf. Augsburg uso 109⁵/₈ Bf. Frankfurt n.M. 109 B. Bf. Hamburg 161⁷/₈ Bf. Liworna 109. — Londyn 10.50 Bf. — Medyolan 100¹/₄. Marsylia 109⁵/₈ Bf. Paryż 129³/₄ Bf. Bukareszt — Konstantynopol — Gld. Smyrna — Pożyczka z r. 1832. 94¹/₁₀. — Lombard 99⁷/₈ — Oblig. 5°/₁₀ indemizacyjne 93. — Agio 14³/₈.

Kurs Lwowski.

Dnia 31. Marca w mon. konw. gotówką. towarem.
 Dukat holenderski . . . 5złr. 2 kr. 5złr. 6 k.
 Dukat cesarski . . . 5złr. 7 kr. 5złr. 11 k.
 Półimperyal zł. rosyjski . . . 8złr. 52 kr. 8złr. 55 k.
 Rubel śr. rosyjski . . . 1złr. 43 kr. 1złr. 44 k.
 Talar pruski . . . . . 1złr. 35 kr. 1złr. 37 k.
 Polski kurant i pięciozłotówka 1złr. 17 kr. 1złr. 18 k.
 Galicyjskie listy zastawne za
 100 złr. . . . . 91złr. 40 kr. 92złr. — k.
 Agio dukat. 14 Ross. Imperyaly 8.58. — Agio srebra 9³/₄.

Przyjechali do Lwowa dnia 1. kwietnia.

Hr. Edward Borkowski ob. z Gródka. Hr. Ksawery Konarski ob. z Chrewl.

Wyjechali ze Lwowa dnia 1. kwietnia.

Józef Gottlieb c. k. cyrkularny komisarz do Rzeszowa. — Hr. Karnicki c. k. rotmistrz do Wiednia. — Tadeusz Zebrowski ob. do Żurawna. — Wiktor Wusoin c. k. podporucznik do Przemyśla. —

Teatr niemiecki.

Drugi występ JP. Frény.

Dziś przedstawioną będzie wielka Opera w 2 aktach.

„N O R M A.”

Na Bryńskiej loteryi wyciągniono 30 Marca następujące numera 69. 34. 16. 77. 57. przyszłe ciągnięcie 9. Kwietnia. Na lwowskiej loteryi wyciągniono następujące numera 49. 75. 33. 39. 89. 80. przyszłe ciągnięcie 16. Kwietnia.

katości go objęta niernano
 I nagle trami się ralat.
 "Tyś to Korneliuszu!
 Ty widzę chcesz mi być katem,
 Com w sature i geniuszu
 Stradając, witat cię bratem?
 Dział mi siebie młodzińcze!
 Bo gdy w ślepej uniesieniu
 Zapetniasz to: — ja ci rzezę —
 The karę znajdziesz w sumieniu,
 I gdy rozważę, dojrzysz
 A burzę wauć przeniejesz,
 Czy w twój sam trami oblejesz
 Lecz plamy jego nie rmyjesz.
 Gdyby ras guiew cię rapalat
 Z jakiej pobudki nieczystej,
 To choćbyś wszystkich pokalal
 Nie uszakniesz palmy artysty.
 Bo miłości tylko w nim sity
 W niej tylko ducha narzędzie,
 A gdzie miłości nie było
 Tam i natchnienia nie będzie."

Stowa
 Stefana Batorogo
 Króla Polskiego,
 powiedziane na sejmie torunskim r. 1576.

Na sejmie torunskim (mówi Hejdenstejn) od ziemskich postów zbyt ostro Stefan był nagabany, aby zdał sprawę z śwycich czynów, ności, a szczególniej ze skarbów zabranych. Król za zuchwa, to swawolę raczej niż za prawdziwą wolność ten krok przyjął i okrutnie się rozgniewał. Stowa, które natenczas z ust jego wyszły, przytoczę, żeby pokazać wtasciwosc wymowy Batorogo: „Nie w chlewie, ale sztowickiem wolnym urodzitem się, ani mi też zbywato na jedzeniu i oddieży, kamim do tej ziemi przybytem. Wolność moję kocham i w calosci ją zachowam. Z woli bożej królem waszym przestę was obra, ny zastatem. Przybytem tu w skutek waszych próśb i nale, gan. Wy sami wtozyliscie^{mi} korone, na głowe. Jestem więc waszym rzeczywistym, a nie malowanym monarcha. Chce, panować i rozkazywać, i nie ścierpie, żeby kto nademna panował. Bądźcie stróżami wolności waszej — to dobrze. Ale nie pozwolę, żebyście byli bakalarzami moimi i senatorów moich. Tak strzeżcie wolności waszej, aby się w swawole, nie wyrodzita!”

a. 150 M. 3 E. 1 rarer 41 = 600
a. 30 M. 28 E. 13 " 41

PROSPEKT

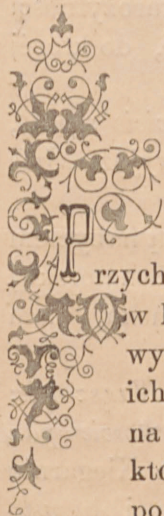
NA SERYĘ TRZECIĄ I OSTATNIA

WZORÓW SZTUKI ŚREDNIOWIECZNEJ

W DAWNEJ POLSCE,

WYDAWANYCH PRZEZ

A. PRZEZDZIECKIEGO i ED. RASTAWIECKIEGO.

Przychylne przyjęcie, jakiego *dwie pierwsze Serye Wzorów* doznały, przedewszystkiem w kraju naszym, a potem i za granicami jego, objawiając się tam, jakby obraz wysokiego ukształcenia przodków naszych, i połączonej z wytwornym smakiem, ich zamożności: przyjęcie to, stając się najmiłą nagrodą trudów naszych, włożyło na nas obowiązek uzupełnienia jeszcze tej skarbnicy rodowej, pomnikami sztuki, które w poprzedzających seryach miejsca nie znalazły, jakoteż nowoodkrytymi po obcych krajach pamiątkami naszej przeszłości.

Więcej roku upłynęło od ukończenia *Seryi drugiej Wzorów*, a przez ten czas nietylko uporządkowaliśmy zbiory nasze, znacznie wzbogacone po Wystawie Archeologicznej Krakowskiej; ale przygotowaliśmy kilkanaście tablic, w biegłej a czynnej pracowni chromolitograficznej *Pana Maksymiliana Fajansa*, aby pierwsze zeszyty *Seryi trzeciej* wkrótce po wyjściu **PROSPEKTU** wydane być mogły.

Serya trzecia, podobnie jak dwie poprzednie, składać się będzie z 24 zeszytów, obejmujących *po dwie Tablice chromolitografowane*, in 4to z tekstem polskim i francuzkim. Text ten, mający służyć do objaśnienia tablic, nie może sobie rościć żadnego prawa do tytułu *badań lub rozpraw nad sztuką*. Wydawcy odszukują tylko, wybierają i podają gotowe materiały, zarówno dla artystów w każdym rodzaju sztuki, jak dla archeologów i dla estetyków.

W pierwszych zeszytach Seryi III, okazały się cztery tablice z miniaturami z *Xięgi Cechów Krakowskich*, Baltazara Bema, przedstawiającymi *Malarzy, Kupców, Krawców i Luczników*; zabytki z czasów pogańskich, pochodzące z wykopalisk krajowych, pomiędzy innymi i posąg *Swiatowida* z Muzeum Towarzystwa Naukowego Krakowskiego, jako najcenniejszy z tego rodzaju pomników; *siodła, rzędy, pasy, klejnoty, hełmy i karabele* z ostatniej Wystawy Krakowskiej; *tarczę Zygmuntofską* z pozostałości po Tadeuszu Czackim; *nalewkę i czarę* z kryształu górnego, dar króla Duńskiego Stefanowi Czarnieckiemu, przechowywany niegdyś u potomków bohatera w Tykocinie; malowania z części sklepienia kaplicy Jagiellońskiej w Krakowie. Do *dalszych* zeszytów wejda: *wielki oltarz u P. Maryi w Krakowie*, arcydzieło Wita Stwosza; *drzwi spiżowe Gnieźnieńskie* z legendą Ś. Wojciecha; *portrety Kazimierza Jagiellończyka* (z obrazu społecznego odkrytego w Kolonii), oraz córek jego: *Barbary, X^{nej} Saskiej* (pędzla Cranacha w Dreźnie), *Zofii X^{nej} Brandeburskiej* (w Ansbach) i *Jadwigi X^{nej} Bawarskiej* (w Burghausen). Pomniki grobowe ze spiżu z kościołów *Krakowskich*, należące do najcenniejszych pomników sztuki u nas; obrazy olejne z XVI wieku, w Bodzęcinie i innych kościołach ziemi naszej, po dziś dzień przechowane, które objawiając artystom i znawcom, przekazujemy razem pieczołowitości Przewielebnych Xięży, pod których strażą zostają; nareszcie piękne zabytki historyczne, znajdujące się w Muzeum Starożytności w Moskwie i w Zbrojowni własnej Jego Cesarskiej Mości w Carskiem-Siele, do której wstęp NAJJAŚNIEJSZY PAN z NAJWYŻSZEJ Łaski Swojej otworzyć nam raczył.

Cena prenumeraty na Seryę III wynosi rs. 24; opłacać się może czy *całkowicie z góry*, czy w *częściowych ratach*, do układu z kolektorami. Przy końcu Seryi III wyjdzie *Spis rzeczy chronologiczny III Seryi*, i ogólny do trzech Seryj.

Wydawcy mają nadzieję, że Prenumeratoremie *Seryi I* zechcą uzupełnić ją nabyciem *Seryj następnych*, zgłaszając się po to do *A. Przeddzieckiego*, w Warszawie (ulica Senatorska, dom własny), lub do *Barona A. Rastawieckiego*, w Warszawie (ulica Bielańska, dom Frenkla).

Prenumeratę na Seryę III przyjmują *oprócz wymienionych Wydawców, w Warszawie: PP. Gracyan Czarnocki i Alex. Choledecki*, w biurze hotelu Europejskiego; *w Krakowie pan Józef Łepkowski*; *w Poznaniu J. K. Żupański*; także wszystkie znaczniejsze Xięgarnie krajowe i Xięgarnie: *Wolfganga Gerharda* w Lipsku, *Stargardta* w Berlinie i *Augusta Fontaine* w Paryżu (35, passage du Panorama).

Zeszyty odbierać będą Prenumeratoremie, w miarę wyjścia, *od tych Kolektorów, u których uścili przedpłatę.*

Warszawa dnia 1 Grudnia 1859 roku.

A. Przeddziecki.

E. Rastawiecki.

Wolno drukować.

w Warszawie dnia 27 Listopada (9 Grudnia) 1859 roku.

F. Sobieszczański.

Schloss Robert des Teufels.

Cécile Brandt lith.

Stdr v. A. Ennsel

Höhle Robert des Teufels.

Prospekt.

Nakładem Gubrynowicza i Schmidta księgarni
we Lwowie, przy placu św. Ducha
wyjdzie w listopadzie zapowiedziana w pismach przed kilku miesiącami

ESTETYKA

Dr. Karola Lemckiego w przekładzie Bronisława Zawadzkiego.

Wydanie przepyszne w 2 tomach 8° z 58 ilustracjami najcenniejszych
dzieł sztuki, drukiem elzewir.

Cena całego dzieła 6 złr. w. a., w ozdobnej lipskiej oprawie 7 złr. 20 ct.

☛ Nabyć je można również w drodze prenumeraty. ☛

Abonenci, którzy zapłacą bądźto jednorazowo, bądź dwoma ratami

do końca listopada b. r. 6 złr. w. a., otrzymają egzemplarz oprawny.

Pierwszy zeszyt wyjdzie dnia 25 października b. r.,
następne co dni 14, tak, iż do Nowego Roku całość będzie w rękach publiczności.

Fig. 34. Zaśnięcie N. P. Maryi, rzeźba na drzewie Wita Stwosza.

Znakomite dzieła estetyczne Libelta, Kremera itd., oparte przeważnie na głębokim, ale pod wielu względami dziś już we wątpliwość podanym systemie Hegla, wywarły w swoim czasie rozległy wpływ na społeczeństwo polskie; od czasu jednak ich pojawienia się, na każdym polu filozoficznej myśli odkryto nowe podstawy, zasady i pojęcia. Pojawiły się całe dwie szkoły estetyków. Na czele jednej, pozytywnej, stanął Taine, do najdzielniejszych krzewicieli i apostołów drugiej należy Karol Lemcke. Jest on pośrednikiem pomiędzy Heglem, który całą naukę o pięknie w naturze i sztuce uniósł w sferę pojęć zbyt oderwanych, a nie troszczył się o praktyczną stronę estetyki, o oparcie jej na spostrzeżeniach i doświadczeniach życia, na wielkiej, stubarwnej a tak pouczającej grze zjawisk — a Tainem, który uwięził całą wiedzę estetyczną w zmysłowym jedynie poznaniu. Lemcke, stojąc w środku, przyznaje zarówno idei, jak zjawisku, to, co im się należy. Życie wewnętrzne ma dwa źródła. Zapoznanie jednego z nich prowadzi do zboczeń w umiętności i życiu.

To pośredniczące stanowisko Lemckiego stanowi jedną z najwyższych zalet jego Estetyki. Podnieść wypada szerokość jego poglądów, obejmujących cały świat estetycznych wrażeń. Przebiega on wszystkie formy piękna w naturze, objaśnia świat roślin i zwierząt, tłumaczy istotę wszystkich uczuć, charakteryzuje pod względem estetycznym wszystkie narody, przebiega w rozdziałach zwięzłych a gruntownych wszystkie rodzaje sztuki, opierając się na ocenie i wytłumaczeniu jej arcydzieł, dołączonych w starannie i wytwornie wykonanych ilustracjach, które wydawcy pomnożyli dodaniem kilku najlepszych dzieł sztuki polskiej Wita Stwosza, Matejki, Simmlera.

Wydawcy dołożyli wszelkich starań, ażeby wydawnictwo dzieła Lemckiego tak pod względem przekładu, jak zewnętrznej wytworności, zadowolilo wszystkie wymagania, zarówno umiętne, jak artystyczne. Tłumaczenia dokonał p. Bronisław Zawadzki, cytaty poetyczne wyjęto z najcelniejszych tłumaczeń Łucyana Siemieńskiego, Kazimierza Kaszewskiego, Józefa Paszkowskiego itd. Druk wykonano w słynnym zakładzie Metzgera i Wittiga w Lipsku, wedle niniejszego prospektu.

Lwów w październiku 1873.

Wydawcy.

Filius A. Jordaens del. et sc. Dresden.

Z dzieła Lemckiego Estetyka, nakład księgarni Gubrynowicza i Schmidta we Lwowie.
Wieczerza Pańska Leonarda du Vinci.

Nr. 95.

WELTAUSSTELLUNG 1873 IN WIEN.

Internationaler Congress

der

Land- und Forstwirthe 1873 in Wien.

Die Programmpunkte, welche für den in der Zeit vom 19.—25. September d. J. in Wien stattfindenden internationalen Congress der Land- und Forstwirthe, vorbehaltlich einer endgiltigen Festsetzung, in Aussicht genommen wurden, sind folgende: ■ ■ ■

1. Welche Massregeln sind zum Schutze der für die Bodencultur nützlichen Vögel zu ergreifen?
2. Ueber welche Abschnitte und Erhebungsmethoden der land- und forstwirtschaftlichen Statistik empfiehlt sich eine internationale Vereinbarung, um vergleichende Resultate zu erlangen?
3. Welche Punkte des land- und forstwirtschaftlichen Versuchswesens verlangen die Feststellung eines internationalen Beobachtungs-Systemes?
4. Welche internationalen Vereinbarungen erscheinen nothwendig, um der fortschreitenden Verwüstung der Wälder entgegenzutreten?

Der Präsident des internationalen Congresses für Land- und Forstwirthe:

Ritter von Chlumecky,

k. k. Ackerbauminister.

Der General-Director:

Freiherr von Schwarz-Senborn.

K. k. Hof- und Staatsdruckerei in Wien.

Nr. 93.

WELTAUSSTELLUNG 1873 IN WIEN.

Internationaler Congress

der

Land- und Forstwirthe.

Die neue Zeit erfasst immer lebhafter den Gedanken an die Solidarität der Völker-Interessen. Desshalb macht sich das Bestreben, die Kreuzungspunkte der Beziehungen zum nutzbringenden Austausch der Ansichten zu benützen, in jedem Productionszweige geltend.

Auch in der Landwirtschaft hat man das isolirte Arbeiten längst aufgegeben; die zahlreichen Vereine, Wanderversammlungen, Congressse geben ein beredtes Zeugniß von dem Verständnisse für die Forderungen der Zeit.

Die grossartigere Auffassung der Gegenwart fordert und rechtfertigt aber auch hier vielfach ein Hinausgehen über die bisher eingehaltenen territorialen Schranken; ja sie bedingt für viele Zwecke eine internationale Einigung.

Die Land- und Forstwirtschaft bietet eben auch mancherlei internationale Beziehungen, die zu Knotenpunkten der Vereinigung werden können.

Es wurde daher der Beschluss gefasst, während der Weltausstellung 1873 unter Anderen einen internationalen Congress der Land- und Forstwirthe zu veranstalten, welcher den Zweck hat, wichtige Fragen der Landescultur, die mehrere Ländergebiete umspannen, zu berathen und je nach der Natur der Fragen ein gleichmässiges Vorgehen und wo nöthig, eine homogene Legislation zu erzielen.

Der internationale Character dieses Congresses erfordert zu seiner Durchführung andere Formen als jene, die bei Versammlungen mit territorialem Character sich bewährt haben, umso mehr als die Frage des internationalen Vogelschutzes, die seit geraumer Zeit von hervorragenden Fachmännern und von den Regierungen verschiedener Staaten ventilirt wurde, einen wichtigen Theil der Berathungen des Congresses der Land- und Forstwirthe ausmachen wird.

Es erscheint nämlich nothwendig, dass die verschiedenen, an dem Congressse sich betheiligenden Staaten durch Absendung von Delegirten vertreten seien, und dass durch deren Vermittlung eine Reihe der auf dem Gebiete der Land- und Forstwirthschaft hervorragendsten Männer über Einladung des Congress-Präsidenten zur Theilnahme an dieser Verhandlung veranlasst werde.

Dadurch, dass diese Versammlung nur aus geladenen Mitgliedern besteht, wird die Zusammensetzung des Congresses eine weniger zufällige, andererseits wird die so ermöglichte Beschränkung der an die hervorragendsten Fachgenossen ergehenden Einladungen dem Congressse und seinen Beschlüssen grössere Bedeutung verleihen.

Die Leitung dieses Congresses wurde vom Präsidenten der kaiserlichen Ausstellungskommission, Seiner kaiserlichen Hoheit dem Herrn Erzherzog Rainer, an den gefertigten k. k. Ackerbauminister übertragen.

Dem Präsidenten zur Seite stehen Vice-Präsidenten, bei deren Wahl die entsprechende Vertretung der betheiligten Staaten massgebend sein wird; ferner ein dirigirendes Comité, in welchem die sämmtlichen am Congressse betheiligten Staaten durch ihre Delegirten vertreten sein werden.

Die Vice-Präsidenten werden von Seiner kaiserlichen Hoheit dem Herrn Erzherzog Rainer zur Uebernahme dieses Ehrenamtes eingeladen werden.

Die endgiltige Feststellung der Berathungsgegenstände für den Congress wird durch den Präsidenten im Einvernehmen mit den Delegirten der betheiligten Staaten erfolgen.

Der internationale Congress für Land- und Forstwirthe wird in der Zeit vom 19. bis 24. September tagen. *)

Die Sprache des Congresses ist die deutsche, doch sind ausserdem die englische, französische und italienische Sprache zulässig.

Alle auf den internationalen Congress der Land- und Forstwirthe bezüglichen Zuschriften Arbeiten und Anträge wolle man an den gefertigten Präsidenten richten, und mit der Bezeichnung „Internationaler Congress der Land- und Forstwirthe“ versehen.

Wien, im Juni 1873.

Der Präsident des internationalen Congresses der Land- und Forstwirthe:

Johann Ritter v. Chlumecky, k. k. Ackerbauminister.

Der General-Director:

Freiherr von Schwarz-Senborn.

---

*) Vom 19. bis 27. September findet die internationale Ausstellung von Pferden, Geflügel, Hunden, Tauben etc., und am 21. und 23. internationale Wettrennen statt.

Das Präsidium beabsichtigt Ausflüge nach einigen besonders sehenswerthen Gutswirthschaften in der Umgebung Wiens zu veranstalten.

Sposób

obchodzenia się z Glegami (kotadkami),
cietocymi - aby mogły być dłuższy czas konserwowany.

Kotadek cietoc gleg cietoc ma postać taką, jak rysunek
niżej wyobraża a.

gdzie litera a. tam jest kieszonka wiadząca do gardzielca,
- gdzie litera b. tam próżnia, formująca po wydegnięciu
mniejszą gatkę cietoc pechek, - gdzie litera c. tam znaj-
duje się u cietocia gatunek sera. - Chcąc więc
gleg przysposobić do transportu, trzeba pod lit. c. zrobić
cietoc podługine, i tam ser (cietoc to wprostko co się tam
znajduje) przez tę dziurę wycisnąć, potem robi się iglice
drewniane, i tą wrywa się tę dziurę, t. j., atiera się
tę dziurę w marmurki na iglice, iglice zaś zostawia
się w tym pechemu, i pod nią się wrzątkiem wmywa,
czyli - potem odciągamy kawatek kieszonki, jeśli jest za
długa, wsadza się w pozostały pomy pechemu koniec jądra,

ruskie i nadyma puzerem, ten kociadek tak, by mial forme
 puchera. — Po nadeciu zawiazuje sie pod rurka, by powie,
 krac nie uciekalo. —

Przy tej operacji nie wolno wody uzywac do obmycia
 lub poplukiwania kociadka, bo wiecem puzerem to splutkuje sie
 sita glegu i robi sie go nie uzytecznym, rowniez
 i soli nie dodawac nie mozna. —

$$\begin{array}{r}
 32 - 31 - 12 \\
 \quad \quad \quad 7 \\
 \hline
 217 \\
 2 \overline{) 62} \quad \begin{array}{l} 220 \\ 44 \end{array} \\
 \hline
 264
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 32 \overline{) 700} \quad \begin{array}{l} 22 \\ 32 \\ 2 \end{array} \\
 \quad \quad \quad 64 \\
 \quad \quad \quad \hline
 \quad \quad \quad 60 \\
 \quad \quad \quad \quad \quad \quad 32 \\
 \quad \quad \quad \quad \quad \quad \hline
 \quad \quad \quad \quad \quad \quad 28
 \end{array}$$

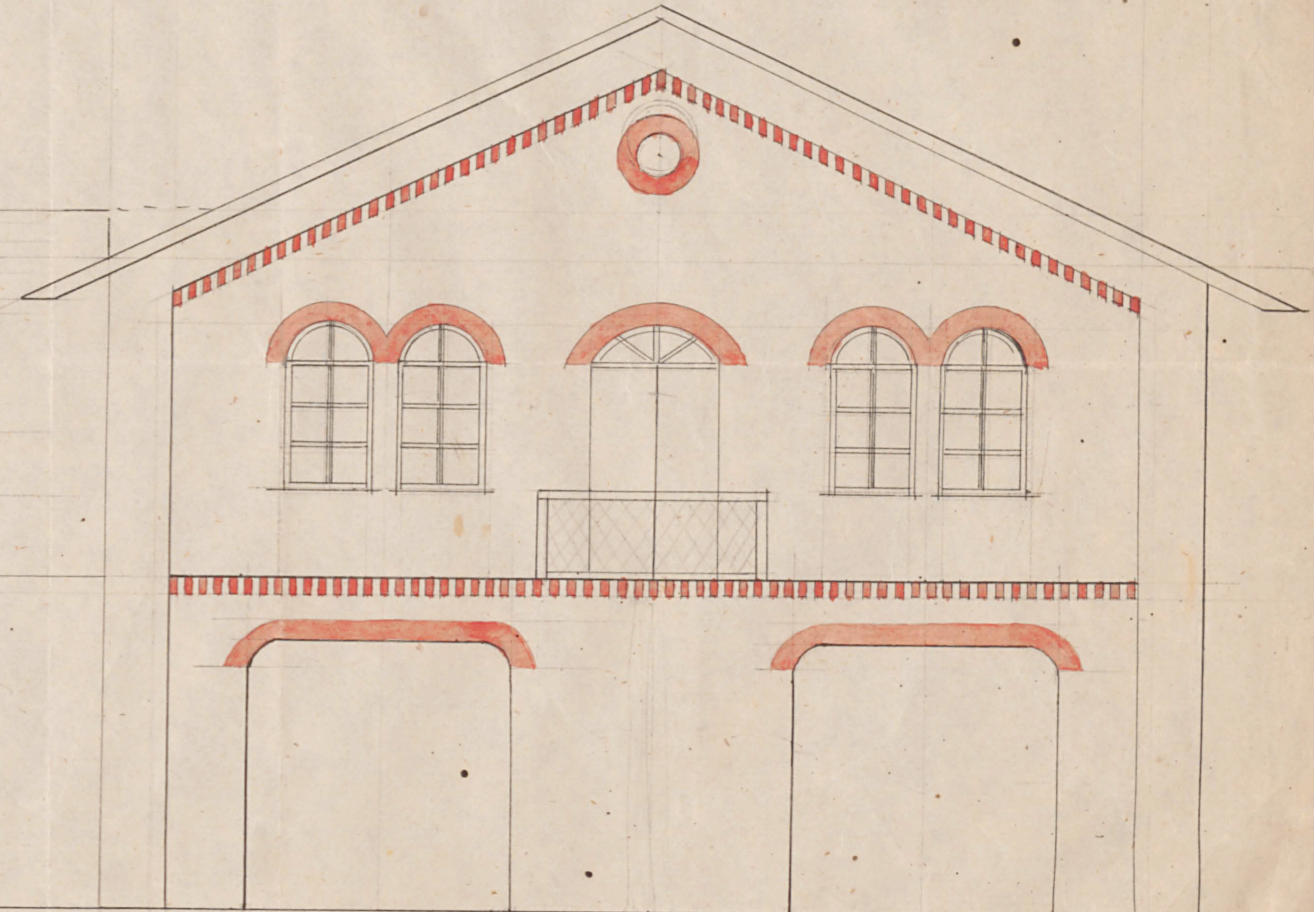
$$\begin{array}{r}
 464 \overline{) 70} \quad \begin{array}{l} 17 \\ 4 \\ 30 \end{array} \\
 \quad \quad \quad \hline
 \quad \quad \quad 4
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 31 \\
 50 \\
 \hline
 40
 \end{array}$$

Kupony nie saf
 Kaczur
 12 / 04 / 21

45

142.117.541
 288.1001.982
 102.0524.04
 804.102.002
 803.281.243

15toki vkhad v at vozovnia
 vozovnia

41 20,
 42/630 35
 11/2
 8/11/38
 3/57/17
 3/68/23

16.000.69 ~~3592.789.692~~

1,339.723.908

504.162.665

835.561.243

143.711.584

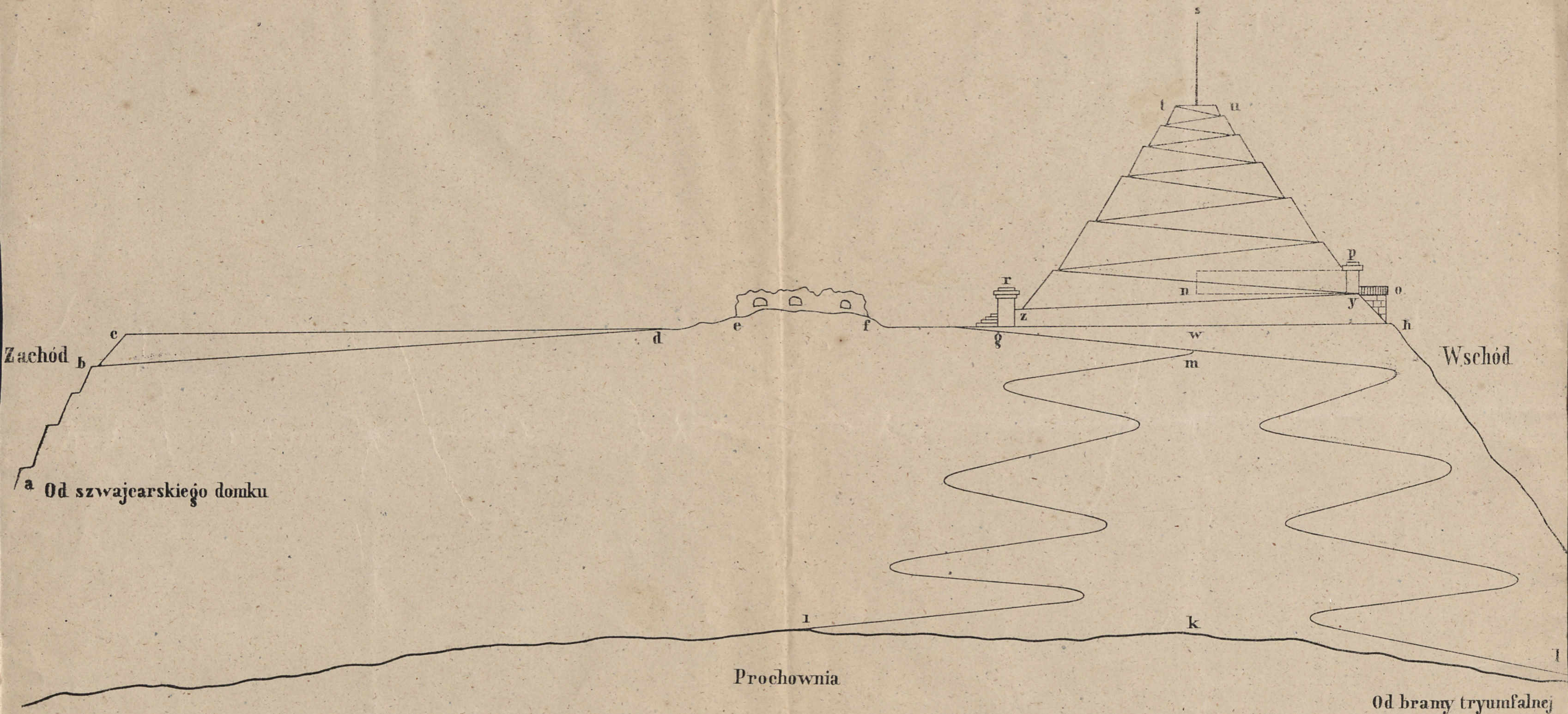
725.322.252

291.001.685

434.520.507

69,449.396

1. Qui me néglige, me perd.
1. Chat échaudi craint l'eau froide
2. A tout seigneur tout honneur
3. Il ne faut pas courir deux lièvres à la fois
4. L'habit ne fait pas le moine.
5. Une alouette ne fait pas le printemps
6. ~~Tout va la comète~~ le que femme veut, Dieu le veut.
7. Nul n'est prophète dans son pays.
8. L'homme propose, Dieu dispose.
9. A beau mentir qui vient de loin.
9. Exas y'ai, vas traï -
10. Il faut qu'une porte soit ouverte ou fermée
11. La nuit tous les chats sont gris.
12. Vaut mieux un tiens que deux tu l'auras
13. Tel qui rit Vendredi, Dimanche pleurera.
14. Dis moi qui heutes, j'i te dirai qui tu es -
15. Rit le mieux, qui rit le dernier.
16. Après la pluie vient le beau temps.
17. On reconnaît l'oiseau au chant.
18. Quand l'amour s'en va, l'amitié reste.

1. Się wspaniały pisa, pisa mi dat grom —
1. U każdego kija dwa konice —
2. Taki Pan, taki Kram —
3. Gdzie nie można przeskoczyć, tam
trzeba podbiec —
4. Kto się na gorącym sparzył, ten
na zimne dmucha —
5. Dopóty dzbam wodę, nozi —
6. Porząd kurze w grzędę, ona lezie w grzędę.
7. Każdy ma swego mulara, który go groyca.
8. Cestawiek strzela Pan Pół Kule nosi.
9. Kruk krukowi oka nie wydziobci.
10. Nie wszystko zostało co się świraci.
11. Kto pod kim dołki kopie, sam w nie wpada.
12. Każdy dudek ma swój oszub.
13. Każda Teresa ma swoje interesa.
14. Niema karesu bez interesu.
15. Kim tłusty zchudnie chudego diabli wezmą.
16. Koiot gark garkowi przygania a sam smoli.
17. Czem dalej w les ten więcej drzew —
17. Gdzie drwa zabiją, tam trzaski leżą —
18. Gdzie konia kują, tam zabiją nogi na kawa —

- 48
1. Takie ichato, takie zdychato.
  2. Wart patac Poca a Pae pataca.
  3. Jaki Sun, taki Kram.
  4. Nie dla gna Kietbara, nie dla Keta sadto.
  5. Nie wsilibiaj grosza, gdzieś mi dał grosza.
  6. U każdego Kija dwa konce.
  7. Gdzie nie można przeskoczyć, tam trzeba przelazć.
  8. Kto się na goralem sparzył, ten na zimne dmuchnął.
  9. Szofoty drbane wads nozi, poki ucho nie urwie.
  10. Porwał kurze w grzędę, ona lecie wszędy.
  11. Każdy ma swego mola, który go gryzie.
  12. Trafita kosa na kamień.
  13. Człowiek strzela, a Bóg kule non.
  14. Kruk krukowi oka nie wydziubie.
  15. Nie rozrytko ztoto co się świeci.
  16. Kto nad kim dalki kopie, sam id nie upada.
  17. Każdy dadek ma swój exubek.
  18. Niema karosu bez interesu.
  19. Nim tusty zchudnie, Andego diabli wezmą.
  20. Kociot garnkowi przygama, a sam smolny (smole).
  21. Czern^{im} dalej w las, tem więcej drew.
  22. Gdzie dwa rabia, tam przestki lezą.
  23. Gdzie konia Kija, tam zaba nogi nastawia.
  24. Co się odolece, to nie uciece.
  25. Stary udmładnię, jak słońce podłże.
  26. W starym piecu djabot pali.
  27. Gdy szukasz rady, strzeż się zdrady.
  28. Koniec dxioto chwali.
  29. Kiesz bezke soli, nim poznasz do woli.
  30. Czas jstau, czas traui.
  31. Lepszy wróbel w garści, niż kanarek na powietrzu.
  32. Lepszy rydz, niż nic.
  33. Im kot starszy, tym ogon twardzi.
  34. Mądrej głowie doxi na stawie.
  35. Stary ale jary lepszy exasem ad młokosa.
  36. Młotki bez piemiędzy, wrota do niedzy.
  37. Jeśli moje zdanie, dobrze mówisz samie.
  38. Co nagle, to po Djable.
  39. Bywał Janek w dworze, wa jak w piecu psalę.
  40. Stawko wyleci wróblem, a wróci się wotem.
  41. Stoi jak na niemockim Karanie.
  42. Nie sięj głupich, sami schadzaj.
  43. Gniewa się baba na targ, a targ o tem nie wie.
  44. Dżucot w drzewo Kija, a nos sobie paruje.
  45. Gdzie ogon rradzi, tam głowa boli.
  46. Biada temu domowi, gdzie krowa, dobadzie i wotowi.
  47. Prędko admowa, dalku potawa.
  48. Dobny mleś, kiedy nie ma kotacra.
  49. Jak sobie podiechasz, tak się wysypiesz.
- Każdy dadek, ma swój exubek.
 Niema kopa za igwota jak po śmierci drew.

51. O kto ma ucipliwosci, tyle ma mądrości.
52. Dobry kart, tymja (dudka) wart.
53. W teniaz między wrony, Krakaj jak i ony.
54. Sen mara, Bog wiara.
55. Niedawiedz eoz gładnie, to w koryzacki trzaskie.
56. Co byto a mi jest, nie pisai w rejestr.
57. Lepiej późno, niż nigdy.
58. Kto daje, dostaje, ten w rozum nie tyje.
59. Kto piye, długo żyje.
60. Kto chce wygrai gamara, trzeba wazyć Kaczora.
61. Co kraj, to obyczaj.
62. Kto niema zbroje, niech miya boje.
63. Kapat Kozak Tatarzyna, a Tatarzyna za to trzyma.
- ~~64. Kto piwo wazyt, niech suwo piye~~
64. Takie piwo wazyt, takie niech niech wypije.
65. Miedz w stot, nozycie sie adzwog.
66. Ode stadzicji waziska gore.
67. Co bardziej elokwizy, to rychlej nauczy.
68. Z kartow jak ze sola, nie przesadz do bolz.
69. Abytek, Kazi przylotek.
70. Jeden do sara, drugi do lasa.
71. Kaminiat stryjek, na siokirk, Kijek.
72. Przykladz orzysie, rozum lezdie.
73. Tak orzysie dogrzeje, i kapton zapsieje.
74. I mady gupci, gdy go usdra ztusi.
75. Lepzy fant orzysia, niż celnar rozumu.
76. Cygan swiadowy sie swogom dziecim.
77. Wet za wet, darmo nie.
78. (Dostat) byka za jadyka.
79. Nie kardy kara, co wasem potrzasa.
80. Nie taki djabot straszny, jak go malija.
81. Gładnie kotowi skarz, a on ogon w gory.
82. Kto w ul dmuchnie, temu pytek zuchnie.
83. Mitosi goraca, sama droga, Kraguleke pole nie długo trawaja.
84. Wisk Bog radzi, o swzej wladzi.
85. Jednemu gody, drugiemu glody.
86. Dobra ziona, maza korona.
87. Zla ziona, zty sasad, djabot trzei, jedny matki dzieci.
88. Od stawa do stawa, az boli glowe.
89. Kto o prawdzie druzeni, ten na gura geni.
90. Prawda w oixy kole.
91. Dyznal pana po cholewach.
92. Mow wihku pauerz, a ow wali koxiq maicere.
93. Lekz miarka mierzyc, takz ci odmierzq.

1. Zalka iszuka, jakli zylato
2. uczt sac potem a petac sac
3. Nie sta ma kietkate, nie sta keta saito
4. Nie wkiebij nosa gdnis nie dat gromu.
5. U Kaidoga Kija dwa konce.
6. Kto siz na goracem sparyt bu na zimie domulka.
7. Trafata kosa na kamien.
8. Ustowiel strzela, a Dag kula nozi
9. Kruk Krukowi aka nie wydziobie.
10. Nie wryytko xloko co siz swum
11. Kto nad kim datki kopie abn.
12. Kaidy duded ma swoj' xubek.
13. Co siz adolece to ni uicze.
14. Gdnis Kania Kuj, tam zalka nozi nastawia.
15. Czas ptai, czas troic
16. Zjix beztke soli, min potnasz do woli.
17. Lepny wrabel w garcu, niz Kawanek w powietrzu.
18. Lepny rydz jak ni.
19. Stary ab jary lepny wratem admittora.
20. Nitexi bez pienizdy, wrata do nady.
21. Co nagle, to po djacie.
22. Dziedzic w drzewo kije, a nos sobie psuje.
23. Gdzie ogon wadz, tam glowa boli
24. Przeda kum damowci, gdzie krowa jwackija wolawci.
25. Przdka admorwa, datku potawa.
26. Tak sobie poicelisz, tak siz wyjisz.
27. Miodzwiedz, ez glasniz, to ro Kwyziach tradm.
28. Co bylo a mi jest, nie piaz w rejestr.
29. Kto chce wygrai garione, traba wazy Kaxora.
30. Kto niema zbroji, niek mija boje.
31. Dypat Maxak Tata wryna, a Tata wryn za Tef truzna.
32. Zalka pivo nawarzyt, lalku miem wyppije.
33. Co bardziej dohuczy, to ryblej nauczy.
34. Jedu do Sra, dmugi do lasa.
35. Lemniemat strzyek, asa sietki, na Kijek.
36. Przybada szeregini, rozum bedzie.

37. Dnik Brig radri, o awojj' ueladi.
38. Sedemum leden tancaje, omugi s'bruggata
p'tan'.
39. Obicanka, cacanka a g'nymanu radri'
- + 40. Qui me negligje, me perdx.
- + 41. Chat Schaudi, erant l'eau fraide.
- " 42. Il ne faut pas ~~two~~ courrir deus lieurus à la fois.
- " 43. Le que femme veut, Dieu le veut.
- " 44. Vaut mieux un tiers, que deux. tu l'auros.
- " 45. Tel que rit vendredi, dimanche pleurera
- " 46. Rit le mieux, qui rit le dernier
- v 47. La nuit sans les chats sont gris
48. Pierre qui roach, n'amasse pas mousse.
49. Kto sig' uelbi, ten sig' lubi.
49. Kedy twoga, to do Boga.
50. W nowy wozyst die Koty zane.
51. Sot to erota nad castani, s'rygnuce joxyl z zblani.
52. Kupit kota w worku.
53. Kedy twoga, to do Boga.
54. Nie trzba na 2 szotlach siedziec.
55. W Daryju nie wolcy z owra yim.

94. Tak ty kam tak on sobie,
95. Wolności Sumku, w swoim domu.
96. O drugo potyka, ~~go~~ ^(nim) kto Babsz oszuka.
97. Obicanki cecanka, a gtyściemu radość.
98. Blixisa Kozula, niż suknia cieta.
99. Siemuj sobie, pratem sobie.
100. Leden tancerze, drugi skrzyjska zstau.

Table with multiple columns listing various publications, their authors, and prices. Includes titles like 'Verordnungen', 'Gesetze', and 'Regulamente'.

Table with multiple columns listing various publications, their authors, and prices. Includes titles like 'Verordnungen', 'Gesetze', and 'Regulamente'.

Table with multiple columns listing various publications, their authors, and prices. Includes titles like 'Verordnungen', 'Gesetze', and 'Regulamente'.

Table with multiple columns listing various publications, their authors, and prices. Includes titles like 'Verordnungen', 'Gesetze', and 'Regulamente'.

Table with multiple columns listing various publications, their authors, and prices. Includes titles like 'Verordnungen', 'Gesetze', and 'Regulamente'.

Table with multiple columns listing various publications, their authors, and prices. Includes titles like 'Verordnungen', 'Gesetze', and 'Regulamente'.

Table with multiple columns listing various publications, their authors, and prices. Includes titles like 'Verordnungen', 'Gesetze', and 'Regulamente'.

Wiedmann, G. C. die fünfjährige Jubelfeier Sr. Kaiserl. Hoheit des Herrn Erzherzogs Karl Ludwig, als Oberbürgermeister des k. k. Hofes in Wien. 1834. gr. 8. Zweite unvollständige Auflage mit 2 Lit. Holzschnitten. 1. Die Geschichte der Ordens-Institution in Wien durch Sr. Majestät den Kaiser. Nach der Natur aufgenommen von M. W. Hof, Hofrath, von M. W. Hof, Hofrath, von M. W. Hof, Hofrath. 2. Die Hof-Ordens-Familien und Ordens-Tafel im Germanien-Saal. Nach der Natur aufgenommen von M. W. Hof, Hofrath, von M. W. Hof, Hofrath. 3. Hof-Ordens-Tafel im Germanien-Saal. Nach der Natur aufgenommen von M. W. Hof, Hofrath, von M. W. Hof, Hofrath. 32. 1830. In Weinland gebunden. 50 fr.

VIII. Zur Handelswissenschaft.

Veränderungen und Verfügungen des k. k. Hofes über die Handelswissenschaften zum allgemeinen österreichischen Zolltariff vom 5. December 1833. 4. 1834. broch. 10 fr. — zweites Verzeichnis 4. 1835. broch. 10 fr. — drittes 4. 1835. broch. 10 fr. — viertes 4. 1837. gr. 20 fr. — fünftes 4. 1840. gr. 20 fr.

Beurtheilungen über die k. k. Hof- und Staatsdruckerei in Wien.

Theoret. Auszüge aus den Zeitungen. 1832. br. 1. 25 kr. Clerget, G. C. von der k. k. Hof- und Staatsdruckerei. Ein Verzeichniß der Druckarten mit der Beschreibung der Druckarten, die in der k. k. Hof- und Staatsdruckerei vorkommen. 1839. broch. 1. 20 fr. Gratenlof, Rudolf. Beiträge zur Fortbildung der Typographie und zur Verbesserung der Druckarten. 8. 1839. broch. 1. 20 fr. Geschichte der k. k. Hof- und Staatsdruckerei in Wien, von einem Typographen dieser Anstalt. In 2 Theilen. I. Geschichte. II. Beschreibung. Mit Plänen, Abbild. und statistischen Ausweisen. gr. 8. 1834. 1. 1. 40 kr. — in vier Sprachen: deutsch, englisch, französisch, italienisch, mit 108 Plänen und Abbildungen. gr. 8. 1834. broch. 1. 20 fr.

Verzeichnisse über die k. k. Hof- und Staatsdruckerei.

Verzeichnisse über die k. k. Hof- und Staatsdruckerei. 1. Verzeichniß der Druckarten mit der Beschreibung der Druckarten, die in der k. k. Hof- und Staatsdruckerei vorkommen. 1839. broch. 1. 20 fr. 2. Verzeichniß der Druckarten mit der Beschreibung der Druckarten, die in der k. k. Hof- und Staatsdruckerei vorkommen. 1839. broch. 1. 20 fr. 3. Verzeichniß der Druckarten mit der Beschreibung der Druckarten, die in der k. k. Hof- und Staatsdruckerei vorkommen. 1839. broch. 1. 20 fr.

Verzeichnisse über die k. k. Hof- und Staatsdruckerei.

Verzeichnisse über die k. k. Hof- und Staatsdruckerei. 1. Verzeichniß der Druckarten mit der Beschreibung der Druckarten, die in der k. k. Hof- und Staatsdruckerei vorkommen. 1839. broch. 1. 20 fr. 2. Verzeichniß der Druckarten mit der Beschreibung der Druckarten, die in der k. k. Hof- und Staatsdruckerei vorkommen. 1839. broch. 1. 20 fr. 3. Verzeichniß der Druckarten mit der Beschreibung der Druckarten, die in der k. k. Hof- und Staatsdruckerei vorkommen. 1839. broch. 1. 20 fr.

Verzeichnisse über die k. k. Hof- und Staatsdruckerei.

Verzeichnisse über die k. k. Hof- und Staatsdruckerei. 1. Verzeichniß der Druckarten mit der Beschreibung der Druckarten, die in der k. k. Hof- und Staatsdruckerei vorkommen. 1839. broch. 1. 20 fr. 2. Verzeichniß der Druckarten mit der Beschreibung der Druckarten, die in der k. k. Hof- und Staatsdruckerei vorkommen. 1839. broch. 1. 20 fr. 3. Verzeichniß der Druckarten mit der Beschreibung der Druckarten, die in der k. k. Hof- und Staatsdruckerei vorkommen. 1839. broch. 1. 20 fr.

XIV. Landarten; Pläne.

Donau-Karte. Blatt Nr. 13, die Umgebung Wiens von Nussdorf bis Gr. Enzersdorf enthaltend. Landkartenformat. 1. 5. 5 kr. Eisenbahnkarte der österreichischen Monarchie. 1. Blatt in Landkarten-Format. 1834. 80 kr. Entwürfe, die preisgekrönt, zur Erweiterung der inneren Stadt Wien, mit nicht in der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei in Farben-Druck ausgeführten Plänen und einem erläuterten Texte von Prof. R. v. E. Quer-Folio. 1839. Carton. 6. 10 kr. Grundriß von Wien. 4 Blätter; schwarz. 1838. 2. 10. 10 kr. — Farbdruck. 2. 10. 15 kr. Karte von Tirol, v. Peter Anich und Blasius Hueber. 21 Blätter in Folio. 5. 10 kr. Auch unter dem Titel: Tyrolis ab felice regimine Mariae Theresiae Rom. Imper. Aug. chorographica delineata a Petro Anich et Blasio Hueber Colonis oberpersianis curante Jo. Weinb. Prof. Math. in Univers. Oenipontana. Aeri incisa a Jo. Ernest. Mansfeld Vienna, 1774. — von Voralberg, nach Blasius Hueber, von J. A. Pfandl. 2 Blätter in Grossfolio. 80 kr. Auch unter dem Titel: Provinciae Arbergae Sequanos Comitatus, aliasque Dominatus Austriacos Brigantionum nempe, Hoheemcomens, Veldkehemens, Bladenium et Sonnenberghens in se completens una cum Interimris pro parte etiam Feudo Austriaco Territoris Imperialibus Alto — Umisensi et Lastunavensi item Blumencensis ac Sancti Geroldensis; secundum Clarium a Blasio Hueber Colonis Oberpersianum chorographice confectam accuratissime delineata per Joannem Antonium Pfandl. 1783. Plan für die Erweiterung der inneren Stadt Wien. Ein Blatt in Landkarten-Format. 1830. 4. 10 kr. Specialkarte der Markgrafschaft Mähren mit dem Herzogthum Schlesien, nach der neuen politischen und gerichtlichen Landesentheilung. Größtes Landkartenformat. 1834. 1. 1. 50 kr.

Alphabetisches Register.

Table with 4 columns: A, B, C, D. Each column lists authors and titles with corresponding page numbers. The entries are organized alphabetically by author's name.

Die P. T. Käufer, welche irgend ein Verlagswort zu beziehen wünschen, belieben sich brieflich nebst Bezeichnung des Betrages direct an die k. k. Staatsdruckerei zu wenden, worauf der gewünschte Gegenstand mit der Post oder durch die etwa bezeichneter Buchhandlung zugehendet wird.

~~Das fliegende Pferd~~
 bei der Prüfung der Substanz über
 zumeist nur durch materialien
 glückliche wir nicht fürkommen
 brünet zu finden und zum fege
 zürst bei der Stadt Düsseldorf

Casquette — } repetenda
 Plat. de - coupe — }
 Poume crite — }

(Le ^{riz} rat senta le rat, le rat sata le riz
 tant le riz senta le rat, tant le rat sata le riz
 donc la fin le rat fut pris —

(Chasseur sachez chasser —

(S'il ce moult. il ? - Habit ce court. il ? -
 ou blé ce moult, habit ce court —

(Ton thé' t'a t'il ^{été} ta toux —

les six près sont si loin, qu'on ne sait
 si s'en sont —

Diveritas (Dix verres six fasses) —

Latte okz trou il ya. —

original quand te désoriginaliseras. tu ; je me désorigina
 liserai quand les originaux se désoriginaliseront.

brama tychleob (znany: brama z tych Lips)

[Faint, illegible handwritten text]

[Faint, illegible handwritten text]

[Faint, illegible handwritten text]

[Faint, illegible handwritten text]

[Faint, illegible handwritten text]

[Faint, illegible handwritten text]

[Faint, illegible handwritten text]

Peusses sommes!

Chansonnette comique
De Paris

Peusses hommes que nous sommes,
Comme on nous fait fille doul,
Chaque femme, sur mon âme,
Est plus maîtresse que nous.*

1er Couplet.

Regardez au bal, par exemple,
Des femmes couvertes de fleurs
Ce sont les Dieuses du temple,
Et nous les humbles serviteurs,
Loin de beautés, que de toilettes,
Charmant c'est plaisir à voir,
Et nous quel air de trouble fait
Avec ce vilain habit noir.

2nd Couplet.

Mais le bal commence; regardez quelle vigueur se
Déploie ce faible sexe; ces faibles femmes vont mettre
Viel d'audace hors de combat; et quand vient l'heure
L'heure du souper, quels coups de dents comme les
Pâtis disparaissent, comme le champagne saute, et
Tandis que ces Dames bien assises se précipitent en
Le restaurant, nous sommes là de tout, bras et entes
Deux portés agrippant par-ci par-là un os, un verre
De vin port et fleur. Oh! chère nous pourrions nous
Sablés sur les plateaux; ah! mais oui! laissez
Passer les sirops pour ces Dames, les sorbets pour ces
Dames, les glaces pour ces Dames! tout pour ces Dames!

* Nous sommes les braves,
Les femmes sont les braves.

quant à nous, qui s'en occupent? ah si! la maîtresse
de la maison, quand il s'agit de faire d'abord un
jeune pensionnaire, ou de le reconduire à 2 h. du matin,
par Paris depuis le froid, à l'autre bout de Paris
un ingénieur de Paris.

Chant. Ah oui! les hommes sur ma foi
Sont bien à plaindre, croyez-moi.
D'autres hommes, etc.

2ème couplet.

Plus quand ces dames sont marain
Il faut offrir les bouquets,
Et quand vient le moment des étrennes
Pour changer, c'est nous qui payons.
Nous payons bouquets et parfums,
Quant au bal, nous les conduisons,
C'est nous qui payons la voiture,
C'est nous qui payons les violons.

Affirmatif

Et les quêtes de toutes sortes, et les billets de loteries,
Et les concerts, et les soupers, et les loges
de spectacle, et la boue ouillée au jeu (ces dames
ouillent parfois leurs boues), et ces mille impôts
levés sur nous par leurs fantaisies, et acquittés par
notre générosité.

Ah oui! les hommes sur ma foi
Sont bien à plaindre croyez-moi!
D'autres hommes, etc.

3ème Couple

Mais c'est bien pis, quand à la fin
 L'amour hélas vient se mêler.
 Un homme amoureux, c'est si bête,
 C'est alors qu'on nous fait aller
 Sous sa fenêtre, dans la rue
 Nous passons et repassons le soir;
 Pour nous faisons le pied de l'oeu,
 Dans l'espoir d'être aperçus.
 Petit fait

Nous ramassons les vieux gants, les vieux bouquets,
 Les vieilles pantoufles pour les mettre sur notre cœur,
 Quel bonheur! nous lui adressons des vers brûlants,
 incontinentes, phosphorescentes. Nous la comparons à
 la lune, aux étoiles, à la nuit: un tas d'âneries,
 nous vilons comme des montons, nous remplaçons le
 caniche, nous portons le chapeau à la promenade, nous nous
 avilissons, parfois nous nous asphixions: bref nous
 tournons au melon, au potiron, au cornichon!
 Chanté. Et tout cela le plus souvent
 Pour le soi d'un couple: 'ah oui!' vraiment.
 Pauvres hommes. A.....

Gebühren-Tarif

für die Beförderung von Personen, Reisegepäck, Eilgütern, Equipagen, Pferden, Hunden und Frachten auf der k. k. priv. galizischen Carl Ludwig-Bahn.

In österr. Währ. und nach dem Zollgewichte (100 Wiener Pfund gleich 112 Zollpfund).

Tarifsätze per Meile für

I. Personen			II. Reisegepäck-Uebergewicht		III. Eilgüter		IV. Hunde		V. Frachtgüter			VI. Equipagen, Güterwagen, Schlitten und Wagen-Feuerspritzen												
Wagen-Classe			für je 1/5 ^{tel} Zoll-Zentner oder 20 Zoll-Pfunde		bloss bei Beförderung mit den Personen-Zügen pr. Stück		I. II. III.			Beim Transport als Eilgut														
			in Neukreuzer				Classe pr. Zoll-Zentner			Serie														
										per Stück														
36 27 18			1.5		5.3		1.95 2.34 3.90			1 fl. 5 kr. 1 fl. 3l.5 kr. 1 fl. 57.5 kr. 2 fl. 10 kr.														
Kinder unter zwei Jahren, die auf dem Schoosse gehalten werden, sind frei; Kinder von 2 bis 14 Jahren zahlen die Hälfte der Tarifsgebühren. Die geringste Gebühr ist der Tarifsatz für 1 Meile. Beim Uebertritte in eine höhere Wagenklasse kann die geloste Fahrkarte ausgetauscht werden, wenn sie noch mit dem Coupon versehen ist. Ist dieser schon abgerissen, so ist noch eine zweite Karte zu lösen, und zwar: Für den Uebertritt von der II. in die I. Klasse eine halbe Karte III. Klasse; von der III. in die I. eine ganze Karte III. Klasse; von der III. in die II. eine halbe Karte III. Klasse.			Reisegepäck, welches über 50 Zollpfund wiegt, oder seines grossen Umfanges wegen zur Mitnahme in den Wagen nicht geeignet ist, oder welches überhaupt nicht unter eigener Aufsicht behalten werden wollte, ist gegen Vorweisung der Fahrkarte und gegen Recepte aufzugeben. Für eine ganze Fahrkarte werden 50 Zollpfund, für eine halbe Fahrkarte aber nur 25 Pfund an Gepäck als Freigewicht gewährt und es ist hiefür bloss an Aufsichtgebühren die allgemeine Versicherungsgebühr mit 7 kr. pr. Fahrkarte zu entrichten. Für das Reisegepäck-Uebergewicht kommt die obige Beförderungsgeld nach Fünftel Zoll-Zentner zu entrichten und es wird bei deren Berechnung jedes angefangene Fünftel für ein ganzes, und jede auf eine Meile ausgehende Entfernung nach ganzen Meilen angenommen. Das Reisegepäck muss in den Stationen, von welchen der Zug ausgeht, so wie in jenen Stationen, wo der Zug länger als 15 Minuten anhält, wenigstens 15 Minuten vor Abfahrt des Zuges zur Aufgabe gebracht werden. In allen übrigen Stationen, wo der Aufenthalt des Zuges kürzer ist, muss dasselbe vor Ankunft des Zuges aufgegeben sein. Später aufgegebenes Reisegepäck wird mit dem nächsten Zuge, jedoch ohne Verlust des Anspruches auf das gebührende Freigewicht, dem Reisenden nach der Bestimmungsstation nachgeschickt. Anmerkung. Für voluminöses Reisegepäck und Eilgut, das ist, für solche Gegenstände, welche bei einem Umfange von einem Kubikfuss weniger als 15 Zollpfunde wiegen, ist die doppelte Gebühr zu entrichten.		Als Eilgut werden alle Waaren behandelt, deren Beförderung mit den Personen- oder gemischten Zügen verlangt wird, und hiezu nach der Eisenbahn-Betriebsordnung geeignet sind. Die Gebühr für die Eilgüter wird nach 1/5 Zoll-Zentner (20 Zollpfund) berechnet, so dass jedes angefangene Fünftel für ein volles gilt. Die geringste Gebühr beträgt (exclusive Recepte und der allgemeinen Assecuranz-Gebühr) 18 kr.		Die Beförderung der Hunde geschieht in eigens dafür bestimmten Behältern: Schoosbunde, sofern sie auf dem Schoosse gehalten werden, und wenn keiner der Mitreisenden dagegen Einwendung macht, sind frei. Die geringste Gebühr für eine Frachtverladung beträgt, ausser der allgemeinen Versicherungsgebühr, 18 kr. ö. W.			Frachten unter einem halben Zentner werden für einen halben Zentner, und darüber hinausgehende Gewicht wird nach Zehntel Zentner berechnet, so dass jedes angefangene Zehntel für ein volles gilt. Die geringste Gebühr für eine Frachtverladung beträgt, ausser der allgemeinen Versicherungsgebühr, 18 kr.			In diese Serie gehören: Alle Wagen ohne Thüren und ohne Reise-Requisiten; kleine Fuorgons für Correspondenzbeförderung, unvollendete Wagen, Wagen-Feuerspritzen kleinerer Gattung. — Eigenthümer von Equipagen dieser Serie haben Anspruch auf zwei Plätze in jeder beliebigen Wagen-Classe mit zwei Fahrkarten III. Klasse. Bei unvollendeten Wagen wird kein Platz zu dem ermässigten Preise zugestanden.			In diese Serie gehören: Wagen mit Thüren und zwei gedeckten Plätzen ohne Reise-Effekten, Wagen der I. Serie mit Reise-Effekten, unbeladene Güterwagen, Eigenthümer von Equipagen dieser Serie haben Anspruch auf zwei Plätze in jeder beliebigen Wagen-Classe mit zwei Fahrkarten III. Klasse. Bei unvollendeten Wagen wird kein Platz zu dem ermässigten Preise zugestanden.			In diese Serie gehören: Viersitzige bedeckte Wagen ohne Reise-Effekten, zweisitzige Galla- od. Staats-Wagen, Wagen II. Serie mit Reise-Effekten, Post-Caleschen, Eigenthümer von Reise-Caleschen ohne Vorderdeck, von Broughams mit Reissesschen, u. von zweisitzigen Staatswagen haben Anspruch auf zwei Plätze, Eigenthümer viersitzigen Caleschen u. von viersitzigen Staatswagen haben Anspruch auf drei Plätze in jeder beliebigen Wagen-Classe mit zwei Fahrkarten III. Klasse. Der Eigenthümer eines beladenen Fuorgons hat keinen Anspruch auf eine Fahrpreis-Ermässigung.			I. Serie mit dem Normalgewichte von 28 Zoll-Ztr. II. - mit 33.60 - III. - - 44.80 - IV. - - 56. - Als Fracht werden Equipagen mit emballirt aufgenommen und befördert. — Güterwagen dürfen nicht breiter als 8' 6" und vom Plateau des Bahnwagens nicht höher als 12' geladen sein.		

Tarifsätze per Meile für

VII. Lebendes Vieh												VIII. Separat-Züge						IX. Benützung ganzer und halber Lastwagen		X. Leichen-Transp.														
1. Cathegorie				2. Cathegorie								3. Cathegorie		4. Cathegorie				5. Cathegorie		Separat-Personenzug		Sep.-Lastzug		mit Separat-Zug			mit Personen-Zug			mit Last-Zug				
Pferde und Follen				Ochsen, Stiere, Kühe, Maulthiere								Kälber u. Esel		Borstenvieh				Schafe, Widder, Ziegen, Böcke, Hammel, Schöpfe		Lämmer und Kitzen		für die erste		für jede weitere		Es können auch ganze und halbe Eisenbahnwagen zur Verfrachtung von Gütern verwendet werden, und ist hiefür die Gebühr für die ganze oder halbe Tragfähigkeit des verwendeten ganzen oder halben Wagens nach dem Tarifsatz für Güter I. Klasse zu entrichten.			Die Beförderung eines Leichnams findet nur gegen Beibringung der gesetzlichen Atteste statt. Die Gebühren für einen Leichen-Transport sind stets bei der Aufgabe zu entrichten. Jeder Leichen-Transport muss durch einen Aufgeber bestelltes Individuum, welches eine Fahrkarte III. Klasse zur Fahrt zu lösen hat, begleitet werden. Jeder zur Aufgabe gebrachte Leichnam muss in einem bleiernen Sarge luftdicht eingeschlossen, und dieser in einer hölzernen Kiste verpackt sein.					
für 1 für 2 für 3 u. mehr				für 1 für 2 für 3 für 4 für 5 für mehr als 5								für jedes Stück, welches im Wagen liegend transportirt werden muss		gemästete Schweine magere Schweine Frischlinge und Spanferkel				als Fracht als Eilgut		als Fracht als Eilgut		Meile pr. Meile		für jede halbe Stunde		Die Gebühr für einen Separat-Zug nach Tarif (siehe VIII.)			Die Gebühr für einen Separat-Zug nach Tarif (siehe VIII.)			Die Gebühr für einen Last-Zug nach Tarif (siehe VIII.)		
Stücke desselben Eigenthümers				per Stück								als Fracht als Eilgut		als Fracht als Eilgut				als Fracht als Eilgut		42 15 75 5 25 42		42 15 75 5 25 42		7840 Z.-Pr. = 392 Fünftel Zoll-Zentner nach dem Eilgut-Tarife (siehe III.)			7840 Zoll-Pfd. nach dem Tarife für Frachten I. Klasse (s. V.)							
55 1 5 55 1 31 26 52				45 1 5 55 1 31 65 1 60 75 1 80 85 2 13 40 80 2								6 25 3 9 6 25 2 9 1 4 3 6 1 4		6 25 2 9 1 4 3 6 1 4				42 15 75 5 25 42		42 15 75 5 25 42		7840 Z.-Pr. = 392 Fünftel Zoll-Zentner nach dem Eilgut-Tarife (siehe III.)			7840 Zoll-Pfd. nach dem Tarife für Frachten I. Klasse (s. V.)									

Neben- und andere Gebühren

Auf- und Abladegebühr		Waggebühren		Lagerzins		Aufnahmschein oder Recepte		Frachtbrief-Blanquette		Versicherungs-Gebühren						Spesen Provison	
1. Für Frachtgüter aller 3 Waaren-Classen per Zoll-Zentner		Wird nur für jene Frachtgüter eingehoben, deren Abgabe ausdrücklich verlangt wird und beträgt:		a) Bei Reisegepäck nach 24 Stunden per Stück und Tag		Für jedes mitteleist eines Frachtbriefes aufgegebenes Gut wird ein Aufnahmschein oder Recepte verabfolgt, wofür bei Frachtgut und bei Eilgut als Gebühr eingehoben wird.		Frachtbrief-Blanquette für zu befördernde Güter werden bei allen Expeditionen um den Preis von 2 per Stück verabfolgt		A) Allgemeine Versicherungs-Gebühr von						Für die den Gütern nachzunehmenden Spesen der Versender wird, wenn selbe im Vorhinein ausbezahlt werden u. zw. für Beträge bis 2 fl. und für Beträge über 2 fl. dann für Spesen nach Eingang, d. i. solche, welche erst nach ihrer Einzahlung seitens des Adressaten an den Aufgeber erfolgt werden.	
1		1		1/10		1/10		2		Beim Transporte des Gegenstandes der Versicherung						1/10	
2		2		1/10		1/10		2		per Stück, sowohl im Eilgut- als Frachtenverkehr						2	
3		3		1/10		1/10		2		in Neukreuzern						2	
4		4		1/10		1/10		2		für die galiz. Carl Ludwig-Bahn						2	
5		5		1/10		1/10		2		für jede inländ. Anschlussbahn						2	

Meilen-Zeiger

nach		von																											
		anów	czka	ze	tomice	ia	ina	ilowice	w	a	ca	yce	zów	na	ów	t	orsk	aw	nno	vica	ysl	ka	ska	7sznia	k	anobrod	ia	arg	ien

Gebühren-Berechnung.

A. Für den Personen-Verkehr				B. Für den Frachten-Verkehr			
Personen				Pferde u. Follen			
Equipagen				Ochsen, Stiere, Kühe, Maulthiere			
Borstenvieh				inclusive der Auf- und Abladegebühr			
Frachten pr. Zoll-Ztr. Sporcó				Pferde u. Follen			
Ochsen, Stiere, Kühe, Maulthiere				Borstenvieh			

Table with columns for locations (Bierzanow, Wieliczka, Podleze, Niepolomice, etc.) and rows for classes (I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX).

Classification der Frachten. I. Classe.

Abfälle, als: Metallische, Metallische, Hummerschlag, Scherlen (Bruchglas), Unterlagen von Färbereien u. Seifensiedereien, Dinger Dungsatz, Hele, Häckerling, Kleien, Spalich, Traber, Trester, Holzabfälle, Holzschäbe, Rohabfälle, Seilenden, Hadern, Blut, Därme, Hörner und Hornspitzen, Klauen, Knochen, Knochenmehl (Spodium), Lederabschnitte und Leimleder (alle diese verpackt), Bast (gepresst), Lein-u. Oelkuchen, dann Schlacken, Loth und Torfzettel.

Main table with columns for locations (Kraakun, Bierzanow, Wieliczka, Podleze, Niepolomice, etc.) and rows for classes (I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX).

A. Für den Personen-Verkehr

Table for passenger transport with columns for classes (I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX) and rows for locations (Meilen, Personen, Equipagen, Pferde, Hunde).

B. Für den Frachten-Verkehr

Table for freight transport with columns for classes (I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX) and rows for locations (Frachten pr. Zoll-Ztr., Pferde u. Fohlen, Ochsen, Stiere, Kühe, Maulthiere, Borstenvieh).

Miscelanea

